

ULIM SOV

1152

Selle raamatu koostamisel koon-
dus ühise juhtpüüde ümber viide
u s k k o n d a kuuluvaid tegelasi.
Selles töös taheti unustada kõik, mis
meid lahutab ja eraldab, ja kõnelda
ainult sellest, mis on ü h i n e meile
kõigile.

Kaastöölistena esinevad selles raamatus:

õpetaja Otto Etzold,
õpetaja Harri Haamer,
kog. tegelane Ira Kase,
tööline Laine Kalda,
ülempreester Konst. Kokla,
kirjanik mag. Evald Mänd,
koolijuhataja A. Oengo-Juhandi,
insener Hugo Oengo,
usuteadlane N. Sacharias,
usuteadlane mag. E. Salumaa,
usuteadlane Spektator ja
helilooja Joh. Tamverk.

Käesolev ühistöö ei taotle mingit
u u t voolu ega tõekspidamist. See
on vaid kaaskristlaste tervitus teile,
lugupeetav lugeja! Selle siira tunnis-
tuse kaudu tahame Teidki kutsuda
ühisesse ringi — Jeesust otsijate ja
leidjate hulka.

Kirjastus „Kristlik Kaitsja“.

ÜLIM SOOV

Viljandi Linna III Algkool.
Õpilaste
raamatukogu
Nr. III 1192

ÜLIM SOOV

Toimetanud

A. OENGO-JUHANDI

Keeleliselt redigeerinud

JOH. AAVIK

~~25354~~

2

„KÜLVAJA“ TRÜKK, TALLINN, RATASKAEVU 6. 1938

A-11189

„Meie tahame

Jeesust näha“

Keegi kreeka mees ütles selle lause esimest korda.

Nad olid tulnud üles Jeruusalemma juutide suuriks pühiks — Jumalat kummardama.

Kuuludes rahvusesse, mille keelt kõneles tolle aja kultuurmaailma parimat — olid nemad siin oma ülima sooviga näha seda lihtset meest, kes sõitis eesli seljas oma kuninglikku sõitu vastu kannatusile ja surmale...

„Me tahame Jeesust näha!“ Nii kõneldi vaikselt ootuses ristikoguduse kuldseil algpäevil, kus Õnnistegija jalajäljed olid veel tajutavad kõrveteil ja Tema varstine taastulemine tundus nii endastmõistetav.

Nii kostis see siis sajandite kestel läbi märtrisurma tule ja vere.

Nii on ikka jälle helisenud puhta hinge hüüuna kõigi väärdõpetuste kiuste, kõige maailmliku võimu hävitava rutiini kiuste.

„Me tahame Jeesust näha!“ Nii häälitseb lapski oma õilsameelses uudishimuses.

Nii väriseb veel vaevalt kuuldavalt vanakese närbuvail huulil, kui kustunud silm enam ei taha näha muud kui Teda, kes jääb viimsena põrmule seisma.

„Me tahame Jeesust näha!“ Nii ütlevad need, kes tammuvad paljutallatud maanteid, need on hallid kogud, kellede nimed ei säili kusagil, kes ei suuda ega taha maailmale midagi anda.

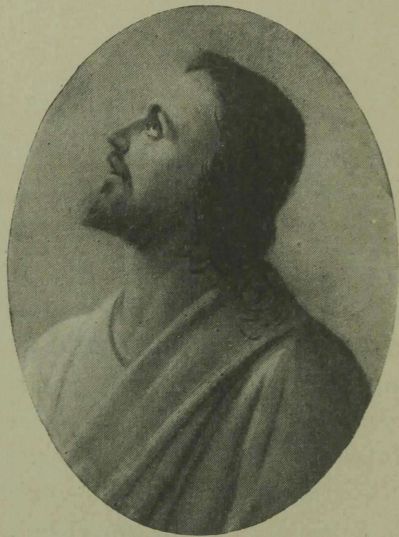
Nii õhkab endamisi see, kes peab ise tihnikust läbi murdma oma üksildast rada.

Nii on see soov tööle tiivustanud neid, keda me austame kui oma kirikute suuri loojaid ja õpetajaid.

Nii igatseb hinge varjulisimas peidunurgas „vastasrinnas“ rühkiv rafineeritud „mõistuseinimene“, küll hoopis teised sõnad huulil, teine ilme näos.

Me tahame Jeesust näha — see kõigi aegade ülimaid soove. Nagu karje kostab see läbi nüüdisaja kõlina ja tärina — aja, mis tahtis meid üllatada, uudusena leiutades inimest päästvaid olukordi, kuid mis on sattunud ummikusse kardetavamalt kui ükski teine. Me ei vaja enam muud, ei soovi muud,

ME TAHAME JEESUST NÄHA!

Isa ma tahan, et kus mina olen, ka nemad oleksid minu juures, keda Sa mulle oled annud; et nad näeksid minu auhiilgust. mille Sa mulle oled andnud, sest Sa oled mind armastanud enne maailma rajamist.

Õige Isa, maailm ei ole Sind mitte tundnud; aga mina tunnen Sind ja need on hakanud tundma, et Sina oled mu läkitanud.

Ja ma olen neile andnud teada Sinu nime ja annan seda teada selleks, et armastus, millega Sa oled mind armastanud, oleks nendes ja mina oleksin nendes.

Joh. 17 : 24—26.

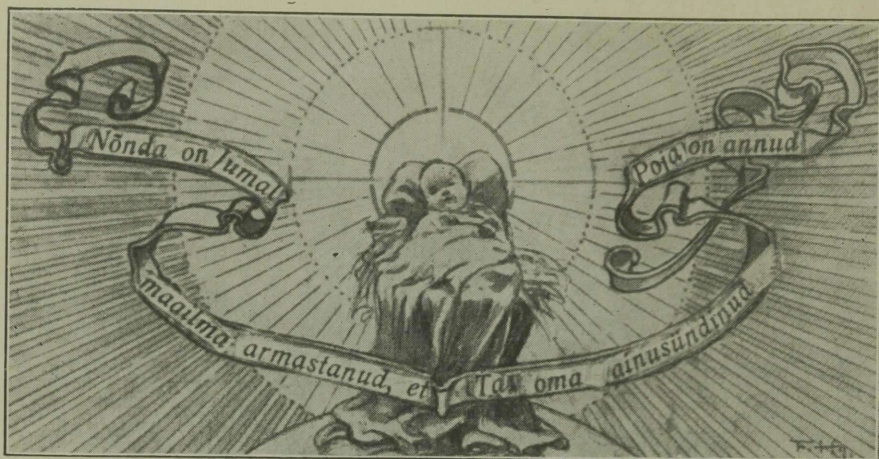
ME TAHAME JEESUST NÄHA

A. OENGO-JUHANDI

Me, Jeesus, Sind tahame näha,
Sind, elavat Issandat väes,
kõik panna, mis maine on, maha,
et leida Sind vaimus ja tões.

Et näha Su kirkastund palet,
siin üksmeeli oleme koos.
Sa hävita, mis meis veel valet,
mis enese tehtud, mis poos,

Sa, tõde suur, puhas ja selge,
meid jõuliselt uuenda nii!
Suur armastus võimas ja helge.
me südamed võidule vii!

Vana pilt

A. Oengo-Juhandi

Dilt kuulus küll vanaemale. See rippus lapse voodi kohal ainult sellepärast, et laps oli seda nii väga soovinud.

See oli väga vanamoeline pilt koidest läbipuretud luitunud puuraamiga. Ta oli üsna suur, nii et lapse voodi taha seinale ei mahtunud nüüd enam midagi muud.

Aga sellel pildil oli palju vaadata. See oli vist olnud esimesi põhjusi, miks laps hakkas eelistama just seda pilti kõigile teistele majas.

Kahvatu-sinisel taustal läks lookleva joonena kirevais värves pildikesi — sündmuse Õnnistegija elust Petlemmast Kolgatani.

Suur klaas oli juba üleni täis näpujäljekesi alatisest tippimisest ja küsimisest:

„Ema, mis Jeesuke siin teeb? ... Vanaema, kes siin Jeesuse juure tuleb?“

Hiljem ei lubatud enam jaluli seista voodis. Laps oli juba saanud nii suureks, et seda ei peetud nüüd enam sündsaks.

Nüüd võis neid pildikesi vaadata selili padjal lamades, kui polnud und ja töötava ema lamp veel valgustas kambrit.

Võis päevalgi istuda maas põrandal triibulisel vaibal ja vaadata üles pildi poole. Siia vaibale ei olnud küll enam hästi näha üksikasju. Aga laps „nägi“ siiski igat sündmust, nägi veel paremini kui lähedalt. Isegi kui silmad sulges, olid nad kõik sääl, vahel veel eriti toredalt, eriti elavalt.

Ukselink käis kõvasti. Laps ei saanud seda ise lahti. Kui päeval tahtis minna ema kambriksse, tuli paluda teisi abiks ust avama.

„Mis sa kambriks otsid“? küsiti vahel.

„Jeesukest näha!“ vastas siis laps.

Harilikult ei keelatud talle minemast. „Ole aga tasa, vennake magab!...“ hoiatati ainult.

Ja laps istus imevaikselt tundide viisi oma suure pildi ees maas, pää täis mõtteid. Nii vaikselt ja sellise püsivusega võib midagi vaadata ainult laps, kui tal on midagi, mida ta nii päriselt „tahab“.

Ja laps tahtis neid ikka ja ikka jälle näha. Ta ei saanud teisiti. Kuni need pildid said tema vaimu pärisomanduseks ning andsid põhivärvingu ta kasvavale hingele.

Oo, Tema imeline sünniöö! Heintega sõimes, põlvitavate karjastega ja helkiva tähega, mis paistis kaugeile maile.

Ema voodi kõrval hällis magab punase vaibaga kaetuna noorim vennake. Ta pale on veel siidpehme ja suuke naeratab endamisi unes.

Lapse pilk rändab vennakese juurest lapsukesele pildil, kuni neist väikesest saab üks tema kujutlusis. Ta põlvitab hälli kõrvale nagu karjased Jõululapse sõime ees. Ja pisikeses südames tärkab miski, mis hiljem kasvades alistab kogu hinge, saades elusuunda määravaks: — armastus väikesema, armastus lapsukese vastu. Ei olnud ju veel mingit piirjoont ega väljendust sel hellusel endast väetima, abituma, nõrgema vastu. Samuti kui puudus sõnastus austusele lapseseisuse ees, kelle kuju Jumalapoeg oli endale valinud ilmudes inimeste hulka. Sellisena nad Teda nägid esimest korda! Sellisena Teda tervitasid. Sää! kuskil kaugel võõral maal oli see olnud. Aga laps oli seda valmis tegema siinsamas ema magamiskambriks, kus lebas hällis vennake ja tema enda voodikese kohal rippus see imeline pilt. Temale sündis Ta siin...

Ja siis pidi Jõululaps põgenema ema süles pimedal ööl — kurjuse eest. Jah, kuri võidakse olla siin maailmas isegi väikesile. Isegi neile. Selles oli lapsel juba kogemusi.

Ja siis oli Jeesus juba suurem ja seisis sää! suures sammastega majas vanade hallpäiste onude keskel küsides ja vastates targasti.

Meie laps ise oskas ainult küsida. Üha jälle küsida. Ja vastama pidi talle need lihtsed inimesed, kes olid ta elukaaslasiks siin lapsepõlvkodus.

Paljud, paljud küsimused jäid hoopis vastamata. Paljudele vastati möödaminnes ja lapsele arusaamatult. Aga neid sündmusi, mis olid kujutatud vanaema pildil, osati seletada küll. Neist jutustas vahel vanaema pikalt, pool-lauldes. Vahel ütles oma ema nende kohta mõne vähesõnalise kujuka lause. Nii et kõik sai imeselgeks...

Kuidas Teda ristiti. Nii hoopis teisiti kui vennakest. Tema oli nüüd juba suur mees. Ta seisis palja jalu vees ja see teine onu valas talle vett

pähe. Aga ülal pilvis oli valge linnuke, keda Taeva Isa oli saatnud ütlema, et see on Tema armas poeg. Kui vennakest ristiti, siis ei olnud lindu. Vennakest ristiti ju toas. Aga vana hallpäine pastor ütles: „Sinu nimi on nüüd taevas kirja pandud.“

Sest Jeesuke armastab ju lapsi, eriti sääraseid pisikesi nagu vennake.

Vaadake, siin pildil ongi näha, kuidas Ta ütleb: „Ärge keelake, laske nad tulevad päälegi.“ Ja see väikseim siin, see käharpäine, Tema enda süles, see on vist vennake. Aga see siin, käed Jeesukese põlvel, see on laps ise. Oma käe on Ta pannud lapse päale ja kõneleb nüüd talle midagi. Kui kuuleks, mis Ta ütleb!

„Vanaema, mis Jeesuke ütleb siin lapsele?“

Siis ütles vanaema salmi, mida laps juba teadis, et „laske lapsukesed minu juure tulla...“ Aga ei, mitte seda ei tahtnud laps teada. „Mis Ta veel ütleb? Mis Ta minule ütleb?“

„Enam ei ütle midagi,“ vastab vanaema nõutult.

Nüüd seletab laps oma emale. Tema saab aru, tema mõistab küll, kes see sääl Jeesuse põlve juures seisab, tumedad juuksed salgus kaelal, sasis ja segamini nagu alati.

„Kas Jeesus minule midagi ei ütle?... Aga Ta vaatab ju minu otsa ka...“

„Ütleb küll... Ta ütleb, et sina oled ka minu talleke. Käi ilusasti minu seltsis, ära sa kurjale tee mine. Öösi seisan ma lammaste lauda ukse ees ega lase hunti oma tallekeste kallale. Ja kui sina ära kaod, jätan ma teised ja otsin sind üles ja toon tagasi oma karja hulka... Küll sa õpid lugema, siis saad kõik teada, mis Jeesus sulle ütleb...“

Nii nad seletavad — oma ema ja vanaema ja teisedki, nii palju kui saavad aega raske töö vahelt, nii palju kui mahub pühapäevamõtteid argipäeva-askelduste hulka.

Ja laps käib nende keskel, hing kui avatud astjas, valmis koguma iga tilgakest, mis langeb vanemate suust.

Ja vahenditu ning siiras, nagu on suhe neile asjule jutustajail, tekib samane vastuvõtjalgi. Kuidas oleks võinud tekkida mingi kahtlus, mingi umbusaldus. See puudus siin algeoski. Öhk oli selleks liiga puhas, karastatud ja põletatud raske töö põletusahjus, et oleks saanud hakata pesitsema kelleski, kuskil mürgiseene eokesed.

Kuidas toitis Jeesus 5 000 meest?

Aga see oli ju sama Jeesus, kelle poolé nad pöördusid iga söögikorda alustades, paludes Teda oma kehva laua külaliseks ja õnnistajaks. Küll nad olid kõik oma elu kestel tajunud, kuivõrd nende töötulemused sõltusid Suure Isa kaasabist ja armust. Sellesama Isa poole aga pöördus ka Jeesus alati tehes imesid.

Imesid?... Ega lapsele polnud veel päris selge, mis oli õigupoolest teiste meelest „ime“.

Omade kogemuste poolest oli imesid nii palju igapäev. Elu oligi aina imede rida. Kas või see, et põhjatu vesisest koplust, kuhu ei tohtinud jalgagi pista, sai üle öö läikiv kelgujää, pääratu tore väli. Või see et muna-koore seest kana all tuli pisikesi kollaseid tibukesi. Ja ometi ei olnud neid enne sääl sees. Laps oli i s e näinud, kui vanaema viis munad tõrde kana alla; üks muna oli siis katki läinud, e i o l n u d ikkagi midagi sees muud kui see, mis munas ikka on.

Kes suudaks loetella kõiki neid imesid, mis juhtus lapse ümber noil aegadel!

Säälsamas võis aga juhtuda, et laps mõnda teistele tõeliselt imena tunduvat sündmust võttis väga ükskõikselt. Tema mõttelend ei tundnud veel mingit pidurit. Ruum ja aeg ei mäginud tema kujutluses veel oma tõkestavat osa. Elu ja surm ei olnud veel omandanud nende saatuslike kinnisringide kuju, mis ühtuvad vaid kord ühes punktis — nii nagu seda kujutlevad „suured“ oma kahjuks küll väga puudulike ja ühekülgsede kogemuste varal.

Jaiiruse tütrekese äratamise lugu sai kauaks ajaks lemmikpildiks ja lemmiklooks. Küll oli Jeesus hää, et Ta laskis jälle elada ja süüa sel väikesel ilusal tüdrukul, kes pildil näis nii vahvasti tõusvat oma surmavoodilt Suure Arsti käsul!

Aga naabri Anni suri ja teda ei äratanud keegi üles. Laps seisis oma ema kõrval kirstu jalutsis, vaatles huviga Annit tema pikas marlist särgis, mille käiseil oli siidpaelast lindikesi. Siis aga nägi ta naabriema kibedasti nutvat, aga keegi ei ütelnud: „Ärge nutke, ta vaid magab!“ Ja ei käskinud tüdrukukesel tõusta... Mispärast?! imestas laps.

Ja alles pikkamööda selgus tall aimamisi: keegi polnud ligikaudugi nii hää, kui oli Jeesus. Ja kellelgi polnud ligikaudugi nii tihedat sidet tolle suure Isaga, kelle poole Jeesus alati silmad pööris ja kes võis kõik. See „võis kõik“ oli lapsele kuidagi eriti selge mõiste. Nimelt — „võis kõik“, ja pikemat seletust polnud vaja. See andis aga piiramatu võimaluse mõtelda ja unistada.

Hiljem, juba küpses eas, kui nõndanimetatud „mõistuse“ kaalutlused said väga tugevaks, ei suutnud ta siiski lahti ütelda päris kindlast veendumusest, et inimene, kes ligikaudu evib Jeesuse armastavat jõudu ja Tema otsatut usaldust Isa vastu (kes „võib kõik“), et selline inimene suudab suuri asju korda saata, kas või panna uuesti elama lapsukese süldame, mis on lakanud tuksumast. Ja see polekski siis „ime“.

Nii tugevad olid need lapsepõlve muljed.

Sellesse ringi, kus laps kasvas, ei mahtunud arutlused „Jeesuse isikust“ sel kujul, nagu me ehk oleme harjunud neid kuulma ja lugema. Need vaidlused „jumaliku inimese“ ja „Jumal-inimese“ mõistete ümber ei

puutunud siia kuidagi. Ega olnud keegi mures, kas laps saab ka õige käsitus Jeesusest kui Jumala Pojast.

Laps tundis ju ainult inimesi. Neid ta nägi. Need tegid talle hääd või kurja. Abstraktne Jumal kauges universumis oli temale veel tundmatu. Jumal-isa — Teda laps tundis küll! Kas te panete talle väga pahaks, et ta andis Talle, Suurele, Igavesele oma maapäälse isa kuju! Ja Jeesus, Tema oli nimelt selle Isa Poeg. Neis vahekordades polnud ju midagi arusaamatut.

Ja kas teilegi, te suured, ei tundu jumalikuna just see, et kõiges, mis Jeesus tegi suurt ja hääd, Ta toimis inimesena. Inimesena on Ta meile ette elanud oma elu, alati valmis kõik välja panema hädalise eest — ja seda puht inimlike vahenditega. Sellepärast me mõistame Teda nii hästi. Sellepärast me suudamegi Teda armastada. Ainult sellepärast, et Ta toimis inimesena, teame, et Ta oli Jumal. Muidu teaksime Temast vaevalt midagi. Oma jumalikkude päritolu mõistame ka alles Jeesuse inimeseks saamise kaudu, samuti kui me õige armastuseni kaasinimeste vastu jõuame ainult Tema läbi.

Andestage siis lapsele, kui ta kujutlus Jeesusest evis selles vanuses ja ka palju hiljem — inimese näo, võrratu kauni, võrratu hää ja puhta, keda tahaks alati näha, kelle sarnaseks tahaks saada...

Aga ühe pildi kohta ei küsinud laps kunagi seletust. See oli too viimne reas — kolme mehega ristidel, Tema teiste keskel. Samasisulisil pilte oli teisigi majas: vanaema palveraamatus ja veel ühe teise raamatu kaanel, ja siis oli vanaema toas seinal veel üks suur pilt ühe ristiga, kus oli selgesti näha veretilke Jeesuse kätel ja jalgadel. Kuidagi nagu ei sobinud küsida selle pildi kohta.

Siiski kord... Kui nad emaga üksinda olid kambris, küsis laps:

„Ema, miks Jeesusel veri jookseb?“

„Nad löid Ta naeltega risti külge.“

Pikk vaheaeg.

„Aga mis pärast, ema?“

Ema mõtted olid juba vahepääl siirdunud mujale. Ta mõistis siiski kohe:

„Ah sa küsid ikka Jeesust... Sellepärast, et inimesed olid kurjad.“

Inimesed olid Temale kurjad! Laps teab küll, kuidas on, kui inimesed on kellelegi kurjad. Ei ole ju kerge olla laps! Aga ...

„Ema, miks Taevane Isa ei ütelnud — ei tohi!“

„Oh, kuidas sa küsid!... Taevane Isa ei tahtnud... Kes siis oleks lunastanud maailma patud. Siis oleksime kõik läinud hukka!“

Ema oli seekordki seletanud lühidalt ja selgelt, aga laps ei mõistnud nüüd enam. Ja tal oli koguni piinlik, et oli siiski küsinud midagi selle viimase pildi kohta. Nagu midagi rasket, painavat asus temasse selle loo pärast. Ja kuna ta kodu oli kaugel maailma liiklemisest ja lapsega tehti siin vähe tegemist, oli tal kaua aega vaevelda endamisi oma küsimustega, ilma et keegi oleks mõistnud, miks laps on jäänud nii morniks ja üksindust otsivaks.

Vahepääl oli ta ära õppinud lugemise. See oli tal läinud nii kiiresti. Mitu raamatut ja „Lastelehe“ numbrit oli juba läbi, kui talle linnast toodi väike „Pildi-Piibel“.

Juhtus nii, et laps just esmakordselt avades selle raamatu sattus jällegi Kolgata pildile. Ja nüüd luges laps ise sellest, mida ei julgenud teistelt küsida. Ta oli lugemises jõudnud astmeni, kus mõistetakse juba kohe esimesel korral loetava sisu. Aga laps luges siiski neid lugusid pikka-mööda ja nagu veerides, igat lauset mitu korda otsast pääle.

Ja kui ta kord ühel õhtul oma moodi selgusele jõudis kannatuslugu üle, läks ta üksinda pimedasse kambrisse ja nuttis, pää surutud patja. Tema, väetike, nuttis märjaks oma väikese padja — k a a s t u n d m u s e s t Jumala Poja vastu!

* * *

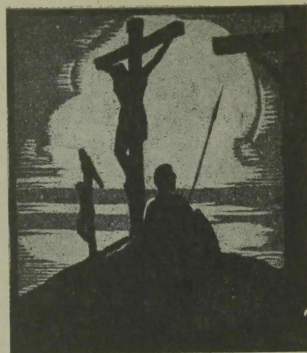
Lapsest on saanud täiskasvanu, nagu see toimub enamasti kõigi lastega.

Vana kodu müüdi võõrastele, nii nagu peame loovutama teistele mitmed kallid paigad, milledega on seotud nii palju meist enestest, et süda valus haliseb neile järele.

Mis sai vanast pildist?

Ei tea. Võib-olla jäi see uutele omanikele. Või anti kellelegi, kes oli abiks korraldamas tube peremeeste vahetusel, või muidu mõnele hääle tuttavale. Kes teab...

Aga lapsepõlve mälestused, need ei ole müüdavad, ei ärakingitavad ega võetavad vägisi. Need viime ühes paigast paika, ajajärgust ajajärku.

Vahemaa suurenedes kattuvad need vaid uduvinaga, mis annab neile veel erilise kauniduse, nagu rohekas hallituskate vanale pronksile...

Kuid lapsepõlve Jeesus?...

Tedagi ei suuda meilt keegi röövida. Igavese kuldvarana jääb Ta lingeaita lapsepõlve-kodu parima pärandusena, et olla korda käepärast, kui hing hakkab jälle igatsema ja otsima — kui uuesti saab akuutseks soov Teda näha.

Rääkige jälle valgetest jõuludest

Evald Mänd

Rääkige jälle valgetest jõuludest,
üle siniste kauguste laulvatest kelladest!
Ja harrastest Jõululapse- ja karjastelauludest
ja säravatest lapsesilmadest helladest!
Rääkige veel!

Ah, kui sageli vanaisa põlve naal
neelasin ahnelt jutte jõuludest ja Lapsest
kes tuli, oli võõras, majaline meie maal
ja suri ristil kurjest inimesist tapet!
Rääkige veel!

Nüüd need lapsesilmad säravad on tuhmunud vales,
suurlinna saast on varjuland elutaeva
ja uut alust otsib kord kõikuma löönd usk
ning uuest' juhti vajab elulaeva.
Rääkige veel!

Ah, kui sageli hõbedaste kellade tilinal
viis mind kiriku emake, hellake, kallis.
Nüüd ta üksinda jõulukellade helinal,
kuuse all üksi. Ta juuksed ju muutund on halliks.
Rääkige veel!

Kui mitu korda küünaldest kullatud kuuse all
lugend ma oma jõulusalmeid ja palved.
Kas see pisike nooruke nii süüta tall
olen mina, kelle südant on jahendanud mitmed elu talved?
Rääkige veel!

Rääkige täna õhtul, räägike veel
suurlinna tuhande-ja-ühe-öö tulede säras,
et Jõululaps on tulemas kuskil lumisel teel.
Rääkige veel!

Noorsoo usulisi igatsusi

Spektator

Mu hingel on janu Jumala järele, elava Jumala järele.

Psalm 42, 3

Õppeaasta alul olen annud nendes keskkooliklassides, mis koosnevad peamiselt uutest õpilastest, kirjatöö teemal: „Mälestusi ja muljeid senisest usuõpetusest ja soove eelolevaks õppeaastaks“ See on tutvumiseks külvipinnaga Et õpilased võiksid täiesti vabalt väljendada, on töö anonüümne. Tehakse klassis.

Tööd tulevad muidugi väga mitmesugused. Kuid klassi kohta ikkagi saab mingi üldpildi, mis on nagu põllumehe esimene vaade uuele põllule kevadel. Sama õppeaasta klassid ei ole alati ühesugused. Erinevused on suured. Suured ka üksikute õpilaste vahel. Sellest hoolimata ja just selle tõttu annab kirjatöö pidepunkte edasise kasvatuse- ja õppetöö rakendamiseks.

Alljärgnevas püüan vaadelda tööde mitmekesisusest ainult ühte külge: noorte usulisi igatsusi.

Toodud töis ja väljavõtteis olen enesele lubanud teha parandusi kirjavahemärkides, õigekirjas ja keelises väljenduses, mõnikord neid siin ka näidates (klambrites märkusega S.), kuid olen meeleldi ka jätnud konarusi

lauseis, et parandusega mitte rikkuda originaali omapärasust. Klassidena on näidatud: keskkooli I klass, mille all tuleb mõista ka 1937. a. progümnaasiumi I klassi, ja keskkooli III klass, mille all tuleb mõista ka 1937. a. reaalkooli I klassi.

Ei või ütelda, et tõis oleks avaldatud usulisi igatsusi eriti palju. Ei saa ju ega kõlbagi sundida kedagi avaldama oma igatsusi. Igatsus on südameasi. Mõnel võib-olla on sügav igatsus, kuid see jääb kogu ta maisel eluajal avaldamata teisile inimesile. Aga need, kes avaldavad, tõendavad sellega igatsuste tõika. Nendest võime näha igatsuste iseloomu.

Esikohal toodagu siin mõned näited igatsuset usuõpetuse järele üldse. Usuõpetuse saamiseks tuleb mõnelgi noorel võidelda. Et usuõpetust koolis siiski võetakse, see võiks näidata igatsuse tugevust.

1. „Kodus juba tahtsin ma õppida kangesti usuõpetust. Need Jeesuse sündimise lood kuni Jeesuse taevaminemiseni olid kõige kenamad. Kui mina IV klassi läksin, ei tahtnud ema, et mina usuõpetust võtaksin. Suure nutuga lubati mind sellest tunnist osa võtta. Ja nüüd tahaksin ma ka uues koolis hästi edasi jõuda.“ (Tütarlaste keskkooli I klass.)

2. „Juba algkooli I klassist pääle võtan usuõpetust. Alguses puudus mul himu selle „tühise“ aine õppimiseks. Kuid sääl aastaid käies sai viimaks usuõpetus päris armsaks tunniks. Eriti muutusid minu tunded siis usuõpetuse vastu, kui jõudsid kätte Martin Luther'i ja teiste tema kaaskannatajate lood. Sageli lugesin ma usulisi raamatuid ja lehti. Ma pidasin seda Martin Luther'it võimsaimaks meheks maailmas. Tema tehtud luuletused ja kirjutused — neid lugesin mina alati. Sageli vaatasin üksinda tema ülesvõtteid. Üldse on mulle jäänud usuõpetusest ja selle õpetajaist häa mulje.

Ka tulevikus sooviksin ma niisama häid õpetajaid et ka need õpetükid (õppetükid või õpitükid, S.) oleksid niisama huvitavad kui mulluseil aastail (möödunud või mullusel aastal, S.). Ainult üks mure rõhub mind — isa ei taha sellest usuõpetuse võtmisest juttugi teha. Ja nagu igaüks teab, peab alati ja ikka alistuma vanemate käskudele.

Aga loodame!“ (Tütarl. keskk. III kl.)

3. „Armsaimaks õppeaineks on mulle olnud usuõpetus kooli esimesest klassist saadik. Mul oli esimeses klassis paar sõpra, kes usuõpetust ei võtnud ja narrisid mind sellepärast. Kord ma sattusid (ma sattusin või nad sattusid, S.) ärevusse, nii et „koputaisin“ ühele liiga kõvasti, ja siis sattus (sattusin, S.) selle poisi ema ja isa viha alla, kes pooldasid ainult meie punast idanaabrit. Sel poisil oli paar sõpra, kes olid minust füüsiliselt tugevamad ja mu elu kibedaks (vahele jäänud: tegid, S.) algkooli esimesest klassist saadik kuni kooli lõpuni. Ma pidasin aga vastu, ei kaevanud õpetajale nende pääle, ja kui nad nägid, et nad mulle midagi teha ei saa, siis nad jätsid mind rahule. Usuõpetajaks olid meie koolil õigesse ususse süvenenud õpetajad, ja see tegi mulle need tunnid kõige huvitavamateks. Ma loodan, et tuleval aastalseda ette ei tule, mis algkoolis juhtus.“ (Poegl. keskk. III kl.)

Väline võitlus võib suuresti mõjutada ka sisemist:

4. „Olen juba palju lugenud raamatuid, mis mind juhivad lähemale Jumalale, kuid siiski ei ole ma seda veel saavutanud. Minul oli kasuisa, kes

oli täiesti Jumala vastane, ja juba noorelt süvendati minusse arvamist, et Jumalat ja piiblit ei maksa uskuda, et see on kõik puhas lori. Olevat olemas ainult loodusejõud, mis juhivad elu ja selle tegevusi. Kes olevat Jumalat näinud, miks ei tulevat imetegusid praegu ette, ja veel palju muid ütlusi toodi esile. Olen siiani saanud koolis õppida ja osa võtta usuõpetuse tundidest vanemate suure vastuaajamisega, kuid siiski olen saanud kuidagi. Raamatud ja muu usuõpetuse tundideks tarviliku olen pidanud muretsema oma vähesest taskurahast. Ka tänavu aasta võimaldati mulle koolis õppimine. Tahan saada paremaks, jõuda elus edasi, kuid ma ei suuda seda omal käel. Olen ka tihti palunud Jumalat, kuid varsti sisendub ja saavad jälle minus võitu minu kasuisa väited. Kaldun teelt kõrvale, lähen kaugemale Jumalast. ja kui siis kord jälle märkan, et olen valeteel, olen jälle põlvili ja palun andeks oma eksimist. Olen aga endale tõotanud õppida ja uurida nii kaua, kuni olen täiel selgusel ja keegi ei saa enam mulle sisendada kahtlusi. See on minu soov ka eeloleval kooliaastal.“ (Tütarl. keskk. III kl.)

Igatsuste hulka usuõpetuse järele üldse võiks vahest arvata ka soovid usuõpetuse tundide arvu suurendamise kohta:

5. „Usuõpetuse tunde võiks nädalas rohkem olla kui üks. See erilist raskust ei tekita. Usuõpetuses me ei jõua kuigi palju edasi ning sellepärast võiks neid ka olla rohkem, näit. 2—3.“ (Poegl. keskk. III kl.)

6. „Usuõpetus on olnud mulle algusest, s. o. algkooli esimesest klassist kuni tänini kõige huvitavamaks ja paremaks õppeaineks. Kuid kahjuks on nüüd usuõpetuse tunde keskkoolis vähe, s. o. ainult üks tund nädalas. Selle ühe tunniga ei saa ega jõua midagi käsitleda. Huvitavam osa, nagu laulud, pikemad seletused aine põhjalikuks käsitlemiseks, jäävad kõrvale vähesa aja tagajärjel. Nii on minu sooviks, et tulevikus oleks usuõpetuse tunde rohkem kui üks tund nädalas.“ (Poegl. keskk. III kl.)

7. „Niipalju ütleksin, et usuõpetuse tunde on liig vähe, mistõttu ei saa kuigi palju edasi. Tunde võiks nädalas olla näiteks 2—3.“ (Poegl. keskkooli III kl.)

8. „Sooviksin, et usuõpetust oleks kolm korda nädalas ja et saaskin teada, kus asub taevast ja kus põrgu ja kas vaime on üldse päale ühe olemas ja kas iga inimese vaim pärast surma liigub ka maa pääl või läheb kohe taeva või põrgu, kus tal juba koht valmis ja kus ta seni on, kui tuleb hukkamõistmine. Pole veel seni saanud vastust oma küsimusile ega ole ka julgenud avaldada neid, sest arvan, et need oleksid liig veidrased olnud ja õpetajad oleksid vastuse asemel mu rumalaid küsimusi naernud. Oleks veel paljugi küsimusi ja arusaamatusi, kuid need jäävad vist küll avaldamata, sest arvan, et olen juba teinud suure vägiteo oma julgusega. Soovin, et saaksin vastust küsimusile.“ (Tütarl. keskk. III kl.)

Viimases väljavõttes paistab eriti esinevat intellektuaalne huvi. See on üks eri joon, mis ilmneb töis. Juurdlev mõistus töötab ning otsib lahendusi usulistest ja kõlbelistest probleemides:

9. „Olin alles väikene, kui ma oma emaga õhtul palusin Meieisapalvet. Kui olin juba suuremaks sirgunud, siis sageli pidin oma armsalt emakesell, keda ma küll töö juures sugugi tülitada ei tahtnud, küsima, kes lõi maailma. Ema oli selle küsimuse üle nii õnnelik, et ma esitan talle sarnaseid küsimusi.

Ta ütles: „Kallis laps, Jumal lõi maailma. Kõik, mis sa näed looduses, selle kõige on meile armas Jumal oma suurest heldusest annud!“ Nüüd see küsimus oli minu väikeses pääkeses lahendatud. Kuid järjest uued küsimused hakkasid mu väikest pääkest vaevama. Kord õhtul, kui ma jälle enne magama jäämist olin oma armsa emakesega palunud oma õhtupalvet, esitasin talle jälle ühe uue küsimuse: „Kallis emake, palun ütle mulle, mispärast Jumal laskis oma poega Jeesust nii palju kannatada ja lõpuks koguni pidi ta surema?“ — „Sellepärast, et ta inimestele nende patud tahtis andeks anda.“

Hiljem juba kuulsin ma Jumalast ja Jeesusest koolis usuõpetuse tundidel. Seda tundi ootas mu väikene lapserind nii tungivalt, sest lootsin jälle midagi uut ammutada sellest tunnist.

Ka nüüd, olles juba keskkoolis, sooviksin, et ka siin saaksin järjest uusi ja uusi küsimusi lahendada koos oma õpetajaga.“ (Tütarl. keskk. III kl.)

10. „Huvitav teada, kas on elu pärast surma. Kas on inimese saatus Jumalast ette määratud ja ka see läheb ta elu jooksul täide?“ (Tütarl keskk. III klass.)

11. „Olen õppinud väga palju elulugusid meestest, kes kuulutavad jumalasõna ja aitavad vaeseid. Olen tihtigi mõtelnud, kust saavad nad seda meelekindlust. Kas tõesti on see kõik Jumalast?“

Olen sageli mõtelnud sellest, miks ainult iisraeli rahvas pääsis läbi Punase mere, kuna egiptlased pidid uppuma. Miks tegi Jumal ainult iisraeli rahvale hääd ja päästis nad, kuna egiptlased uputas. Jumal on ju kõigi vastu hääd. Tahaksin selle küsimuse kohta meeleldi selgust leida.

Mälestused usuõpetuse tundidest on hääd. Tean ikka, et need olid kõige vaiksemad tunnid, kus iga õpilane oli süvenenud endasse, kuulatades, mida õpetaja kõneles.“ (Tütarl keskk. III kl.)

12. „Möödunud usuõpetuse tunnid on olnud mulle meelelahutuseks. Kuid ühe üle ei ole ma veel leidnud otsust, kuidas on õige ja aus elada. Usuõpetuses olen seni õppinud, et peab olema aus ja armastama oma vihameesi, kuid harilikus elus ei saa nii läbi.

Järgneval õppeaastal tahan selgusele jõuda kõigis neis teadmatuis ja veel tumedais asjus.“ (Tütarl. keskk. III kl.)

13. „Vahel kui koolis kaasõpilastega tülili läksime ja vihavaenlasteks saime, noomis meid õpetaja väga usklikult selle pärast ja ütles: „Lapsed, kas te seda ei tea, et Jumal käsib oma vihamehi armastada, aga mitte vihata?“ See oli kõige raskem ülesanne meil täita ja mis meil täitmata jäigi. Kirikus armastasin väga käia ja õpetaja jutlust kuulata. Iseäranis meeldis mulle, kui õpetaja meie õnnistegijast Jeesusest Kristusest pehme ja õrna häälega luges. Ainult arusaamatu on mulle see (et Jumal lõi terve maa ja kõik, mis maa peal asub), kust tuli Jumal, ja seda tahaksin nii väga teada. Usuõpetuse tundidest on mul alati jäänud hääd muljed ja hääd õpetused, mis mul kunagi meelest ei unune.“ (Tütarl. keskk III kl.)

Nähtavasti teosoofilise suunaga kirjanduse mõjul arutab tütarlaps keskk. III kl.:

14. „Kuhu jääb mu hing, kui suren? Olen kuulnud ja lugenud raamatuid, et see minevat teise olendisse. Kas on see nii? Väikene olin, siis küsis muld nagu keegi (see olin ma ise), kas oleksin praegu olnud keegi teine, kui mitte mind poleks olnud. Omaksed on muld surma läbi lahkunud ja kui minagi suren, kas saan nendega veel kokku?“ (Tütarl. keskk. III kl.)

Ollakse huvitatud usuõpetuse allikast piiblist, tahetakse seda raamatut ise lugeda ja süveneda sellesse. See suund avaldub juba varases nooruses:

15. „Usuõpetuse õppimisega olen alanud juba päris väikeselt. Ma mäletan, kui ema õpetas mulle väikesi õhtupalveid, mida ma ühelgi õhtul ei unustanud üles ütlemata. Kodus meil sel ajal piiblit ei olnud, sest see oli tulekahju tagajärjel kaotsi läinud. Aga kui nägin, et meie naabritel oli piibel, palusin mina, et ka meile piibel ostetaks, sest sääal oli niipalju kena lugeda. Eriti meeldis mulle Uus Testament, kus oli palju Jeesusest. Piiblit meile ei ostetud, aga ema kinkis mulle jõuludeks väikese usuõpetuseraamatu. See meeldis mulle samuti.“ (Tütarl. keskk. III kl.)

16. „Kui olin veel üsna väike, ei meeldinud mulle usuõpetusetunnid. Ohkasin alati, kui kell jälle usuõpetuse tunni algust kuulutas. Kõik, mis õpetaja rääkis, tundus nii igavana ja tuntuna. Olin juba ammu kuulnud neid lugusid Jeesusest ja juutidest. Palju meelsamini oleksin maganud veel ühe tunni ja siis alles kooli tulnud, aga vanemad ei lubanud seda.

Pikapeale hakkas aga kõik muutuma. Võeti tarvitusele uusi raamatuid ja viimaks ka piibel. Alles siis leidsin, et ka usuõpetus on üks huvitava- maist aineist. Mind hakkasid üha enam köitma usuõpetuse tunnid ja eriti just piibel. Alati, kui vaba aega üle jäi, uurisin teda ja otsisin kohti, milledest ma veel midagi ei teadnud. Ootasin innuga järgmist tundi.

Praegugi veel leian, et pole huvitavamalt raamatut kui piibel. Kui mitu korda olen teda juba lugenud, aga ikka on ta niisama salapärane ja huvitav kui esmakordsel lugemisel. Ikka ja jälle leian temas midagi uut ja omapärast.

Ja seepärast oleks ka praegu minu palavaimaks sooviks usuõpetuses, et meil koolis võimalikult palju piiblit käsitledaks. Laulud ja käsud on juba nii tuntud ja vanad, et nad mind enam ei huvita kuigi palju.“ (Tütarl. keskk. III kl.).

17. „Hea meelega loeksin piiblit, aga meil kodus ei ole. Kooli usuõpetuse raamat on mitu korda läbi loetud ja kodus õhtuti laulan väikesest laulikust, sääal on nii kenad laulud. Ühe sõnaga, usuõpetus on parim aine minu koolitöös.“ (Tütarl. keskk. I kl.).

Avaldub ka praktiline suund: selgitust saada selles, kuidas elada, vastavalt sellele kujundada oma elu ja võtta osa usulisest tegevusest (peale järgnevate vaadata ka nr. 12):

18. „Juba kodus õpetas ja jutustas ema Jeesusest, kuidas ta kannatas, õpetas ja tegi haigeid terveks. Kõige rohkem meeldisid mulle need lood, kus oli, et Jeesus aitas mõnd vigast või äratas surnuid. Või jälle, kus inimene oli ahastuses ja leidis varju Jeesuse juures. Koolis räägiti samuti Jeesusest ja veel prohvetitest, kes samuti võisid ka inimesi aidata. Eelolevaks õppeaastaks on soov õppida teda põhjalikumalt tundma ja et oskaksin vahet teha hää ja kurja vahel. Tahaksin õppida nii, et see mulle alati meele jääks. Sooviksin, et meie klassi õpilaste vahel oleks sõprusside. Kui usuõpetuse tunnis juhtub midagi, et siis mitte keegi ei hakkaks naerma. See näib mulle nii, nagu pilgataks siis Jumalat. Ja kui ei saa aru millestki, et võin pöörduda õpetaja poole, et saada seletust.“ (Tütarl. keskk. I kl.)

19. „Algkoolis õppisin ka usuõpetust suure huviga, sest et see õppeaine mulle kõige enam meeldib. Tahan nüüdki seda õppida hääl meelel ning eeloleval aastal jälle pühapäevakoolis käia nagu möödunud aastal ja ka usuõpetuse tundidest osa võtta, kui vähegi võimalik. Tahaksin meeleldi osa võtta kristlikest noorte ringidest, kuid see pole võimalik, sest olen neil päevil arvatavasti kinni.“ (Tütarl. keskk. I kl.).

20. „Esimesel kooliaastal ei võtnud ma usuõpetuse tundidest osa. Arvasin need tunnid ainult igavuse tundmiseks olevat. Hiljem aga leidsin, et see aine pole sugugi nii ühekülgne ja igav, kui arvasin. Isegi meeldivaks läks uurida apostlite elu ja muud sellesarnast. Et usuõpetus tunnikava järgi viimane tund oli, siis olin ikka nende hulgas, kes tundi natuke pikendada palusid. Eriti armsaks said mulle tunnid, mil õppisime usulistele küsimustele vastama ja neid hindama. Kirikulaule aga meie koolis ei õpetatud ja seepärast hakkasin käima leeritoas ühes teiste lastejumalateenistusel käijatega. Kõigist õpitust tekkis mulle viimaks mõte, et kui suureks kasvan, lähen misjonärina Aafrikasse.“ (Tütarl. keskk. III kl.)

Sügavamate usuliste igatsuste hulka kuuluvad igatsused rahu, lohutuse ja pattude andeksandmise järele (peale järgnevate vaadata ka nr. 4):

21. „Praegugi evin suure soovi, et teiste õppeainete keskelt võiksin tulla otsima õpetust ja lohutust usuõpetuse tunnist.

Juba siis, kui olin alles väga väikene, kui rääkisin vaevalt, õpetas ema mind lugema õhtupalvet. Panin käed kokku ja tunnistasin Isale oma päevased eksimused. Ja kohe pärast palvet uinusin suurima rahuldustundega, sest teadsin, et mulle oli andestatud. Isegi nüüd julgen veel paluda õnnistust ja abi sellelt Isalt, kes elab kõrgel, õnne ja hääd kordaminekut mu õppimises. Vägevad ja kenad on vaimulikud laulud. Neid laulan meeleldi. Igatsusega ootan tundi, mil võib jällegi laulda ja paluda rahu südamesse.“ (Tütarl. keskk. III kl.)

22. „Usuõpetusest ei võta ma osa mitte sunni viisil, vaid omaenese ja vanemate vabal tahtel. Siin koolis ja igal pool elus ei leia sõpru, aga ma loodan, et mul on üks sõber, kes ialgi mind ei peta. Seda sõpra tahan ma teenida ja selle sõbra ette püüan ma usuõpetuse tunnil jõuda. Usuõpetus on üks kõige kõrgem ja suurem õppeaine. Linna müras ja meeleheitlikel hetkil tuletan seda meelde, kes meie kõikide eest on kannatanud. Kodu on kõige armsam ja sellest armsast kodust mõtlen kord saada kodusse, kust enam lahkumist ei ole. Igal õhtul ja hommikul tuletan teda meelde ja palun talt abi. Ja olen aru saanud, et ta mind on aidanud üle suurtest raskustest. Usuõpetuse tundidel püüan teda teenida ja temale lähemale jõuda. Patte, mis minu hingel lasub, on palju, kuigi ma olen alles noor. Vargsi olen ma väikesest peast toime pannud, mitte just vargusi, vaid väikesi näppamisi kodust ema ja teiste koduste tagant, mida nad pärast said teada. On nii palju inetuיד tegusid, mida ma kahetsen. Ja ma ei usu, et see Taevane Isa oma Poja läbi mulle kõik andeks annab. Ma loodan, et minule siiski halastatakse, ja loodan, et usuõpetuse tundidega sellele kaunile andele suudaksin lähemale jõuda. Vanemaid, õdesid ja venda armastan ma siin neist kaugel olles väga ja loodan, et ma nende vastu enam ei patusta. Sooviksin lähemale jõuda headusele ja olen huvitatud Jeesuse elust ja surmast. Usuõpetuses püüan temast jälle kuulda saada.“ (Tütarl. keskk. III kl.).

Viimases väljavõttes seisab noor ristiusu pühamu, pattude andekssaa-
mise lävel. Vahelduvad lootus ja usupuudus, aga ometi — milline sügav
igatsus! See laseb vaadata hinge sügavusse, põlevasse vajadusse läbi elada
pattude andestust, seda isiklikult kogeda.

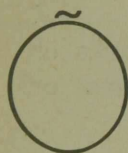
Tabavalt iseloomustab niisugust seisukorda T. Korjus raamatus „Pü-
hapäevakooli-õpetajate käsiraamat“ lhk. 134: „Inimene peab jõudma selgu-
sele, et tal on see sisemine varandus, nimelt pattude andestus, osadus Juma-
laga ja igavene elu. See on midagi rohkem kui õpetuse kuulmine.“

Ja tõeline õpetaja Jeesus on enam kui õpetaja: Ta on Lunastaja,
kelle läbi on pattude andeksandmine (Efes. 4, 32; 1. Joh.
1, 7; 2, 2.).

Raskeim treening

A. Oengo-Juhandi

Õppetund on lõpule jõudmas. Usuõpetuse tund. Keegi lastest on ütelnud lause: „Me peame käima Jeesuse jälgedes.“

„Mis tähendab käia Jeesuse jälgedes?“ küsisin.

Nad on alles üsna väikesed. Suurim neist on vaevalt üle kümne aasta. Teised kõik märksa nooremad. Ei nad tea seletada seda lauset.

Kell heliseb tunni lõpetamiseks. „Hea küll. Minge nüüd koju. Eks me esmaspäeval kõnele, mis see lause tähendab.“ —

„Te laupäeval lubasite küsida, mis tähendab käia Jeesuse jälgedes!“ Nii hüütakse mulle vastu järgmisel tunnil.

„See tähendab elada Tema õpetuse järele.“ „See tähendab olla usklik.“ „Käia kirikus.“ „Lugeda piiblit.“ „Elada jumalakartlikku elu.“ „Palvetada Meie Isa palvet.“ „Käia armulaul.“ „Annetada vaestele“ jne. nii seletavad lapsed läbisegi.

Lapsed on küsinud kodus ja pühapäevakoolis. Täiskasvanud on vastanud ja lapsed kordavad nüüd nende sõnu.

Olen pisut kurb kuuldes seda vuristamist, millest laste tunded on näilikult väga kaugel. Küll me kõik teeme palju pattu õpetades lastele meile endile pähe kulunud sõnu, ilma teadmata, kas laps suudab neid mõista ja neile kaasa elada. Kui harva saavad lastele õpetatud sõnad meile endile sügavamaks elamuseks, nii et suudame kaasa kiskuda lapse südame. Eks seetõttu nii pahatihti muutugi usuõpetus aineks, mis juba ette arvatakse olevat kuiv ja igav — paljad sõnad, millest ei saa keegi aru; vaja vaid pähe tuupida. Nii mõtlen ja kavatsen juba üle minna tänase õppetunni teemale.

Taga viimses pingis on veel üks käsi püsti.

Väike valgepäine tütarlaps. Tuli alles hiljuti meie kooli. Ta on pärit jõukast perekonnast. Isa ja ema mõlemad kõrgema haridusega. Ema keelas tal usuõpetuse õppimise. Laps, kes juhtumisi oli alul kord jäänud üheks tunniks klassi, ei annud aga emale enne järele, kui oli saanud siiski loa istuda ühes teistega neil tundidel.

Mäletan ema uhket telefonikõnet:

„Ma siis olen otsustanud lubada oma tütrele jääda klassi usuõpetuse tunniks. Ma saan lapsest aru, tal on koridoris üksinda igav ja külm... Aga, müdugi, õppimist te talt ei nõua ega ka raamatu ostmist mitte! See oleks juba liig suur kompromiss!“...

Aga väike käsi viimses pingis on ikka veel püsti ja viibutab ägedasti. Tal on midagi ütelda.

„Mis sa tahad ütelda?“ küsin talt viimaks.

„Tahtsin seletada, mis tähendab Jeesuse jälgedes käia.“

„Jah, seleta aga päälegi!“ ütlen küll pisut imestunult.

See tähendab... et kui keegi lööb sind ühele kõrvale, et siis pööra ka teine talle ette... löö siia ka, kui tahad!“

„Nii. Kes sulle seda jutustas?“

„Keegi pole jutustanud. Ise lugesin. Ellen laenas mulle üheks õh-
tuks oma raamatu. Teate, selle kus need usuõpetuse jutud kõik sees on.
Seal on palju Jeesusest. Lugesin kogu õhtu.“

„Ja see jutt meeldis sulle?“

„Jah! Väga!... See on isegi rohkem kui viisakas. Viisakas on ni-
melt mitte vastu lüüa, kui teine sind lööb.“

Väike tüdruk on seletades nihkunud viimsest pingist kuni esimese reani. Nii ta nüüd seisab otse mu ees oma helesinises tööpõlles, kahvatu näoke lõõnud punetama kiirest kõnelemisest, suured heledad silmad säramas seesmisest erutusest. Tema teab ka midagi usuõpetusest ja midagi, mis tundub talle nii lõpmatu ilusana.

„Kas sa oled ka ise proovinud nõnda teha, nagu Jeesus õpetab?“

„Jah... Hakkan nüüd proovima. Eilsest peale. Aga see nõuab tree-
nimist!“

„Mida?“ küsin üllatatult.

„Treenimist!... See on ju raske!“

Elukogenud inimesena, maast madalast Jeesuse õpetuses kasvatatud kristlasena seisan nüüd hämmastunult selle lapse ees, kes alles tunaeile sai esmakordselt lugeda Jeesusest pinginaabrilt laenatud piiblitoo-raamatust.

„Treenima“ ütles ta, — moodse spordiajajärgu laps.

„Treenima“ — ette valmistuma rohkete harjutuste kaudu, et olla „vormis“ mingi raske ülesande täitmiseks, suurele pingutusele vastupa-
nuks...

Ristiusu koguduste pikk ajalugu kõneleb lugematust hulgast kange-
lasist, kes tundsid seda ülimat treeningut harrastades seda, kuni hing sai tugevaks.

Lugematu hulk kangelasi elab meie hulgas ka nüüdisajal. Ainult üksikuid tuntakse nimepidi. Nende tõeline väärtus seisab selles treenin-
gus, mis iseloomustab õiget Jeesuse jälgedes käijat — taluda kurja ja võita seda häädusega.

Mu väike valgepäine tüdruk asus nii kõhelematult nende ridadesse, olles avastanud selle tee juba oma otsingu esimesel hetkel.

Küll kõneles Önnistegija ka temast, kui ta kord ütles:

„Ma tunnistan Su au üles, Isa, taeva ja maa Issand, et Sa seda tar-
kade ja mõistlikkude eest oled varjule pannud ja oled seda ilmutanud väe-
timatele. Tõesti, Isa, see on nõnda Su meelepärast olnud.“

Altari pääsukesed

Evald Mänd

Su suurest õuest jäänd vaid vaikne kõla
mu kurba unistava lapsehinge,
Su altarpääsukeste tuhatkeelne hala,
kui kaugel unenägu keset sammasringe.

Ma läksin ja Su päikse all Sind ootsin,
et astud minu juure, viid mind sinna,
kus lauldaks rõõmulaule igaviku aates.
Kuid lasksid Sa mu oma teed mul minna.

Ma läksingi, Sind kohata ma lootsin.
Kuid teed mind viisid ilma suure,
ja asjata ma siis veel ikka ootsin,
et oma teed mind toovad Sinu juure.

On pääsukene endal leidnud koha,
kus kinnitab ta pesa, paneb pojad.
Kesk templi vaikust igaviku üha...
Kuid mulle jäänud võõraks Sinu kojad.

Ja tulin siis kui murtud tiivul pääsu
Su palvealtarite heledasse kumma,
säält leidsin oma hingel' lahtipääsu,
Sa panid rõõmulaulud minu hinge tumma.

Minu ülim soov

Laine Kalda

...Tihnikus õitsev rukkilill nõrkeb ja on pooleldi närtsimas. Pääkese langetades varrele ootab ta nukralt surma.

Kaeblikult sosistab ta veel õhtutuulele: „Ah, kui päev saabuks ometi kiiremini! Ja kuldne päike uuesti valgustaks meie põlde. Võib-olla elustaks ta mindki veel!“

„Oled sina aga lihtsimeelne, mu sõber!“ hüüab talle siin läheduses tuhniv sitikas:

„Just kui päikesel poleks muud muret kui vaadata, kuidas sina kasvad, kas närtsid või õitsed. Usu, temal pole selleks ei tahtmist ega mahti. Lendaksid sa nagu mina ja tunneksid maailma, küll sa siis teaksid, kuidas kõik meie niidud ja nurmed siin tema armust vaid elavadki, tema tõttu ongi õnnelikud. Tema valgustab oma soojusega igivanu tammi ja kauneid seedreid ja ehib imelise iluga lillede rikkust. Aga need lilled, ega need pole säärasead kui sina. Need omavad sellise ilu ja hinna, et isegi aeg niidab neid kahjatsedes. Aga sina — ei ole sa kähar ega lõhnav. Nii et parem ära tüüta päikest oma anumisega. Vaiki ja sure!“

Vahepeäl tõuseb aga päike. Valgustab loodust. Pillub taimerriiki oma õnnistavaid kiiri. Ja taevaliku pilguga elustab ta väikese rukkilille, kes on öö jooksul närtsinud...

...Kuhu tema, päike, iganes vaatab, sinna toob ta rõõmu ja õnne; võrdselt teeb ta hääd kõrrekestele ja seedrile...

Seetõttu särab ta pilt kõigis südameis nagu puhas valgus idamaises kristallis...

Umbes nii on Krõlovi valmi sisu, mida õpib mu sõbratar venelanna. See olevat üks vana meistri ilusamaid.

Kuna meie sõprus on kestnud mõne aasta, olen ületanud keelelised raskused ja mõistan ning naudin tema õpitavaid kirjanduslikke palu.

See siin meeldib mulle aga eriti. Üksi jäädes meenutan ikka uuesti kuulnud lauseid, kuni silme ette kerkib haruldases selguses pilt närbuvast rukkilillest, kes ootas ja igatses päikest.

Korraga nagu välkus peast läbi mõte: see närbuv rukkilill oled sina ise!

Tütarlaps sadamalinna agulikolkast. Ei eriti ilus. Ei eriti silmapaistev millegi poolest. Varases lapsepõlves loetud andekaks; seetõttu vanemate viimse jõupingutuse varal omandanud hariduse, selle eluliselt nii vähe pakkuva üldhariduse, mis aga siiski on avanud silmad nägema kutsuvat kaugust, pannud igatsema südame. Ihaldatava tipuna meelitab sääli kauguses valitud elukutse. Mitte seepärast, et põlgaksin siin lähedal leiduvat tööd. Ei, seepärast, et see töö on nii suur ja ilus ja vastab parimale, mis on mu hinges.

Agaga minu haridus ei too veel välja agulikolkast. Veel oleks ees pikk tee ainelist kulu ja vaimset tööd.

Agulitütarlaps aga ei suutnud enam. Liiga kaua oli elatud tundudes parasiidina rasket kehalist tööd tegevas perekonnas, ilma sendi taskurahata, teades, et vajalisegi riietuse ja kooliraha tasub mingi „komitee“ teistelt kogutud summadest. Ometi kord lõpp sellele!... Tööle! Pikkade otsimiste järele sain siis töö otsale. Ja olin viimaks rõõmus, et sain sellegi. Tolmuses töökojas higinaisu ja söimushõnade keskel olen algaja ja saamatu, olles veetnud kogu senise elu teissuguses tegevuses. Ei ole siin tarvis kellelgi mu teadmisi, hääd maitset ega peenenenud sisetunnet. Pean alistuma toorusele ja jämedusele. Pean alistuma kogu oma saatusele. Veel raskem oleks, kui ei jaksaks kinni pidada sellestki elujärje natukesest.

Kaugelt vaatajana hurjutate ehk: mis sellest! Noor elujõuline inimene peab alul leppima kõigega. Võttes kõrgema eesmärgi, töötagu selle hääks! Kogugu raha! Õppigu edasi!

See on ju teoreetiliselt nii väga õige. Ja on minulgi teada inimeste elulugusid, kes on iseennast koolitanud ning kaugele jõudnud.

Agaga kalkuleerige pisut, kui palju maksab haritlaskutse omandamine meil ja kui kaua kulub aega, enne kui sel alal päästakse iseseisvate teenistusele. Arvutage see siis ümber töölisneiu poolt teenitavaiks sentideks ja tehke siis oma otsus.

Muidugi võib ju ka õppida iseseisvalt, vabal ajal. Võib küll. Kuid kui palju jääb jõudu üle noorel algajal, kes on kogu töökoja poiste-tüdrukute käealuseks ja kellelt peremees meeeldi võtab viimse, mis võimalik — et noor inimene ei õpiks laisklema! Alul jaksasin vaevu kojujõudes lahti riietuda ja voodisse kobida, kus uinusin nagu surnu. Nüüd olen siiski pühapäeviti proovinud pisut lugeda ja sõbranna kaasabil jätkata võõrkeelte õppimist; aga tunnen küll, kui suurt jõupingutust see nõuab.

Kohutava tondina aga ähvardab oht, mis meie perekonnalt juba paaril korral on ohvreid nõudnud — tiisikus.

Käitisarst tunnistas mind küll „terveks“, see on, andis loa tööle asumiseks, kuid manitses ravima — verevaesust. Niisiis — ravi verevaesust, väike närbuv rukkilill linna agulis!...

Minu sarnasus tolle rukkilillega on niivõrd suur, et minugi kohta võiks keegi ütelda: Milleks säärane elab! Pidagu suu ja närbugu pikkamisi!...

Kuid rukkilille allegooria juure kuulub veel üks tegelane — päike.

Kas on ka minule mõeldav päike, mis kord tõustes mu eluteele suudaks jõuliselt uuendada ja sisustada kõik? Et lõpeks närbumine ja algaks tõeline elu! Et iga algav hommik oleks tervitatav kui uus külaline ja õhtule vajuvalle päevale viipaks kui armsale lahkujale!

Minu päike! Mis see küll võiks olla?

Käin ringi päevi ja nädalaid otsides oma päikest. Kuid ei leia jälgegi tema poole. Kõik, mis ehk kuidagi tundub väärtuslikuna, asub minust nii kaugel, on nii ligipääsmatu; selle kõige pettepiltlikkus on liiga silmatorkav selleks, et olla kosutavaks unistuseks.

Aga ometi vajan minagi päikest. Tarve tema järel kasvab nüüd iga päevaga, kus kord nii südilt olen hakanud teda igatsema.

Minu Päike! Tule ometi kord! Väike rukkilill ei taha närbuda! Ka tema tahab elada suurt ilusat helget elu!...

Kord sattusin kuidagi juhtumisi Tallinna Kaarli kirikusse. Mu silm jäi kohe pühakotta astudes peatuma prof. Köhleri suurel kuulsal maalikul: „Tulge minu juure kõik, kes te vaevatud ja koormatud olete, sest mina tahan teile hingamist saata.“

Ma ei näe ega kuule midagi muud. Kogu aeg olen nagu tõstetud kuhugi teise keskkonda.

Automaatselt kannavad mind palvuse lõpul jalad kirikust ühes teistega välja. Mu hinge kütkestavad aga edasi need kaks: see ületamatu ilus ilme kuulsal altaripildil ja need kutsuvad sõnad, mis on määratud — kõigile.

Kes on see, kes suudab kutsuda — kõiki?

Tal peab olema küll väga palju ruumi.

Suured ja vägevad, kes suudavad vastu võtta paljusid, nemadki ei kutsu iial kõiki. Nende külalisi valitakse veel erilise hoolega. Neil olevat „õuemeistreid“, kes koostavad nimestikud ja määravad etiketi.

Tema aga kutsub kõiki, ilma midagi ette kirjutamata.

Julgust peab tal olema kutsuda. Kõikvõimas peab ta olema. Ta teab, et ei väsi kunagi neid vastu võtmast, nii palju kui neid ka tuleks.

Vaevatud ja koormatud kutsub Ta, mitte uhkeid pidulisi.

Oo, neid on ju alati rohkesti. Kui palju on maailmas kohti, kuhu kogunevad säärased vaevatud ja koormatud, et saada otsitavat, nalga vaigistavat, tervendavat ja rahustavat. Kui palju rohkem on aga veel sääraseid üksikuid, kes kuhugi ei julge minna, kandes oma koormat ümbruse märkamata. Tema kutsub neid kõiki lubades hingamist.

Kui oleks maailmas säärane arst, kes suudaks anda hingamist, s. o. tervenemist kõigile kas või näiteks närvilisile inimesile. Küll see oleks siis kuulus! Küll selle honorar oleks kallis! Küll see asuks siis kaugel meie sadamlinnast kusagil maailmakeerise tsentrumis.

Ja kuigi ta oleks niivõrd ideeline, et ei võtakski raha ja tegutseks kusagil lihtses kolkas, küll tema kuulsus oleks siiski tunginud nii kaugele, et peaks ootama nädalaid ja aastaid, et pääseda järjekorras viivuks ta ette.

Oo, inimesil on kõigil nii vähe aega teiste koorma ja vaeva kergendamiseks!

Tema üksinda tahab anda hingamist kõigile praegu, siinsamas, alati, kõikjal.

Ka minule! Ka minule! Ka minule! Hõisates lähen koju. Hõisates tööle. Hõisates käin kõik need päevad. Olen leidnud oma Päikese. Närbuv rukkilill ei tarvitse surra. Ta teele on astunud uus suur jõud, mis annab elu.

Rukkilill ei tarvitse enam nutta, et ta on vaid rukkilill, umbrohi, mitte roos uhkes iluaias või rasketeraline viljapää siin põllul.

Küll Tema annab väärtuse elada rukkilillenagi! Tema valguseses on mõtet elada ja töötada kõigil, igapähe omal kohal ja omal kujul.

Olen oma Päikese leidnud...

Kuid esialgsele tõusule järgneb kurb mõõn. Aga sul ei ole ju veel midagi. Päike on olemas, aga see pole veel sinule koitnud. Sina ei tea ju veel, kuidas teha, et ta tõuseks sinu elutaevale. Sa kuulsid vaid kutset, kuid ei tea ju veel, kuhu ja kuidas minna.

Olen õppinud koolis usuõpetust ja käinud omal ajal pühapäevakooliski. Seal õpitust on mõndagi veel hästi meeles.

Kuid siis süda suhtus kõigele veel teisiti ja rahuldus. See kõik ei ole küllaldane enam, et mind praegu üle aidata mu hinge kriisist.

Kas ei ole **inimesi**, kes suudaksid mind aidata ning teele juhtida?

Meie majas elab mitmeid naisi, kes külastavad mitmesuguseid palvelaid. Mu oma ema on agar kirikuskäija. Olen paiguti kuulnud vaidlusi nende hulgas, kel olevat õigeim usk ja kus olevat parimad juhid. Riipu puhul on usundi nimetuski olnud tihti sõimu atribuudiks. Üks vana tädike nende hulgas on eriti kuri **noortele** inimestele. Need minevat nüüdisajal lausa põrgusse: käivat kinos, kandvat siidsukki ja loksivat juukseid.

Mulle tuttavad vähesed haritlased ja poolharitlased aga mõnitavad usku ja usklikke. Kirjandus ja ajakirjandus, mis mulle vahel kätte puutub, teeb kõik ususse puutuva rumalaks miraažiks, mis nauditav on vaid lihtsemeelseile ja millest haritlane juba on üle.

Kuhjub vaid tumeda pilvi. Teed Päikese poole ei näita aga ükski.

Minu Päike, Tema on nii suur, et Tema säras ei ole „sinu“ ega „minu“ usku. Tema on kõigile. Oo, kuidas Tema läheduses võiks tulla arvesse mingi paar sukki või kinos nähtud pilt! Ainult sellise ületamatu

suurusena suudab Ta mind päästa. Võitlevate inimeste mõttekujutuses loodud keerutised ei anna mulle tõesti midagi.

Aiman ja tean, et maailmas on olemas paljud usklikke, kellede hing on täiesti avatud Kristuse tõelise armastuse valgusele, kellede nägu kannab päikeselaste ilmet, kellede teod on kooskõlas Tema õpetusega.

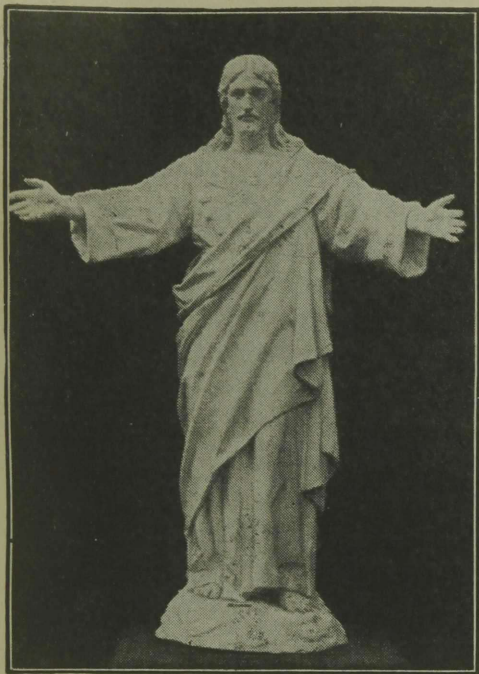
Neile usaldaksin ja laseksin end kanda nagu talleke „hää karjase“ pildil. Aga mul ei ole kontakti selliste inimestega. Ega tea ma tõesti, kuidas seda saavutada. Tõelist karjast vajaksid minu teada nii mitmed, mitmed noored, kes igatsevad millegi suure järele, millele nad ei oska ehk veel nimegi anda. Neil ei ole aga sidet inimestega, kes neid tahaksid ja suudaksid juhtida. Seepärast vajub nii palju noori üha enam maise elu porri. Mitte sellepärast, et noored armastaksid mustust ega tahaks paremat.

Raskeil, tumedail hetkil näib mulle vahel, et minema pean minagi ühes nendega. Viimati ei tulegi minu Päike, ja rukkilill närtsib lõplikult, langetades pää põrmu ja mutta...

Aga ei! Ma tean ju, et on olemas Päike! Minu Päike! Ma tean Tema nime. Olen kuulnud Tema sõnu. Olen nii suure rõõmuga vastu võtnud Tema kutse. Ei! Mina ei tarvitse hukkuda. Minu Päike tuleb. Ta lööb kord võimsalt koitma mu elutaevas ja hävitab säält kõik pilved...

Ja minu kirjutusel, sel puudulikul, mille saadan viimistlemata ja konarlikuna raamatu toimetaja kätte, ei olegi muud mõtet kui vaid see ainus.

Teadku kõik närbunud rukkililled — Päike on ikkagi olemas, suur, kõikvõimas, eluandev ja rikas armastusest, meid maisest madalusest enda poole kutsuv. Ta nimi on Jeesus Kristus. Lootkem vaid Tema sõnadele: „Tulge minu juure kõik, kes te vaevatud ja koormatud olete; mina tahan teile hingamist saata.“

Pihlikõne

Matt. 11:28

Sören Kierkegaard

Tõlkinud mag. E. Salumaa

Ja taewas! Nii nagu Sinu fogudus Sind kõigi eest palub, kes haiguse ja häda all kannatavad, et Sa neid lohutada võiksid: nii palub ka Sind sel tunnil kõigi waewatute ja koormatute eest, et Sa nende hingedele rahu annaksid. Ja omegi pole see mitte ainult eestpalwe — jest kes tohiks end nii terwena tunda, et tal ainult teiste eest oleks waja paluda? Ah, igatiks palugu enda eest, et Sina temale rahu annaksid hinge. Siis anna Sa, oh Jumal, igatihele, keda Sa näed tema pattude teadwusest rõhutuna, rahu tema hingele.

Matt. 11, 28: Tulge minu juure kõik, kes te waewatud ja koormatud olete. Mina tahan teile hingamist jaata!

„Tulge — kõik — kes teie waewatud ja koormatud olete!“ Imeline kutsje! Kui muidu inimesed ühinewad rõõmussemiseks või tööks, siis hüüawad nad muidugi farmutaille ning rõõmsaile: Tulge, rõõmussege meiega, tehke tööd meiega. Murelikele nad aga ütlewad: Ei, teda me ei taha endi kestele; ta üksnes segab meie rõõme ja tööd. Ja kui talle jeda ei öeldagi, omegi mõistab jeda murelik. Nii eraldub mõnigi murelik teistest ja jirdub kõrwale üksindusse, et mitte häirida kellegi rõõmu ja tööd. See kutsje aga on kõigile, kes on waewatud ja koormatud, see puutub ka temasse. Kuidas tohiksti weel mõni mureline hing ütelda: ei, minusse see ei puutu!

„Kõik, kes on waewatud ja koormatud“. Kõik, ilma erandita! Ah, kui palju erinewat on haaratud nende sõnadega! Waewatud peawad tulema! Mitte ainult see pole waewatud, kes oma palge higis oma leiba tee-

nib, ega ka ainult jee, kes wäheste taju eest kannab päewa palawat ja koormat: ka jee, kes wõitleb enese wõi teiste raskete mõtetega; ka jee, kes end taitsma peab näriwate kahtluste wastu. Sa koormatud peawad tulema! Mitte ainult jee pole koormatud, kes awalikult peab kandma rasket koormat, waid ka jee, kelle koormat keegi ei näe, kes oma koormat kellelegi ei taha näidata; ja mitte ainult jee pole koormatud, kel ees sejab pikk waewa- ja murerohke elu, waid ka jee, kes ei uju endal üldse olewat tulewikku.

Aga kuidas wiia lõpule kõne, kui jelles peaks loetlema kõit need mitme-
jugused inimesed, kes siin on kutsutud? Sa kui jeda ometi katsutakse, siis juhiks jee ekstsieele, küllustades tähelepanu kõigele jellele mitmetesijajule, mis inimesi wõib rõhuda, selmet mõtteid koondada ühele, mida waja on. Seis kõigest mit-
metesijest, mida kõnes wõiks loetella, leiaks keegi iltagi end puudutamata; ent
ons ewangeeliumi arwamine jee, et leiduks kas wäike ülejääk wõi ijegi suur
hulk inimesi, kes oleksid õnnelikud, muretud ja koormamatud? Ewangeeliumi
kutsudes kõiki neid, kes on waewatud ja koormatud, ei tule ometi arwata, nagu
ei puudutaks jee kutsu iilt wõi teist, kes tunneb end terwena ega waja arsti-
mit? Kui ja näed lapsi rõõmutsewat ja ühele üksikule haigele lapsele iitled:
„Tule ja minu juure, mu laps, ma mängin sinuga,“ siis iitled ja jelleaga, et jee
üksik laps on haige, teised aga tõelilt terwed. Kas peaks ewangeelium-jamusi
arwama? Wõi kas peaksime meie ewangeeliumiit nii rumalasti kõnelema?
Seis siis ei puudutaks ewangeelium ju kõiki; siis ta ei kuulutaks, et kõit inime-
jed on ühewäärjed: siis ta kindlustaks pigem kuristik inimeste wahale, hül-
jates rõõmjad, nagu inimlik kutsu hülgaiks murelijed. Waata, seepärast tulebki
jeda kutsut mõista teisiti. Ta kutsub kõiki: ewangeelium ei taha lohutust pak-
tuda mitte ainult üksikuile rõhutuille, nelle näidates wäljapääsu; ei, pöördudes
kõigi poole, kes on waewatud ja koormatud, pöördub ta iildje kõigi poole ja
nõuab nii igalt inimeselt, et ta teaks, mis jee tähendab — olla waewatud ja
koormatud. Kui oleksid ka kõige õnnelikum, paljudest kadestatu: seepärast pöör-
dub ewangeelium niijama hästi sinugi poole ja nõuab jult, et oleksid waewatu
ning koormatu. Wõi kui ja jult mitte pole joodustatud haruldajest õnnest, aga
jiiski elad õnnelikus külluses ilma tundmata täitmatute joowide piina: seepä-
rast pöördub ewangeelium sinu poole nõudega, milles peitub kutsu. Sa teiselt
poolt kui ja istuksid maijes hädas ja kiskijuses: jeeläbi pole ja weel jee, keda
ewangeelium mõtleb. Sah, kui ja ka nii wilets oleksid, et ju wiletsus wanajõ-
naks jaaks: jeeläbi pole ja ometi jee, keda ewangeelium mõtleb.

Seda kutsut ei tule seega kääitada tühijes ilmlikus mõttes. Seepärast lei-
dubki temas nõue. Ta nõuab, et kutsutu oleks jügawamas mõttes waewatu
ja koormatu. Seis on olemas mure Sumala pärast. See ei ole juunatud mille-
legi maijele ega ajalijele, ei puuduta sinu wäliseid olukordi ega sinu tulewikku;
jee on juunatud Sumalale: kes jeda muret waitjes alanduses oma jiidames
kannab — jel on õiget waewa. Sa on olemas raste koorem: ükski ilmlit wõim
ei jaa jeda julle peale panna ega jaa keda sinult ka ära wõtta ükski inimene
ega ja ijegi mitte: jee on jüü ja teadmine wõlast wõi weelgi juurem koorem:

pass ja patuseadmus. Kes jeda koormat kannab, jee on koormatud, raskesti koormatud; aga just nii koormatud, nagu ewangeeliumi kusse jeda nõuab. Sa on olemas kurbus, jügam, lgawene kurbus. Sa ei sõltu wälisest, sinu saatusest, waid sinu toiminguid ja, ah, just neist, mis inimene meelsamini ise unustaks; sest ta sõltub sellest, milles ja jalaja wõi awalikult oled efinud Sumala wõi teiste inimeste wastu. See on kahetsuse kurbus. Kes kahetsusest õhtab, jee on waewatud ja koormatud nagu ei keegi teine — ja ometi nii, nagu ewangeelium jeda nõuab. Nii nagu ewangeelium oma kussiga üles seab nõude, nii ta annab ka tõotuse: „M i n a t a h a n t e i l e h i n g a m i s t j a a t a“. Hingamist — rahu! See ongi, mida igatsseb tülpinud tööline ja wäsinud rändaja; ja merimees, keda lained pillutawad, õsib rahu; kurnatud raut igatsseb rahu; haige, kes tõewoodis asendit ei leia, milles ta walu ei tunneks, ta nõuab rahu; ja kahtleja, kes mõtete merel ei leia kindlat põhja, ta joowib rahu. Aga alles kahetsuses mõistab inimene õieti, mis jee tähendab, et paluda rahu hingele — rahu jelles ainjas mõttes, mis wõib kahetsuseja rahusse aidata: et oleks andestust, rahu jelles ainjas sõnas, mis kahetsusejat wõib rahustada: et talle on andestatud; rahu sel ainjamal põhjal, mis kahetsusejat wõib tunda: et tema jüü on heaks tehtud.

Ent jeda tõotab talle ka ewangeelium, et ta rahu peab leidma oma hinge. Sa jelle kusse peale olete teiegi sel tunnil jia tulnud, mu hardad kuulajad. Sa kuigi julle jeda, mida õsib, sel korral alatiseks ei anta, nõnda et jul ei tarwisjeks enam üles õsida jeda püha paika, et rahu leida: ometi lubatakse rahu ju hingele. Sa oled teel ja Sumala koda on palwekoda, kus ja rahu õsib oma hingele; tuled ja aga jälle, et jeda rahu õsida: jee on kindlasti jama rahu, milles ja kord, kui ju wiimane heft on jaabunud, wiimast korda rahu õsib oma hingele. Seft tuled ja täna jia noorena wõi elatanud aastais, et rahu õsida: kui jaabub ju wiimne tund ja ja mahajäetuna ning üfsildajena oma lohutus ootad, siis joowid ja wiimjeks jün maailmas, millesse ja enam ei pea kuuluma, just jama, mida joowid jün täna.

See oli tõotus, mis sijaldus kusses. Kes aga on kussuja? Seft ainult jagadusse wõib jünd wiia, kui kuuled kussjet „Tulge minu juure“ ja julle ei öeldaks, kuhu ja minema peakjüd. Kui poleks kussujat wõi kui kahtlused olekjid kussuja matnud unustusse: mis kaju oleks siis, kui kusse sõnad edasi kostakjüd? Siis oleks ju wõimatu kussjet järgida, wõimatus rahupaika leida. Sina aga, mu kuulaja, ja tead ju, kes on kussuja; ja oled järginud kussjet, et end kindlamini Temaaga ühendada. Waata, Tema jirutab oma käed ja ütleb: „T u l g e m i n u j u u r e k õ i k, k e s t e w a e w a t u d j a k o o r m a t u d o l e t e.“ Waata, tema awab oma riipe, kus me kõik wõime kindlasti ning õndsasti puhata, — seft ainult meie õnnistegija maijes elus lamas tema rinnal jünger, keda ta eriti armastas. Kuidas ja ka jia oled tulnud; mis sinu waew ja koorem on; kas palju oled efinud wõi wähe; kas ju jüü on wana ja — ometi, unustatud pole ta mitte, olgu ta wana wõi uus, olgu uus ja weel pehmendamatu mälestusest: ah, tema juures leiad ja rahu oma hingele. Ma ei tea, mis jünd, mu

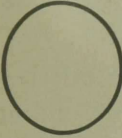
kuulaja, eriti rõhub; võib-olla ei mõistatski ma sinu kurbust või ei mõistaks sulle seejuures midagi õieti ütelda. Kuid ja ei lähe ju inimese juure! Pärast seda kui ja Sumalale salajas pihthinud oled, lähed ja Tema juure, kes tunneb kõike inimlikku kurbustust. Tema juure, kes ise oli kõigis kiusatud, ometi ilma patuta, Tema juure, kes ka seepärast sulle kaasa võib tunda sinu nõtruses. Temagi tundis maapealset waewa, Tema, kes nälgis kõrwes, kes janunes ristil; Temagi tundis waesust, Tema, kel polnud, kuhu oma pead asetada; ka Tema hing oli kurb surmani; jah, Ta on rohkem kannatanud kui ükski inimene, sest Tema on kannatanud juurimat: et Ta oli Sumalast maha jäetud tandes maailma pattu. Ja Ta ei ole seepärast mitte ainult ju hingekarjane, Ta on ka ju Lunastaja; Tema ei mõista mitte ainult kõiki sinu muresid (paremini kui ja ise neid mõistad), Ta tahab sul ka koorma ära võtta ja rahu anda ju hinge. Raste on olla mitte mõistetud; ent mis aitaks see sind, kui keegi kõiki ju muresid mõistaks, aga ei suudaks sind wabastada neist? Kui keegi kogu ju wõitlust mõistaks, aga ei suudaks sulle rahu anda?

Nii kõlab siis siin too kutsje: „Tulge minu juure kõit, kes te waewatud ja koormatud olete“; ja kutsjes sisaldub nõue: et kutsutu on koormatud teadwusega oma patust. Andku Sumal, et kes osjib, see ka leiaks; kes õiget osjib, see leiaks seda üht, mida waja on; kes õige koha üles osjib, ka rahu leiaks oma hinge. Sa wõid nüüd rahuga põlwitada altarile; andku Sumal, et sulle seeläbi selguks, et sinu hing rahu leiab Sumalas teadmisega, et sulle ju patud on andeks antud.

Kes pisarais külvale

Harri Haamer

 lin oma järjekordsel külaskäigul vanglasse. Ma ei armastanud eriti seda kohustust, kuigi see alati minus mingi erilise elamuse jättis, olles karistusallastele evangeeliumi kuulutanud.

Ent sääl selle riivitatud ukse taga sisselaskmist oodates, tundsin ikka nagu kellegi nägematu käe rasket rõhumist hingel, nõnda et kunagi ilma kuuldavasti ohkamata ei saanud üle vangla läve astuda.

Mu käsi on juba kellanupul, ometi viivitan veel helistamisega, otsegu kahtleja, kes püüab selgusele jõuda, kas tõesti ikka soovida seda oma külskäiku või mitte.

Jälle pean neid nii palju kulutatud treppe mööda üles sinna süngesse koridorisse rühkima, kus nad seisavad mahalöödud silmil. Vargad, petjad, röövlid ja lapsetapjad naised — see on minu kogudus, kes kuidagiviisi katsuvad jumalasõna kuulutusele kaasa elada. Need on enamikus noored inimesed, sattunud mitmesuguste üleastumiste pärast siia müüride vahele.

Olen neid kõnetanud. Paljud neist ei usu, et nende eksimused nii rängad on olnud, et neid mitu aastat ei lubata oma tööle ega oma koju tagasi minna. Nende süü suuruse on küll kohtuniku karm otsus meele tuletanud, ent nad ise oskavad vaevalt sellest õieti aru saada.

Mõni neist siiski kahetseb südamest oma tegu ja tunnistab end väärivat veel rängemat karistust. Ometi säälsamas palub ta, et talle kirjutataks palvekiri. Vahest halastatakse ta peale ja vabastatakse enne tähtaega.

Kui palju on nende müüride taga needust ja nuttu, häid töotusi ja kauneid lubadusi! Kui palju siirameelseid otsustusi oma elu uuesti otsast alustada! Ent kajuks järgneb nii rohketele vägevatele sõnadele ainult üsna vähe väarikaid tegusid, mis nende töotuste tõsidust võiksid kinnitada. Ja sellepärast on see maja mitmekordselt kurb. Sääl ei sõtku neid kulunud trepiastmeid mitte ainult sunnitöölised, vaid ka aheldatud hinged, kes vaevalt rohkemat suudavad kui nuttes ja needes näidata maailmale oma köidetud olekut.

Ja neile pean ma evangeeliumi vabadusest ja elust kuulutama. Kui nad mõistaksid seda! Võib-olla suudan kõige rohkem neis petlikke igatsusi äratada millegi suure ja püha järele...

Vajutan kellanupule. Silmapilk avaneb raudukes luugike, mille kaudu mind tunnistab vana tuttava valvuri silmapaar. Tohtu võti logiseb lukuaugus ning raske riiv käänatakse krigisedes lahti. Minu järel sulgub uks. Mõneks silmapilguks on esikus nii pime, et tahtmatult sirutad käed ette, kartes millegi vastu põrgata.

Vana valvur avab aga kohe ukse ooteruumi. Ja säääl lävel sünnib siis meie ametlik ja tavaline sissejuhatus sellele külaskäigule. See koosneb kahest „terest“, käe mütsi ääre tõstmisest ja ühest viisakast kummardusest ning käepigistusest.

Ma ei tea, miks ma siia peaaegu alati natuke liiga vara tulen. Ka täna ei ole vangid veel oma lõunatunni pidamisega valmis saanud. Nõnda pean jälle tükk aega ootama.

Vangla kitsas ooteruumis, kus mind ikka masendab valvurite püsside panipaik seinakapis, on kaks määrdunud pinki ja väike lauake võretatud akna all. Terve kitsas ruum mõjub kuidagi hinge ängistavalt. Säääl ei tahaks ei seista ega istuda. Harilikult jalutan selle aja edasi-tagasi, mõõtes paari sammuga mitmeid ja mitmeid kordi selle viletsa ruumi pikkust.

Ent täna jagan pinki vana naisega, kes säääl juba jälle ees istub, toidukorv süles kummardunult oma piibli üle. Ta on mulle juba tuttav kuju. Terve aasta olen teda siin kohanud. On tunne mõnikord, et see kühmuvajunud vana naine nagu kuulukski siia selle pingi juure just sellele asemele, kus ta truult igal vangidega kokkusaamise päeval üsna varakult on tulnud oma järjekorda ootama.

Ja nõnda piiblit lugedes veedab ta siin tühjas eesruumis tundide kaupa aega ja valmistub tõsiselt ette kellegagi kohtamiseks.

Istudes tema kõrvale pingile kummardun vaikse päänoogutusega lugeja poole ja sosistan oma tasase tervituse. Ma tean, et see tähele panemata ja vastamata jääb, sellepärast katsun ennast võimalikult tagasihoidlikult väljendada.

See vana naine on vaikne ja äärmiselt sõnakehv. Kord katsusin temaga juttu alustada. Aga siis vaatas ta mulle ainult imestunult osta. Mulle tundus siis tema tunnistavas pilgus, mis mind tookord üle prillide seiras, nii palju etteheiteid ja valu, et ma teda enam üialgi ei julgenud kõnetada.

Tundsin selle salapärase vanainimese elulugu ainult valvurite kaudu. See oli üks vana ema, kes säääl oma pojaga kokkusaamist ootas.

Juba teist aastat istub ta kord nädalas selles viletsas vangla kojas ikka samas paigas ja loeb oma piiblit. Ta on ju oma poega külastama tulnud. Ta on juba varakult kohal, sest vaid kord nädalas tohib ta teda vadata ja mõne sõna temaga vahetada, peab ju siis ka see silmapilk õieti valmistatud olema. Võib-olla peab ta veel kaua sellel pingil tokerdama, enne kui jälle oma armastatud last vabaduses võib sülelda. Võib-olla ei jõuagi ta enam neid kümmet aastat ära oodata, kuna siis alles tema sunnitoole mõistetud poja karistusaeg kord lõpeb.

Nähes nõnda seda kurjategija ema seesuguses harduses süvenemas oma piiblis, kerkis ikka ja jälle küsimus minus: Kuidas või tema poeg hukka minna? Tal oli ju usklik ema. Säääl kusagil pidi üks tõsine viga peituma, mis selle noormehe kasvatuses saatuslikuks sai. Vaevalt, et see naine teda kord hällis kui oma „väikest röövlikest“ kiigutas. Vaevalt, et isa teda

teise oma himustma õpetas. Aga ehk siiski ei suutnud nad nõnda tema kasvamise radu juhtida, et temast oleks aus töömees saanud. Vahest oli ema oma last liiga hellitanud. Vahest lubas isa talle enam kui see talle hää oli...

Ja nõnda arutasin sääal endamisi, katsudes kuidagiviisi selle perekonna rasket saatust lahendada.

Oleksin vist veel paljugi süü võimalusi otsinud ja ka leidnud, et selle õnnetu noormehe kasvatajad risti puua, kui mitte korraga mu pilk polnuks peatunud vanal naisel minu kõrval. Ta otsis taskurätti, et oma kortsulisest palgest pühkida sinna valgunud pisarat. Vargsi silmitsesin avatud raamatut tema süles. Kirja ma hästi ei võinud seletada, küll aga päätükkide päälkirja. Ja sääal oli selle lugeja järg nähtavasti Taaveti 126. laulu juures. Seda tundsin ma pääst. Ma armastan väga just seda psalmi. Võiksin ka unes selle sõna-sõnalt üles ütelda. Kui palju troosti on sääal igas salmis. Ja mil-lise kauni töotusega lõpeb see: „Kes silmaveega külvavad, need lõikavad hõiskamisega.“

Miks nuttis see tõsine ja vaikiv naine siinkohal? Katsusin mingit sidet leida selle laulu ja tema saatuse vahel.

Ja sääal seisiski see korraga minu ees ühes kohutavas selguses. Kas ei mõtelnud me sellel silmapilgul üht ja sedasama asja ainult kumbki is-suunas.

Süüdistasin seda vana naist selles, et ta oma last ei mõistnud kasvatada. Ent kas ta mitte kedagi muud, kes ei ole oma töotusi täitnud? Kas ei olnud see tema silmaveekülv, mida ta siin vanglas igal neljapäeval vaatamas käis, tema palavate pisarate vili? Ja mis oli sellest võrsunud?

Mul polnud enam hää päris rahulikult sääal istuda. Mõtted nagu mõõgahoobid raiusid ajus. Tundsin eneseses valmivat salajast süüdistust taeva vastu. Avasin oma piibli ja lugesin sedasama kohta. Üha enam elasin kaasa sellele kannatavale emale.

Ta oli usaldanud Jumalat, kes on töotanud silmaveekülvi kasvatada ja hoida lõikuse päevaks, mil teda hõisates võib koguda. Aga nüüd? Miks oli see vili siis raisku läinud? Või polnud selle vana naise pisarate külv seda väärt, et ta kord kauniks viljaks kasvaks? Siis ei ole see töotus ehk maksev iga külvi kohta silmavees.

Aimasin juba hirmuga, kuidas minus see salajane süüdistus ähvardas vaikseks needuseks muutuda. Mul oli nii kahju mu kõrval istuvast kurvast emast, et oleksin tahtnud ta käe võtta ja talle midagi troostiks ütelda. Ent ta paistis oma rasketest mõtetest ruttu jagu saanud olevat ja luges edasi. Jälle tardus tema pilk avatud raamatukirjale ja rahu lehvis natuke valulises palges. Siis sulges ta mõneks hetkeks silmad ja palvetas vist.

„Nüüd võib õpetaja tulla!“ hüüdis valvur mulle koridori ukse vahelt.

Tõusin pingilt raskesti ohates ja sammusin alumise korra süngest vahekäigust läbi valvuri saatel. Kui olin jõudnud kulunud kivitrepiastmeni,

tundus tänane ülesminek nii vaevalisena, et meeeldi oleksid tahtnud toetuda valvuri õlale. Ma usun, nõnda on sealt nii mõnigi enne mind üles tuigerdanud. Mul oleksid nagu rasked rautatud vangisaapad olnud jalas ja hingel kõige rängemad roimad.

Pidin kuulutama Issanda sõna neile õnnetuile, nende ette panema Jumala kallimaid õnnistusi. Ent mul oli käes vaid raamat, mille pühimate töotuste tõelisuses alles äsja olin kahelnud. Ja see pidi saada minu kuulutuse aluseks.

Kas polnud see ühe vangi ränk hingevoitlus sääal neil kulunud trepiastmeil.

Ja see pidi lõppema enne, kui seisan oma vangla koguduse ees.

Veel üks trepiaste ja ma olen ülal. Veel kord tuletan meele sõnu, mis minu kahtluste põhjuseks said: „Kes silmaveega külvavad, need peavad lõikama hõisates.“ Mis see tähendab? Seletagu seda keegi ja kohe andku vastus!

Ja korraga sääal seisis nad minu ees — umbes 50 enamasti noort inimest, tulpinud nägudega, mida valgustas koridori võretatud aknast sissetungiv raasukene päikesesära.

Olles vaikides tervitanud oma väikest kogudust, lasksin silmad käia palgest palgesse. Need olid kõik tuttavad näod, kes sääal nii tihti sellest jumalateenistusest osa võtsid.

Otsustasin nendega täna kõnelda kui köidetud köidetuile ja koos võidelda töötatud vabaduse hääks. Tundsin korraga, et neid kõiki võin armastada. Mingi salapärane side, mida kogu kannataja loomkond tunneb, sidus mu südame nendega ühte.

Nagu pidanuks kuuluma nende hulka, otsisin laulu, mis võiks meie rõhutada hingi kõige kallima troostiga täita. Ja sel ajal kui laulusõnu ette ütlesin, lebas mu pilk kogu aja noormehel, kes väsinult oli end määrdunud seina najale najatanud. Ta äratas minus sügavat kaastunnet. Võib-olla teadis ta, et tema ema teda all ootab.

Samas valmiski minus kindel otsus veel täna temaga kõnelda selle silmavee külvi pärast, mis sellele vanale naisele sääal vangla kojas oli kogu eluküsimuseks.

Otsekui janunev hiru

JOHAN TAMVERK

Andante religioso

Piano introduction in D major, 6/4 time. The music is marked *Andante religioso*. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The bass line starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The melody is marked *p* (piano) and the bass line is marked *p* (piano). The melody is marked *simile* (simile) and the bass line is marked *simile* (simile).

Piano introduction in D major, 6/4 time. The music is marked *Andante religioso*. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The bass line starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The melody is marked *mf* (mezzo-forte) and the bass line is marked *mf* (mezzo-forte). The melody is marked *dim. molto* (diminuendo molto) and the bass line is marked *dim. molto* (diminuendo molto).

Vocal introduction in D major, 6/4 time. The music is marked *Andante religioso*. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The bass line starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The melody is marked *p* (piano) and the bass line is marked *p* (piano). The melody is marked *simile* (simile) and the bass line is marked *simile* (simile).

1. - 2. Otse kui janunev hiru, ——— nii ki - sen-dab a - has-tav hing, ———

Piano accompaniment in D major, 6/4 time. The music is marked *Andante religioso*. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The bass line starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The melody is marked *p* (piano) and the bass line is marked *p* (piano). The melody is marked *simile* (simile) and the bass line is marked *simile* (simile).

Vocal introduction in D major, 6/4 time. The music is marked *Andante religioso*. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The bass line starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The melody is marked *mf* (mezzo-forte) and the bass line is marked *mf* (mezzo-forte). The melody is marked *f* (forte) and the bass line is marked *f* (forte). The melody is marked *f* (forte) and the bass line is marked *f* (forte).

1. - 2. otse kui janunev hiru, ——— nii ki - sen-dab a - has-tav hing ——— mu

Piano accompaniment in D major, 6/4 time. The music is marked *Andante religioso*. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The bass line starts with a half note D, followed by a half note E, and then a half note F#. The melody is marked *mf* (mezzo-forte) and the bass line is marked *mf* (mezzo-forte). The melody is marked *f* (forte) and the bass line is marked *f* (forte). The melody is marked *f* (forte) and the bass line is marked *f* (forte).

1.-2. Is - - san - da, Ju - - ma - la poo - - - le!

1. Mu üm - - ber öö, _____ pi - me ja sünge, koob
2. Ma ot - - sin teed, _____ leidma-ta tor - mi-des

1. var - - je; mu üm-ber öö _____ õudne kui ma-sen-dav kar - - - je...
2. ra - - da; ma ot - sin teed, _____ va-lu täis vae-va-tud sü - - - - da...

mf poco animato

1. Kuis i - - - - - gat-sen
2. Kas kau - - - - - a Sa

f

1. nä - - ha neid mä - - - gede har - - - ju, kuis i - - - - - gat-sen
 2. la - - sed veel as - - - ja-ta hüü - - - da, kas kau - - - - a Sa

cresc.

mf Tempo I

1. nä - - - ha neid mä - - - ge-de har - - - ju, kust val - - - gust
 2. la - - - sed veel as - - - ja-ta hüü - - - da? Mu Ju - - - mal,

mf

1.

1. koi - - dab mu hin - - - - ge-le, kust val - - - gust
 2. saa - da mind al - - - - li - kal'. Mu

1. koi - - dab mu hin - - - - ge-le! ———

mf

2. Ju - - - mal,

dim. molto

saa - - - da mind a - - - - li - kal'!

cresc.

f

dim. e rit.

ppp

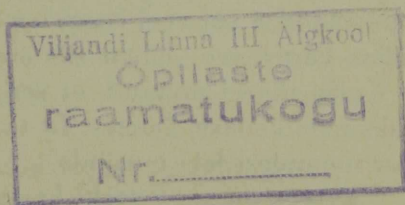
Sõnad H. Ranna järelle kohandanud Al. Loorits.

Õnn

S. Saimre

Aastaid ja aastaid inime loodab
õnne leida, kuid asjata ootab;
otsib küll teda merelt ja maalt,
otsib nii kodu- kui võõralt raalt;
virgalt maapõuest kulda kaevab,
õnne otsides ennast vaevab,
siiski vaid kurbuse pisarais silm —
januneb õnne kogu maailm...

Aastaid ja aastaid õnn aga ootab
südame uksele koputab, loodab,
vahest ehk talle avaneb süda,
kus võiks endale ehita koda;
hüüab: „inimhing, usalda mind
jäädava õnnega täidan sind!“
Rõõmuga uks Talle lahti nüüd tee,
õnn ülim ilmub — Jeesus on see.

Otsides ja leides

A. Oengo-Juhandi

See algas siis, kui Liilian nägi Jeesust. Tol hommikul Liilian ootas mind mu laua juures. Arvasin, esiti, et tal on veel midagi korraldada, sest ta oli alati varmas kõige eest hoolitsema. Aga ta jäi vaikselt seisma, kuni istusin oma kohale ja avasin raamatu töö alguse täheks. Siis kummardus Ta, nii et suu oli üsna mu kõrva lähedal, ja sosistas:

„Kas teate, ma nägin eile Jeesust!“

„Ja-ah...! Millal siis?“

„Eile hommikul... All saalis... Ta seisis teie kõrval ja hoidis käe teie pea kohal, kui kõnelesite. Ja ise vaatas meie peale. Ja ilus Ta oli, nii ilus! Ja kui Ta vaatas meie peale, tundsin kohe, kui hea Ta on meie vastu.“

„Kas teistele lastele oled juba kõnelnud sellest?“

„Ei ole.“

„Ah niiviisi?“

„Ei, ma arvan, see... läheb siis ära... kaob ära... ei ole enam nii ilus... Ja niikuinii peab seda ise nägema, muidu ei saa sellest niikuinii päriselt aru!“

Siis istus Liilian oma kohale, rahulik ja kindel nagu alati. Nagu oleks see jutustus äsja olnud midagi päris endastmõistetavat, mida ta pidi mulle andma edasi meie igapäevaste suhete alusel. Nii ta istus seal, näol pisut ootav ilme — mis me nüüd tegema hakkame? Tubli, tarmukas, terve laps. Ei mingit kalduvust hallutsinatsioonide nägemiseks. Ei mingit muljet kodusest usulisest liialdusest.

Liilian oli näinud eile Jeesust. Ta oli Teda kindlasti näinud. Selgesilmi. Ilmsi.

Mul kulus sel hommikul aega, enne kui suutsin alustada tööd. Kõik mu pikaajalised harjumused ja nii väga kindlaks kujunenud töövõtted ei osutunud küllaldaseks, et saada nii kergesti üle sellest sõnumist.

Jeesus oli seisnud siin mu kõrval. Liilian oli teda näinud. Ei tea, kas tema üksi või veel keegi laste hulgast. Suurt juttu sellest ei saanud teha. Liilian kartis, see „läheb siis ära.“

Ei, ma ei tahtnud, et see „läheks tal ära“. Tahtsin nii väga, et see jääks talle kauaks, kauaks. Et ta viiks selle kaasa väljudes kord neist vana-dest ruumidest laia maailma.

Värisesin seesmiselt, kartes saada kuidagi põhjuseks, et Liiliani elamus kaoks. Et ta korraga hakkaks kahtlema, kas ta ka tõesti nägi Jeesust all saalis tol külmal talvehommikul, kui nad kõik seisis seal ridades ja kuulasid, mis neile järjekorras kõneldi suurest Lastesõbrast.

See kartus, mingi ebamäärane rahutus ei haihtunud selle päeva töö lõppedeski. Üksinda jäädes näis see veel kasvavadki. Mu üleolev kindlus, et teen oma tööd hästi, oli korraga kadunud. Siin puudub midagi, siin on midagi suuresti väär! Nii hüüdis mingi lakkamatu hääl mu südames ja ma ei suutnud seda sundida vaikima.

Väär? ... Aga mis siis! Ometi olid mu meelest vankumatud nagu tugevad raudtalad silla all kõik ristiusu põhitõed, millele rajasin oma töö laste hulgas. Ma ei kõnelnud neile iialgi midagi, mida ma ise poleks uskunud. Suure hardusega valmistasin ette nende vanade lugude ja laulude käsitlemiseks ja kasutasin kohustruult parimat mulle saadavalolevast kirjandusest, mis kuidagi oli kõlvuline saatematerjaliks või töötehnika arendamiseks.

Mis oli siis väär? Ometi jõudsid mu lapsed hästi edasi. Nad õppisid suure rõõmuga. Olin võitnud nende usalduse.

Just sellepärast on su vastutus nii suur. Nimelt see peakski olema ärevuse põhjuseks.

Nad usaldavad sind ja tulevad rõõmuga järele. Aga kuhu? Ons sulle endale päris selge, kuhu sa nad viid? Sa kutsud nad Jeesuse juure. Kus aga seisad sa ise? Sa usud Teda küll, jah, aga kui kaugel on Tema tegelikult sinust endast, kui vähe on Ta valitsejaks sinu omas südames! Sa kutsud nad ühes kuninglikku pulma, kuid ise oled valmis jääma ukse taha ...

Aga ometi nägi Liilian ju eile Jeesust minu kõne ajal. Kas ei mananud siiski minu kõne lapse hinges esile selle elamuse? ...

Jumal andis lapsele rohkem, kui sina teadsid ja tahtsid anda ... Sinu kõne kaudu küll ... kuid see võib minna sinust endast mööda viljatult, kui sa ei hakka ise — otsima.

Mida?

Et ka sina näeksid Jeesust enese juures.

Aga Liiliani nägemus, see oli ju pilt lapse silmis. Kes teab, kuidas tema seda nägi ... Tema väljendused on ju lapse omad. Ta ei saa ju nii täpselt edasi anda sõnades oma elamusi ...

Elamusi ei saa keegi edasi anda täpselt sõnades. Neid peab läbi elama.

Egas mina ometi või uuesti lapseks saada. Kui palju aastaid, kui palju elukogemusi, kui palju loetud raamatuid ja muud vaimset tööd on minu ja lapsepõlve vahel.

Lapseks saada ... Kes ütles kord: „Kui te ei saa kui lapsukesed ...“ Jah, sa oled sellest kaugel.

Aga mis saab siis minust? Kuidas saan tagasi oma kindluse ja — õiguse töötada laste hulgas Jeesuse nime kuulutades?

Sa pead ise nägema Jeesust.

Sel viisil kui Liilian ei näe mina Teda iialgi.

Siis püüa Teda näha nii, nagu sina seda suudad ...

Nii vaidlesin tundmatu häälega üksinda olles kui ka laste hulgas töötades. Ja too tundmatu ei jätnud mind enne, kui olin teel: tahtsin minna Teda otsima.

Olen iseloomult raamatu-inimene. Ja vana Raamat oligi esimene, mille poole pöördusin. See oli kulunud nahkköites Uus Testament koos Psalteriga, mille kaanel olid veel vaevalt nähtavad mu isa nimetähed. See oli saatnud isa kõigil ta meresõitudel ja antud mulle isa ainsa pärandusena. See oli mul vahete vahel varemgi käsile tulnud. Ikka oli ju olnud vaja siit ühteist mu töö juure kuuluvat.

Aga seekord pidi vana Raamat mulle rohkem andma. Issandat ennast tahtsin siit leida.

Raamatus oli üksikuid äärmärkusi ja allakriipsutusi — isa omad. Mis pärast oli tema, kadunu, eriti peatunud selle lause juures siin? Mis oli ta mõtelnud seda siin rõhutades? Mis oli temale õigupoolest olnud see lugemine, temale, kes oli meie kõigi teada õigupoolest maailmameelne mees? Mida ta otsis siit? Ja kas see oli talle leitav?

Raamatu vahel leidis vahemärke, mis olid minu enda pandud. Katkusin ära aimata, kuhu viis üks või teine neist. Lugesin veel kord tuttava loo. Meenus assotsiatsiooniliselt üht yõi teist peamiselt töö alalt, mis nende lugudega oli ühenduses.

See oli kõik väga tuttav, väga kulunud. Süda oli nagu vettinud puu, mis ei võtnud tuld.

Olin kuulnud inimesi käivat vaimulikel koosolekuil ja saavat säält „äratust“, uut jõudu jne.

Otsisin ajalehest nende loetelu ja imestasin, kui palju neid peetakse igal nädalal meie linnas. Veel rohkem imestasin, kui sattusin täiskiilutud ruumi. Kus ma olin olnud siinamaani? Siin käib inimesi nii sageli ja nii suurel hulgal.

Püüdsin pingutada tähelepanu, et ka „saada“ siit nagu teised. Aga nägin vaid madalat inetut ruumi, kus õhk muutus varsti äärmiselt halvaks. Selg väsis istumisest kitsal istmel. Ülirietes hakkas õudselt palav. Liiga venitatult ja kriiskavalt kõlav laul oli valus kõrvule. Ja kõneleja hüüdis ikka jälle korduvaid pateetilisi sõnu, mida ma kuidagi ei suutnud loogilisse seosesse viia.

Käisin veel paaril korral sellelaadilisel koosolekuil. Siis ei suutnud enam enam sundida. Nüüsi veetakse halli massi enda järel, mõtlesin, iga tahes mitte mind.

Käi kirikus! üteldi mulle. Olin üles kasvanud suures austuses kiriku vastu. Olen koguduse liige ja pean lugu oma kogudusest. Vana auväärst stiilne hoone mõjus nüüdki hästi mu rahutusele. Olen lapsest saadik kunstisõber. Nüüd imestasin, kuidas vaimulik kunst oli mulle seni jäänud võõraks. Ometi — tundus mulle nüüd — oli see sügavaim ja kauneim osa kunstist. Ja meie linna kirikud oma vanade kujude ja maalingutega, hää oreli-

mängu ja koorilauluga köitsid mind mõne aja ning andsid mulle ajutiselt tasakaalu tagasi. Siis aga hakkas hing edasi otsima ja küsitlema: See oli kõik tol ajal, vanasti. Siis loodi suurimad kunstiteosed Jumalale, ehitati uhkeimad hooned pühakodadena. Siis oli suuri mehi, kes vägevalt kõnelesid neist kanstlitest. Siis mõjutas kirik riikide ja rahvaste saatust... Nüüd ei kõnele ta enam kaasa eluvoolule. Ta laseb elu rahulikult minna endast mööda, püüdes vaid ennast kuidagi päästa.

Pöördusin jälle tagasi raamatuile ja ostin ühtteist meil levitatava vaimuliku kirjanduse alalt. Lugesin innuga. Suutsin peatuda mõnel leheküljel. Enamasti nägin aga ainult — liiga odavat paberit, halvasti klišeeritud pilte, keelevigu, artiklite saamatut kompositsiooni, andetuid ebarütmilisi luuletusi.

Keda küll sel viisil päästetakse! Mind igatahes mitte.

Hakkasin otsima tutvust üksikisikutega, keda nimetati vaimulikeks, usklikeks või muul viisil kuidagi siia kuuluvaks. Leidsin inimesi enam või vähem häid, korralikke, veendunud oma tõekspidamistes, töökaid, harrastuid, tarku. Siin oli kallimeelsesid, kelledega meeleldi sain sõbraks. Oli ka sääraseid, kellest püüdsin võimalikult eemalduda pärast lähemat tutvumist.

Oli rõõmu ja pahandusi. Aga oma otsinguis jäin ikkagi üksinda.

Selles otsingute keerises pörkasin ka vastu rähklemist ja intrigeerimist, mis valitseb üksikuis kogudustes ja üksikute inimeste ümber. Pisut puudu, et oleksn isegi hakanud kaasa intrigeerima, nii nakkavalt küllastatud oli sellega atmosfäär mõnel pool.

Ei jäänud mulle nägemata ka konfessioonide-vahelised vaenud, üksteise ületrumpamised ja juuksekarva-lõhkiajamised. Hell nagu olin, sain paaril juhul tugevasti haiget neid asju nentides. Ja paiguti hakkasin isegi hästi mõistma, mispärast mõned minu tuttavaist kõnelesid vaid äärmise vastikusega kõigest ususse puutuvast.

Mina ise aga ei saanud kõigest hoolimata loobuda oma eesmärgist. Mina otsisin Jeesust. Tahtsin Teda näha. Tunda Teda oma läheduses. Anda Temale valitsev koht oma südames...

„Mina olen igapäev teie juures maailma otsani.“

Kuidagi kusagilt lugesin selle tuttava lause. Ja kuidagi tuli see ühel õhtul mulle kaasa mu üksildasele jalutuskäigule.

Kuidagi helises see ja laulis mul kõrvus, kuni pani kaasa helisema südame.

Sina oled siin igapäev, alati — ka m i n u juures! Mispärast lased Sa mind eksida ja vaeveldes otsida? Mispärast Sa ei anna märku oma ligiolemisest?

Kas Sina oled pannud tähele minu märke?

Oo, olen neid otsinud kõikjalt. Olen hüüdnud Sinu poole. Sa pole mulle vastanud.

Nii palju on sinu ja minu vahel, millest sa ei saa loobuda.

Mis siis? ... Kuidas peaksin Sind järgima? Kas peaksin loobuma riie-
tusest, mida olen harjunud kandma, söögist, mida meil süüakse? Andma
ära oma töö ja teenistuse? Jätma lapsed ja perekonna? Loovutama teistele
kõik, mis mul on muud? Loobuma ka sellest vähesest, mis mul on vastu-
võetav siit-maailma naudingute hulgast — teatrist, muusikast, raamatuid,
võib-olla isegi oma jalutuskäikudest looduses? Aga mul on tundmus, et
see oleks Sinugi meelest naeruväärne ... Ja kas ei ütleks Sa mulle kord
samuti nagu paljudele — Ma ei tunne teid mitte.

Sa arvad õieti: sel tingimusel ütlen sulle küll niiviisi.

Nii Sa mõistad mind. Tead, et suudan mõndagi, kui tean sellega
midagi saavutatavat. Sina tead küll, et suurest osast kõigest sellest, mida
loetlesin, võib kergesti loobuda, kui on midagi muud mängus. Oma isiku
väärtuse tõstmiseks olen varemgi teinud ühtteist, mis nõudis pingutust ja
loobumist. Olen püüdnud elada kõlbelist ja korralikku elu ...

Rikas noormees ... Mäletad?

Jah, aga temale ütlesid: Müü ära kõik, mis sul on! Ja tal oli kahju
oma varandusest ... Minu süda aga ei ole maapäälse varanduse küljes
kinni. Olen olnud sellele ükskõikne kogu eluaja ... Mispärast mina ei saa
Sind õieti järgida? Mis varjab Sind minu eest, et ma ei saa Sind näha,
kui tõesti oled alati minu juures.

Olen siin ja ootan. Sul on vahest nagu tahtmist avada. Aga seni on
jäänud mulle suletuks Su südameuks ... Sinu süda on kaugel minust ära ...

Nii olen siis mina ise süüdi. Ainult mina ... Aga millest see õigu-
poolest oleneb?

Sina ei suuda v a b a n e d a i s e e n d a s t.

Olen ju varemgi kuulnud seda sõna ja seda sageli tarvitanudki. Aga
ega ma küll päris hästi mõista selle sisu.

Seda ei suuda sa iialgi mõista oma inimliku arusaamisega.

Kuidas siis olla?

Aga palveta ometi Isa poole. Ta annab Sulle selleks jõu. Ja mina
olen siin sinu juures.

Kes oled siis Sina mulle?

T e e, t õ d e j a e l u.

Needki on teatavad sõnad ... Kuid nüüd ei rahuldu ma enam endise
„teadmisega“. Tahan nüüd rohkem! Ütlen siis: mina olen a r m a s t u s.

Armastus — see sõna on mulle valus. See on nagu sõnakõlks, mis pen-
deldab kõikjal inimeste vahel ja teeb haiget. Sellele otsitakse kaunimat
sisu. Kuid enamasti leitakse tühi koht, kui mitte pettumuste mürgine
peeker ... Kus on õigupoolest elus armastus? Igaüks hoiab küüned oma
poole, hoolimata sellest, et viimaks kord leiab peod olevat tühjad. Kel on
siin teisele midagi anda! ...

Eks ole minagi kogu oma eluaja igatsenud armastust. Kuid juba lap-
sena olin vähe armastatud oma kodus. Oleksin olnud ilusam, meeldivam,

Ex bibl. univ. Tart.

siis vahest... Aga nii, nagu olin, ei sobinud ma hästi. Koolis, — jah sääl läks mul paremini. Aga teadsin kogu aja: oleksin pärit mõnest eelistatud rahvusest ja seisusest, või oleksid mu vanemad jõukamad ja tähtsamad, küll siis oleks mindki rohkem armastatud. Nii on see armastuse puudus jälginud mind siiamani nagu mingi must tont

Parimaski olukorras ei ole jätnud mind piinav teadvus, et olen vähe armastatud inimesist. Mul oli alati vähe sellest lugupidamisest, mis mulle osutati siin-sääl. Igatsesin mingi suurema järele. Suure kestva isekuseta armastuse järele. Kellegi järele, kes armastaks mind nii, nagu olen. Kellele võiksin avalduda, ilma kartamata tema armastust kaotada. Olen olnud alati õnnetu, et ükski ei suutnud mind armastada sellise jõuga, kui ma ise. See on mu elutraagika.

Mõtles pisut järele. Ole siiras minu ja iseenda vastu. kerkis nüüd kogu mu elu pika filmilindina... Mul hakkas piinlik ja häbi.

Mu silme ette kerkis nüüd kogu mu elu pika filmilindina... Mul hakkas piinlik ja häbi. Kuidas oli siin iga pilt läbi põimitud suurest ja rikkast armastusest. Kuidas olin vahest rabelnud Suure Isa käe otsas, kes viis mind oma tarka teed, ja mõistmatult jonninud kirju miraaži järele, mis tõotas mulle — rohkemat.

Kui rikas oli siiski see elu, mida olin võtnud nii vaesena! Kuivõrd õnnelikum ja kaunim veel oleks see olnud, kui oleksin osanud seda võtta tänumeeli!

Läks päevi, enne kui suutsin mõelda midagi muud kui tunda kahjatust ja häbi oma tänamatuse pärast.

Minus endas oli viga. Tuli hakata algusest päale. Tuli kõik uuesti mõelda ümber, otsida kõikjal uued suhted

Olin tõmmanud üles üle oma elu tillukese päevavarju, mil nimeks „mina ise“, ja nurisenud siis, et pole soojust, pole päikest. Aga suur Armastuse päike paistis siinsamas. Aimasin Teda vaevalt. Tajusin Tema soojendavat ja elustavat mõju. Ei tunnud Teda aga teadlikult.

Nüüd ei tahtnud enam kaotada kontakti Temaga. Tahtsin olla sellepoollest alati valvel.

Mu kahekõned Suure Sõbraga mu kõrval kestsid igapäev edasi. Kuid üha rohkem kõneles nüüd Tema, kuna minu küsimused ja vastuväited jäid üha lühemaks.

„Usun, Issand!... Aita minu uskumatut südant!“

Neid sõnu tuli mul nüüd ütelda üha sagedamini.

Lükka ära iga tõkestav vari. Lase paista valguse kiirtel otse südamesse. See on sul janune ja haige. Pead saama terveks ja tugevaks.

Küll teadsin, kui vähe olin terve ja tugev. Kui palju oli mul arsti tarvis.

Olin tihtigi kokku langemas mitte ainult füüsilise, vaid ka hingelise väsimuse tõttu. Vahest johtus füüsiline väsimus hingelisest. Faktiliselt oli olnud mu elus nii vähe aega puhkamiseks ja hinge raviks. Nii palju oli olnud rähklemist, tõttamist ja askeldamist.

L. Hoffmann

Kaheteistkümnendaastane Jeesus

Olin olnud uhke selle töö üle ja pidasin seda suures enamuses — Jumalariigi tööks.

Kuid Hääl mu südames hoiatas mind:

Pane hästi tähele oma tegutsemist päevast päeva. Kas kogu see ruttamine pole sul siiski maiste eesmärkide saavutamiseks? Minu Isa riigi töö pärast ei tarvitse sa üleliia rutata. Seda tööd mõõdetakse igaühel kätte tema jõudu mööda. Kõrvalised, liigsed sihid on need, mille poole kihutad, nii et oled nõrkemas ja jätad hooletusse oma otsesed ülesanded . . . Sina ei suuda aidata tervet maailma. Kohenda, aita, ravi seda, mis on siinsamas, sinu lähedal, antud otse sinu kätte.

Ava oma süda minu rahu kiirtele, küll siis muutub su elutempo ja su nägu omandab valguse helgi. Ära aga sellegagi rutta. Küll kõik läheb sinu tõttamatagi.

Ära võta poosi, mis pole sulle veel omane. Ega moonuta nagu teiseks, kui süda pole veel nii kaugel. Maskid on ikkagi lõustad. Ka siis, kui peavad kujutama midagi väga ilusat. Ära pane selga pühapäevariiet minu nimel. See kuub, millega lähed inimeste hulka, sinu ametirüü, see olgu tugev ja lihtne, kootud pikkamööda palves ja töös. Kerge pühapäevariietus kulub ruttu läbi. Mida valgem ja õhulisem see on, seda enam paisab maailmale välja sääli all peituv korratus. Sina alga omaenda südamest ja tööta säält pikkamööda väljapoole ja ole rahul sellega, mida saavutad . . . Ja kui sul niiviisi midagi õnnestub, siis kiida oma Isa, kes taevas on.

Niiviisi kõneles mulle Hääl mu südames ja ma otsustasin olla Talle kuulekas, kuigi sageli leidsin enda siiski vanal teel ja pidin algama uuesti otsast nagu mannetu laps.

Mu pikk otsingute tee oli olnud mulle siiski kasuks. Olin siin õppinud tundma palju uusi inimesi ja olukordi. Mu kõrvale oli tekkinud kaasrändureid inimsõpru, kelledega oli hää minna koos (olgugi et suurema osaga neist maises mõttes sai harva kokku puutuda).

Nüüd, olles ise tahtnud alati tunda Jeesuse lähedust, nägin teisigi Tema poole püüdjaid! Ja see püüdmine üksinda tegi neid mulle omasteks. Ei ma pea nüüd enam tarvilikuks arvustada nende koosolekuid, olgugi et eelistan nüüdki jääda koduseks inimeseks ja vähe neist osa võtta. On lihtsalt hää teada, et palju koguneb inimkaaslasi kokku Tema nimel küll kunstipärasesse hoonesse, küll viletsaisse ruumesse, otsides ja leides. Ja kõikjal on Tema keskel nende seas.

On hää teada olevat loodud nii palju ilusat ja suurejoonelist Isa auks. On rõõm kuulda viimisteldud koorilaulu ja osava kõnemehe toredat kõnet. Kuid siia kuulub ka õppimata külamehe silumata piibliseletus, „palvenaiste“ kriiskav laul, lapsukeste arglik „salmi-ütlemine“. Kõik see kuulub siia. Ei ole meie asi hüljata seda ega hinnata selle kõige väärtust Taeva Isa aujärje ees. On hää seda kuulda. On hää sellele mõelda üksinda oma toas.

Siia lõppes ka kogu mu arvustav suhtumine vaimulikule kirjandusele. Valin nüüdki endale kohasemat ja lähedasemat. Kuid tean, kõik muugi on loodud samaks eesmärgiks — viia inimesi Tema poole; kõik muugi on hää selle ühe väärtuse tõttu. Kõik, mis mulle selles on ehk võõristavat, on vaid tühised maised erinevused.

Kes otsib, see leiab; kes koputab, sellele tehakse lahti.

Kui hää on näha inimesi — kaasotsijaid, kaasrändureid Igaviku teel.

Kui silmad on pöördunud Igavese Valguse poole, ei siis pane tähelegi, et inimeste vahel on vahemaid. Üks on jõudnud kaugele ette. Teine on minustki jäänud taha.

Karjane kutsub kõiki. Ühise karjase poole suundume kõik. Kõik oleme alles poolikul teel. Lõppjaam on veel kõigil kaugel. Ning ei ole meie otsustada, kes meist jõuab esimesena pärale ja kes peab käima veel pikki kõrveteid. —

Olin kusagilt lugenud laused:

„Inimese olevik on suur, aga ta tüürib veel suurema tuleviku poole.“ „Me oleme vaid üks lülidest, mis viib inimkonna ikka kaugemale ja kaugemale. See on meie suur ülesanne Jumalariigi töös.“

Need laused meeldisid mulle väga. Kuulus ju minugi tööpõld sinna, mida nimetatakse tuleviku saareks oleviku meres.

Ja mul tuli palju seesmist tööd ja palju „kahekõnet“ just oma otsese tööala pärast.

Kui varem olin avaldanud kahtlust sõna „armastus“ vastu, siis oli ometi üks koht, kus see sõna oli minu meelest veel jõus. See oli armastus laste vastu. Kui palju arvasin olevat seda niänu ilusaimal kujul!

Ja kas ma polnud isegi armastanud lapsi ja teinud elus nii palju raskeid tööd omade ja võõraste laste huvides?

Ja siin leidsin korraga korrektiivi, mis pani mind alul võpatama.

Vanema armastus lapse vastu Kristuseta! Ainult isekas soov iseennast näha edasi elavat oma lastes. Sellepärast niipalju närvitsemist ja tüli, ülekasvatamist ja üleõpetamist. Kuidas võin leppida tõigaga, et just minu laps pole see kõige targem, peenem, kaunim, osavam! Sellepärast — valu juure! Teeme kõik, mis kusagil veel on välja mõeldud. Imearste! Jõutoite! Tehnikaimesid! Välismaa meetodeid! Kõige nooblimaid koole! Lisatunde! Kodust eraõpetust vabadel tundidel! Võõrkeeke harjutust suvel! Muusikat! Maalimist! Et aga „pidada sammu võitluses“ ja võimalikult ette jõuda teistest. Eks olnud mulle nii tuttav säärane armastus laste vastu. Nii päris puutumatu polnud sellest tundmusest ma ise ka mitte.

See on armastustöö, kus suur Laste Sõber ei dikteeri võtteid. See on ahastusele viiv armastus, sest kogu meie hool, tarkus ja raha ei suuda last karvavõrragi viia kaugemale sellest piirist, mis suur Isa ise on seadnud ta võimetele.

Nüüd hakkab mulle pikkamööda selguma, kui suur õnn on kasvatada oma lapsi, teiste inimeste lapsi, tundes ennast aednikuna Taevase Isa kasvumajas, ühena vähemaist Tema suures töötajate hulgas. Teha hoolega kõik, mis inimkäed ja inimmõistus suudavad. Paluda Isalt jõudu, et suudaks teha kõik, mis on vaja. Ei rohkem. Ei kiiremini. Ei endale, vaid Temale. Ja siis rõõmuga näha, kuidas Looja laseb ühel taimekesel puhkeda seda värvi õied, teisel teisest värvi, ning kolmanda laseb kasvada hoopis õiteta. Mõni lööb õitsema juba varakult. Teine õitseb vaid hetke päale pikki aastaid. Üks kasvab kõrgele. Teine ulatub vaevalt kaugemale maapinnast.

Kui palju olin kulutanud asjata aega ja vaeva, piinanud ennast ja lapsi, enne kui jõudsin sellele arusaamisele oma töö suhtes! Suure Laste Sõbra õiget palet tumestab meie hinges nii sageli maine edev püüde rutata lapse arenemisele. Ja siis nutta ja kurta, karistada ja ähvardada. Nõuda seda, mida ei tohi veel nõuda. Loota õnnistust sellele, mis ei olegi õnnistuseväärne — oma liigpüüdlikkusele.

Aga laste eksimised ja nõrkused, kuidas olla nendega?

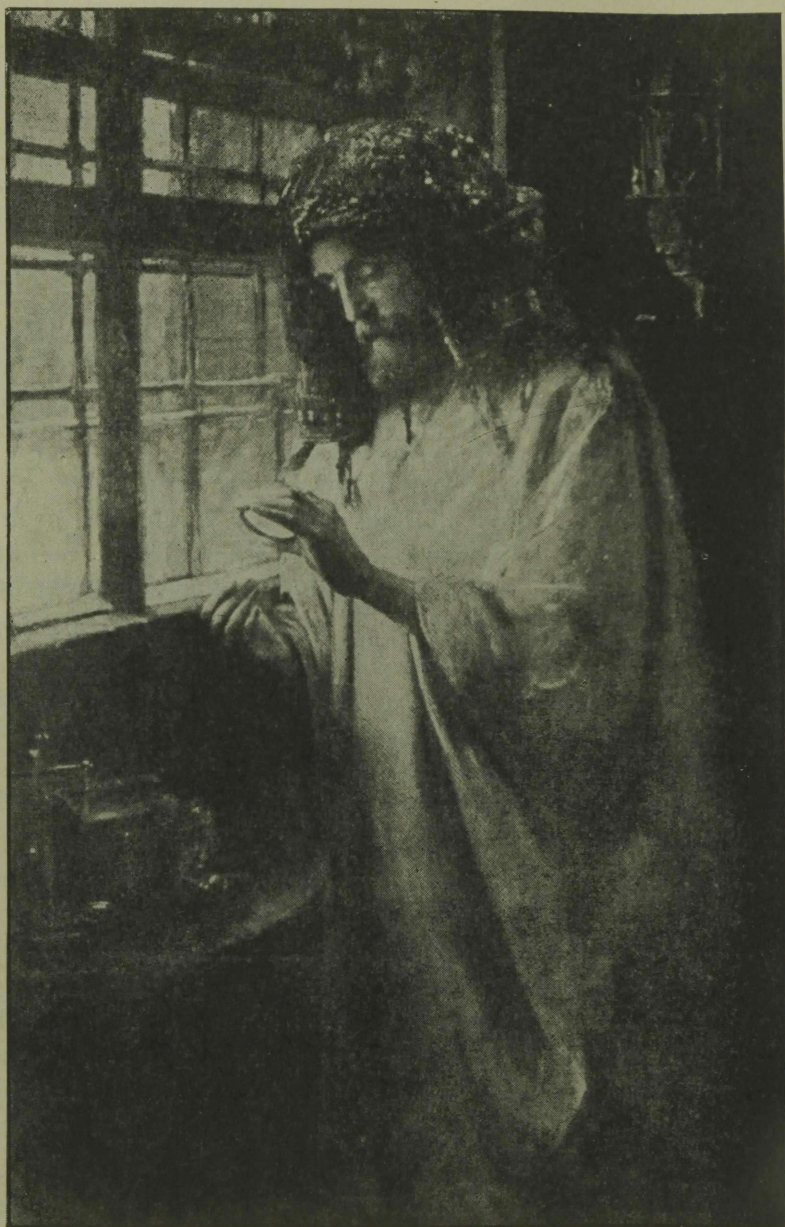
Mul olid ju oma „võtted“ ka ses suhtes. Need olid osalt puhtdidaktilist laadi. Osalt aga põhjenesid need ka üldinimlikel veendumusil. Inimest aidata ja kasvatada ei tähenda mitte ainult näha tema häid külgi; see tähendab osata selgesti leida ja ravida ka tema nõrkusi. Teadsin, et iga inimene käib ringi mingi haige kohaga. Lapseeas on see ehk veel algeos, kuid õrnema kesta all paremini nähtav ja ka kergemini väljakistav. Lapsepõlve saatjaist oleneb suuresti, mis sellest haigest kohast saab, kas ta kasvab kinni või saab saatuslikuks kogu elule.

Kuidas pean suhtuma teise inimese patule, eriti nende patule, kes on usaldatud minu hoole alla? Egas Sina ometi ei käsi mind väita — patustamine on inimlik?

Vaata minu poole! Vaata ja jutusta, mis sa näed!

Oo, ma näen Sind nüüd. Sinu kaunis nägu kõneleb inimese sarnasusest Jumalaga, aga ka lõpmatust armastusest ja kannatlikkusest patustele. Sina ei teinud vahet häade ja halbade inimeste vahel. Sest Sa teadsid, et ei ole neid täiesti häid ega täiesti halbu. Sina mõistsid inimest. Sina vihkasid küll pattu, kuid Sa armastasid patust. Inimlikud rühmitused võivad liigitada inimesi ja tõugata vahest ka mõne oma hulgast välja. Sina aga leiad igakord tee, et eksija võiks minna ja „mitte enam pattu teha.“ Küll Sina nõuad sellist suhtumist ka oma tallekeste karjaseilt! Ja Sinu õilis vaade kõneleb edasi.

Otsi teistes nende häid omadusi ja tunnusta neid. Niivõrd kui sa suudad neid avastada, niivõrd suudad sa elustada teise inimese püüdmisi hää poole, tema loomuse jumaliku algupära poole. Sel teel leiad sa maailmast lõpmatu palju hääd ja suudad ise kaasa aidata selle hää kasvamisele. Sul on käsutada palju ilusaid sõnu; need olgu su töövahendid. Aga mitte ainult

„ Ja kui ta oli leidnud ühe kalli pärli . . . ”

Matt. 13:46

need. Iga inimene tunneb pilku, millega teda vaatled, ja mõtet, mille tema poole suundad. Pilgud ja mõtted on tihtigi suutelised veel suuremini mõjutama kui sõnad. Niiviisi saad ainsa sõnata teiste teadmata aidata iga kaas-inimest, seda enam aga last, kes on alles õrn ja vastuvõtlik.

Ja niiviisi lugedes Jeesuse õilsast kujust ikka uusi selgitusi oma küsimusile hakkab mul häbi kõigi nende inetuste pärast, mis on mu enda hinges, ja samuti ka nende pärast, mis igapäev sünnivad mu lähemas ümbruses. Ja mulle selgub üha enam, mis mul on jäänud tegemata kõigi nende vääratuste ärahoidmiseks. Ei olnud küllalt jõudu näidata õiget suuna, küllalt armastust, enesesalgamist.

Seni kui rängad eksimused veel teevad inetuks meie elu, lahutavad kedagi meist puhtuse, häduse Isast, seni ei pühitse Taevariik Jeesuse mõttes meie hulgas veel täielist võitu. Ja me kõik oleme kaassüüdlased selles.

Ja mulle sai niiviisi selgeks, et kõik mu väikesed nõrkused ja armetused, kõik need poolikud võimised on viimati niisama suured takistused Kristuse suures töös kui nn. „suured“ patud ja jõledused.

Nii leidsin ennast halvemate ja viimaste hulgas ja ometi tundsin endal samas Issanda pilku, mis manitses mind — jääma Tema tallekeste karjaseks. Uskusin nüüd, et Liilian nägi õieti: Tema hoidis kätt mu pää kohal.

Võitle läbi sellest armetusest! See tähendab paljude kaaslaste võitu. Ole tugev — mitte kangelas tegudes, vaid igapäevaste pisiasjade talumises.

Niiviisi suudad teha palju tööd ja aidata ka neid, keda Suur Laste Sõber on annud sinu juhtida.

Aga püsi vabana oma isiklikest eelarvestusist. Pea alati meeles — töö lapse hinge juures, see on Isa enda töö. Me oleme vaid aednikud Tema suures iluaias. Küll peame varmalt põua ajal kandma vett peenraile. Aga kuigi meie käed on tugevad tööinimese käed ja meie hool tõsine ja siiras, siiski näeme vahel, et kogu meie kastmisest hoolimata keskpäeva päike järgmisel päeval jälle närtsitab lopsakad lehed meie taimedel. Kas on meie vaev viimaks asjata? Kaua me jaksame teha seda ränka tööd!

Me peame seda jätkama seni, kui Taeva Isa ise tuleb kosutava vihmaga. Siis alles näeme vahet Tema töö ja meie oma vahel! Siis alles saab meie lapse hingest kui kastetud rohuaed; ei ta enam nõrke.

See teadmine ei teinud mu tööd kergemaks ega ka vähem vastutusrikkaks. See vaid andis rahu ja kindluse: sul on käsutada inimlikud võtted, kasuta neid ustavalt; vihma taevast toomine aga pole sinu asi; sääraсте püüetega ära sina vaevle; sellest ole siit pääle vaba. —

Mu ümber oli alatasa keerelnud äärmiselt põneva küsimusena — kas õpetada lastele usuõpetust konfessionaalselt või interkonfessionaalselt. Ka minule oli see olnud küsimuseks. Koolis oli mitmesse usundisse kuuluvaid lapsi. Neid tuli olude sunnil õpetada koos. Kas pidin ära õppima kõigi usundite „usuõpetuse“ ja laskma igauhte õppida erinevalt?

Minu Vastaja seadis mulle vastu kolm küsimust:

Teie nn. usundeil — ons neil rohkem seda, mis neid e r a l d a b, või seda, mis neile on ü h i n e?

Kumba on siis õigupoolest tarvis, kas usundeid isekeskis lepitada, või nad veel rohkem vastamisi ässitada?

Ja nüüd lõppeks see kolmas, tähtsaim:

Kumba sina oled õigupoolest kutsutud tegema — kas kasvatama kirikule liikmeid või Jumalale lapsi?

Ja kuna mul ei olnud tahtmist vastata: meil on küll üsna vähe erinevat ja palju seda, mis on ühine, suur ja õndsakstegev; mina aga õpetan lastele siiski toonitama seda erinevat ja vaatama maastmadalast kõõrdi teistele, sest pean ju kasvatama kirikuile liikmeid, eks Jumal ise vaadaku, kuidas enesele lapsi saada, — kuna ei saanud nii vastata — siis oli mul teada, mis mul t e h a j a k u i d a s a s j a l e s u h t u d a.

„Aga sa oled ju luterlane. Sina ei oskagi muud käsitleda, kui vaid luterlikku usuõpetust!“ üteldi mulle.

Jäin selle ütluse juures peatuma. Kas polnud see õigus? Olen pärit perekonnast, kus põliselt austati luterlikku maailmavaadet ja oldi luteri kiriku liige. Olen ka lastele õpetanud peamiselt luteriusulisi koraale, sest ainult neid ju tundsingi; ka käske õpetasin ju ainult Lutheri seletustega.

Kulunud kaantega Testament oli see, kust hakkasin nüüd saama vastuseid nende küsimuste kohta. Vana Raamat hakkas mulle nüüd kõnelema hoopis uuel viisil. Ammu loetud tuttavad sõnad omandasid uue sisu, ja leidsus hoopis uusigi, mis seni kuidagi olid varjule jäänud. Suur Sõber ise kõneles vana kirja kaudu, andis vastuseid ja juhiseid. Ka selles küsimuses ot-sisin siit selgitust.

Kord tulles koju ühelt koosolekult, kus oli palju vaieldud usuõpetuse käsitlemise üle, avanes mulle Matt. 15—9.

„Jesaja on teist ennustanud õieti, üteldes: „See rahvas austab mind oma huultega, aga nende süda on kaugel minust, ilmaaegu nad teenivad mind õ p e t a d e s õ p e t u s i, m i s o n i n i m e s t e k ä s k i m i s e d.“

Mulle polnud sel korral veel päris selge, mida pidin siit välja lugema oma olukorra suhtes.

Loe veel! ütles Hääl mu südames. Leidsin Luuk. 10. täienduse:

„Häda teile, käsutundjad. Sest te olete ära võtnud t u n d m i s e v õ t m e, ise ei ole te sisse läinud ja keelate neid, kes läheksid...“

Ja vana Luther seisis korraga mu ees kõiges selles valguses, mida olin temast lugenud ja kuulnud. Tema oli ise kõige vähem „luterlane“, tema oli vaid „evangeelne“. Mitte uue konfessiooni asutamine polnud tema elupüüe; tema otsis tagasi teed Kristuse lunastuse juure. „Tundmise võtme“ tahtis ta anda tagasi inimestele. Tema sõnu täis suurt sügavat usku võib õpetada igale lapsele kartmata riivata nende vanemate konfessiooni huve, kui aga hoiduda sellest, mis on — vaid inimeste käskimised.

Mida enam hakkasid mulle kõnelema Evangeeliumi leheküljed, seda selgemaks sai mulle vahe inimeste loodud piiride, korralduste, kommete ja usu sügavaima sisu vahel. Ja oli päris selge: selle tuuma juure pidin püüdma ise ja sinna tuli viia ka lapsi; mida lähemale me kõik jõuame oma püüete keskpunkti, seda lühemaks muutub kaare pikkus, mis meid eraldab teistest kaaskristlastest. Sest Kristus on meie tsentrum. Tema poole püüame kõik igaüks oma raadiust mööda. Ei ole tarvis lapsele rõhutada, mitu kraadi on meie raadius kaugemal teiste kaasvõitlejate omadest. Temale tuleb vaid näidata Kristuse poole keskpunktis.

Muidu võib juhtuda tuttav nähtus: vaatame siia- ja sinnapoole, rähkleme ja võitleme üksteisega ega panegi tähele, kui *k a u g e l* on meie ring alles keskpunktist. Ei me lähe ise sinnapoole ega suuda sinna kaasa kutsuda ka lapsi. Me ei näe siis veel *Jeesust*. Kui me *Teda* näeme, siis näeme vaid üht karja, ühtainust ristikogudust.

Muidugi äratab säärane suhtumine mõnel pool pahameelt, loogilisi vastuväiteid, — õpetlikke-„asjatundlikke“ korralekutsumisi, nagu kõik, mis põrkab vastu inimeste tehtud reegleid.

Aga Suur Sõber, keda tahan näha ja näha üha selgemini, annab jõudu seda rahulikult ära kuulata ja minna edasi Tema juhitud suunas. Sest see ei ole mingi uus vool, uus usund ega ka uus töömeetod. See on vaid järgimine Tema kutsele. Ja see teeb tugevaks, julgeks, rahulikuks iga tähtsuseta, väikese töötajaja.

Nii toimub aste-astmelt mu seesmine ümberorienteerumine. Kerkib üles küsimusi vanu ja uusi, mõningaid, milledele näis juba ammu leitud lahendus, teisi, mis olenevad puhtal kujul uuest hingelisest olukorrast. Ja saabub lahendusi, vahel uusi ja üllatavaid, seni oletamatuid; vahel niivõrd lihtsaid ja vanu, et imestad, kuidas neid seni pole avastanud.

Nii juhib Issand ise meie südamete arenemiskäiku. Tema ise teab kustkaudu Tema meid viib ja millal me Tema abil kuhugi välja jõuame.

Mida rohkem me andume Temale ja loobume oma „minast“, seda rikkamaks muutub meie elu, seda edukamaks meie töö, seda õndsamaks meie olukord.

Seda olen kogenud kogu oma eluaja. Seda tundsin erilise tänutundega selle seesmise murrangu puhul, mis algas siis, kui väike Liilian oli näinud Jeesust ja jutustas sellest mulle oma siiral lapselikul kombel.

Koltunud lehtede all

Ira Kase

Ma kõndisin kollaste lehtede all,
ja koltunuks muutus mu elu.
Hing närbus: ta halvanud sügisehall,
kui öö oli pime ja vilu.

Mu südames värises haavatud õis,
ta õilmed kõik langesid maha,
ja süda sai haavu nii veriseid täis.
Ma peitsin ta eesriide taha...

Siis korraga — imelik sügisepäev —
käin kollaste lehtede rada...
... ja tajun, kuis korraga vaibub kõik vaev.
Sel päeval ma kohtasin T e d a.

Ta tuli mu juure ja uueks Ta lõi
mu südame koltunud koja,
ning kõrguste lennu mu hingele tõi
suur armastus Jumala Poja.

Kui uus on nüüd elu — suur mõõtmatu aeg.
Ma kõnnin nüüd kõrgemal surmast.
Mul võidust kõneleb Jumala Poeg
ja jäädava kevade hurmast.

Kui heinamaa laulis

A. Oengo-Juhandi

Jah, ta laulis. Vaevalt oleksin seda uskunud isegi. Nii tavaline, nii päris mitte millegagi muist erinev oli ta, see minu heinamaa.

Ütlesin „m i n u“ heinamaa. Õigupoolest ei tea ma, kellele ta kuulus. Arvatavasti mõnele jõukale talule, võib-olla isegi mitmele. Nii suured olid ta piirid.

Mulle kuulus vaid võimalus jalutada mööda ahtakest rada, mille olid aastate kestes tallanud läbi rohu juhuslikud jalakäijad, õgvendades niiviisi oma teed.

See käändus alla vist kustki raudteetammilt, möödus meie õunapuuaiaast ja lookles siis edasi kilomeetrite viisi küll lepavõsastike vahel, küll lagedail niitudel.

Mulle kuulus see rada, nii nagu igale teisele rändajale.

Mulle kuulus teda ümbritev lillerikkus enne jaanipäevi. See värvi-
toonide rohkus päikeseloojanguil. See suur sügav rahu ja üksindus, mida ta võimaldas mulle nii heldesti neil mõningail suvepäevil, mis veetsin siin kaugel linna suitsust ja mürast.

Õnnistan seda kitsast mullani tallatud rada, seda tundmatule talule kuuluva heinamaa teed. Lahkusin siit alati palju enam inimesena, kui olin siia tulles.

See oli pehme uduhall päev augusti alul. Viimased heinasaod olid juba veetud küünidesse. All luhal haljendas juba sametine värske ädal.

Tahtsin tänagi siin pisut kõndida, veeta mõne üskindusviivu. Olin haige ja väsinud, hingeliselt murtud ja kistud. Raskeid aegu oli läbi elatud enne selle suve tulekut. Ei tahtnud õnnestuda suvepuhkuski.

Mõnisada sammu käinud, tundsin siiski, et täna minust jalutajat ei saa. Raske roidumus vaheldus tuima seesmise valuga, mis näris ja puuris kuski võimatuseni.

Tahtsin vaid minna kord läbi oma armsaima võsastikutuka.

Korraga... Mis see on? Kes siin laulab? Peatun. Kuulatan. Kusagilt õige kaugelt kostab selgesti kuuldav vägev mitmehäälne laul. Mu lemmik-koraal: „Kiida nüüd Issandat, minu süda.“ Lähen paar sammu edasi... Ei, nüüd enam ei kuule... Kuid tagasi tulles siia kahe suurema põõsa vahele kostab laul uuesti. Kaugelt, kaugelt... aga selgesti eraldatav viimne kui takt. Arvan isegi üksikuid sõnu kuulda võivat.

„Taevast ja maa ja, mis iial loodud, tuleb ta jumalikust käest...“ Kui tugev peab küll olema koor, mis sel kombel suudab laulda, et seda kuulda siimaani!

Järele mõteldes tulen otsusele, et siin kaugemaski ümbruses vaevalt praegu keset harilikku tööpäeva võib koos olla säärane koor.

Unustades oma väsimuse lähen edasi mööda heinamaad ühes ja teises suunas, ilma et kuskil kuuleksin uuesti oma laulu. Eemal, üle jõe töötavad mõned haoraiujad. Teispool niidab üks naine põllupeenral. Ilmne on, et nemad seda laulu ei kuule. Muidu jääksid nad korraiski kuulatama. Igapäevane asi see ju ei ole kuulda siin säärast koraali-ettekannet.

Eksisin vist minagi. Kes siin ikka võis laulda...

Kuid tagasi minnes endisesse kohta põõsaste juurde kuulen jälle sama viisi kostvat õige kaugelt, aga võimsalt.

Mis see võib olla?

Tahan jääda kaineks, vabaneda igasugusest meeltepettusest. Egas mina ometi ole juba nii kaugel, et näha und püstijalu päisepäeva ajal!

Aga heinamaa laulab ometi... Kuula, siin ei või olla mingit eksitust... Pane nüüd tähele teravamalt:

„... Armuga ikka ta ligi neile, kes käivad tema valgusel...”

Eks sa kuulnud praegu selgesti neid sõnu!

Mu südames väriseb miski. Pisarad kipuvad silma.

Kuid ma ei taha veel alistuda. Tahaksin ikka veel *s e l e t a d a*.

Selge on, et siin pole mingit koori laulmas. Koraali viisi moodustavad küll juhuslikult kokkusattunud loodusehelid üheskoos kaugelt siia kostvate põllu- ja heinatööga ühenduses olevate häälightsustega. Need koonduvad kuidagi siia, saavad siin luha kohal just nende põõsaste vahel teatava resonantsi...

Jaa, aga mispärast kuulen just seda viisi?

Kes teab... Võib-olla kuulas helilooja, kes on loonud selle viisi, ka kord kusagil umbes samasuguseid loodusehelisid. Sa ei tea ju selle viisi tekkimise ajalugu.

Nii mõtlen jalutades rajakesel edasi-tagasi.

Aga üha jälle kisub mind seisatama põõsaste vahel ja kuulatama. See kauge laul siin heinamaa üksinduses, kuidas haarab see südant, kuidas vallutab tundmused... Sajad, — ei, tuhanded laulavad ühes minuga... Kuula ometi!

„Kiitke, oh rahvad, Ta kõrget nime ja laulge tänu Temale...” Ei! Enam ei suuda mind miski pidada ühinemast selle kiitusega. Tunnen tõusvat oma hinge üles Isa poole lõpmatus harduses ja tänus.

„... sest Tema tegu on selge ime, Ta au ei lõpe iialgi...”

* * *

Veel samal õhtul pidin sõitma tagasi linna. Nädalate kestel lamasin voodis raskeist, otse kirjeldamatuist valudest piinatuna.

Kuna arstid ei tabanud haigust tõkestavat vahendit, näis mu seisukord lootusetu. Kui kaua jaksab inimene vastu panna niiviisi!

Kord tuli haigla valvearst erakordselt mu tuppa ja ütles:

„See on nii lõpmatu kurb, et me kõik kuidagi ei saa teid aidata... Aga imelik küll. Te olete ikkagi raskesti haige inimene. Aga ometi valitseb siin toas mingi rahu ja rõõmu õhkkond. Kõik, kes siit väljuvad, tulevad naeratlevate nägudega... Ütelge, mis see on õieti!“

Ei suutnud talle vastata. Ei o s a n u d vist ka veel tol korral. Vaevalt needki read ulatuvad ta kätte hilinevad vastusena.

Teadsin ainult, et süda laulis kõik need rasked päevad, need unetud ööd läbi. Laulis lakkamatult nende hirmsate valude sekka, leides laulutakti kõige koledamailegi närvitõmbeile.

Süda laulis Isale, kes oma imelise juhtimise kaudu selle raske aja lävel oli mulle annud nii kauni, nii ootamatu suure elamuse selle kummalise heinamaa-laulu näol, — minule, kes olin seni Tema järel käinud vaid kaugelt ja Tema sõna kuulnud vaid juhtumisi ning harva laulnud Tema laule, teades neid küll lapsepõlve kauge mälestusena, — kes olin teinud Tema püha tahtmist tõrkudes ja tingimisi, — kel ei olnud elavate hulgas ainustki inimest, kes oleks tulnud väsinule ja haigele uuesti õpetama seda vana laulu.

Siis tuli vägev Isa ise tol uduhallil sügispäeval ja pani heinamaal laulma tasastest loodusehelidest koosnevad akordid, ja seda sellise jõu ja väega, et süda pidi tundma Isa kätt ja andma Temale au. Ta pidi nüüd tegema seda, mida oli unustanud nii paljudel häadel aastatel, ja ühinema ühes tuhandetega, kes austavad Isa lauluga:

„Kiida nüüd Issandat, minu süda!
Ma kiidan Teda surmani;
kuni mul elu on, tahan Teda
ma kõrgeks kiita alati!
Kes ihu loond ja hinge ka,
kiidetud olgu lõpmata!
Halleluuja! Halleluuja!“

Kus on Jumal?

Evald Mänd

Sa räägid öödel äkilises tormis,
mil iilid murdvad maha iidseid puid.
Su hää! on hirmus äikeses nii karmis
Kui üksinda sa mägestikus käid.
Tuul ulub hirmus nagu eksind peni
ja kaljud raksuvad kui murtud luud
ja pilved nutvad nukralt nõrkuseni;
all orus kummargil on iidsed puud.

Kuid sul on siiski armastajad silmad,
kui tervitad mind pärast tormiööd.
Sa kannikesi rahulikult silmad,
Kui pärast vihma hulgun mäeteel.
Sa oled suur, kuid siiski küllalt lihtne
end ilmutama lapse rõõmsas naerus,
sa vormid armastuses igat õielehte
ja paitad mesilasi õite varjus.

Su sõrmejälgi leian igalt roosilt,
kui kummardun ta ilu vaatama.
Ma naeratan ja vastuseks su sosin
on rooses, tuul mis puhund õõtsuma.
Ja siiski jäänd sa inimesil' võõraks,
ta poris kinni armutu ja rumal.
Õel endiselt sull' siiski selja pöörab
ja küsib trotsides: „Hei, kus on Jumal?“

Leib ja lilled

Evald Mänd

Kui sul on kaks leiba, siis müü üks ära ja osta enesele lilli.“

Nii kõlab üks hiina tarkuse sõnu. Meie läänemaises terminoloogias see oleks umbes järgmine: „Kui sa evid vaid ainelisi väärtusi, siis otsi ka vaimseid!“ Ja tee seda isegi siis, kui see peaks sündima aineliste väärtuste arvel. Ja see on Jeesuse lause teisend, kui ta ütles: „Inimene ei ela mitte üksipäinis leivast, vaid igast sõnast, mis Jumala suust lähtub.“

Maailma suurim õnnetus pole mitte see, et ta eitaks kristluse väärtust, vaid see, et ta selle seab teise liigi väärtuste hulka. Ta olevat selleks liiga ebapraktiline, et võistelda aineliste ja praktiliste väärtustega. Moodne maailm on asjalik, minevik aga romantiline. Kristlus tuleb minevikust ja sellepärast kuuluvad ta moodses maailmas teisejärgu väärtuste hulka. Ta olevat samal tasemel kui luule või draama, kunst ja ajaviiteliteratuur. Nagu pärast väsitavat päevatööd minnakse kinno või teatrisse, nii sammutakse ka pärast väsitavat töönädalat kirikusse. Siit aga ei tulda otsima elufilosoofiat või vaimset jõudu, vaid vaikist äraolemist. Ja seepärast ei nõutagi jutluselt mingi probleemi sügavat käsitlemist. Inimene ei taha, et ta vaimset meeldivat puhkushetke häiritaks Kristuse põhjalike nõuetega sotsiaalselt rakendatud ristiusust või ümberloodud inimloomusest. Ta on haavunud ja tusane, kuuldes, et ta on patune, ja ta keeldub pahuralt minevast kirikusse, „sest, ega ma siia tule ärrituma, — ma tulen oma ärimuredest ja -askeldustest, et kuulda midagi lohutavat,“ nii kõneles mulle kord üks Ameerika börsimaakler kirikuskäimisest.

Sellise maailmavaate järgi on usul tingimata oma koht maailmas, kuid see on teise järgu koht. Kirik peab seda kohta teadma, ja häda talle, kui ta selle unustab, sest siis „näidatakse talle kohe, kus ta paik on“. Me ei nõustuks kunagi müüma üht leiba, et osta endile lilli; me katsuksime aga küll veel hankida kolmanda leiva ja paneksime ka selle toidukappi hallitama, sest lilledest ei ela keegi, leib aga on meie toit. Kuid Jeesus ütleb, et inimene ei ela mitte ü k s p ä i n i s leivast. Sõnadel, mis lähtuvad Jumala huulilt, on siiski esikoht meie elus. Tema seisukoht on see, et elu ei kontrolli mitte aineeline, vaid vaimline väärtus. Nõudke esmalt jumalariiki, siis peab teile seda kõike pealegi antama, ütleb ta. Tema järjekord on siis nii, esikohal on vaimulik ja teisel kohal aineeline väärtus.

* * *

Materialistlikul maailmavaatel on üks suur põhiviga: ta unustab, et inimene ei koosne mitte ainult ihust, vaid et tal on ka surematu hing. Füüsilist osa inimeses hellitatakse. Sellele ehitatakse mugav kodu, sellele

kaetakse rikkalik laud, see viiakse pühapäevaks mererannale ja suveks kuurorti. Kuid hing peab olema kodutu, puhkuse ja sunnitakse toituma kõige labasemaist kollase ajakirjanduse lestadest. Tänapäeva keskmine kodanlane elab, mõne asjatundja arvates, paremini kui Louis XIV või Friedrich Suur. Ta kodu on mugavam ja ta võib endale lubada asju, mis olid meie isaisadele uskumatuks luksuseks. Aga kas ta on õnnelikum? Kaugel sellest! Alexis Carrel oma nüüd ka juba eesti keeles ilmunud teoses juhib tähelepanu sellele, et kui oleme võitnud mitmed haigused, siis oleme just langenud vaimuhaiguste ohvriks. Mitmel pool ületabki juba vaimuhaiglais kinnipeetavate arv kõigis teisis haiglais olijate arvu. Ja siin on isegi tõusutendentsi märgata. Niisama pidevalt laastavad ka suguhaigused moodset ühiskonda.

Mis on juhtunud inimkonnaga?

Oleme unustanud, et meil on hing ja me elame, nagu oleksime vaid ihu. Ratsionalistlikud ja materialistlikud mõttesuunitlused viisid meid kaugele elavast Jumalast ja positiivsest usust. Ja meie hing hakkas nälgima. Inimesed katsusid elada ükspäinis leivast ja see saatuslik viga maksab kätte.

Hinge vajadused on ilmnunud juba varakult meie rassis. Ükskõik kuidas meie suhtusime antropoloogide väljakaevamistele, siiski lubatagu neile, kes neid usuvad, meenutada üks seik. Neandertali inimene öeldakse olnud meist palju primitiivsem. See olevat ka ilmnunud ta toores ja nüris välimuses. Aga kui koobastes avastati ta luustikke, siis leiti nende kõrval ka relvi, millede vartel ja käepidemetel oli juba algeliselt graveeritud ornamentikat. Sellel polnud mingit praktilist väärtust, kuid juba siis inimesel oli raske leida oma ihule toitu, otsis ka ta hing sama. Ta igatses ilu järele. Maailm ei koosne mitte ainult materiaalseist väärtusist. Siin on ka vaimseid ja vaimulikke väärtusi. Siin on ilu, armastus, inspiratsioon, aspiratsioon ja need on puht-vaimulikud nähtused.

Londonis astusin ühel hommikul oma hotelli uksest välja ja varsti ma silmasin porisel asfaldil ümberaelevaid tänavalapsi. Mu sõber võttis taskust hõbepaberisse mähitud šokolaaditüki ja kohe oli ta piiratud neist jõnglastest. Arvasin, et nad nuruvad talt sigaretti, sest ka neid kandis ta hõbepaberiga kaetud karbikeses, ja ma hakkasin lapsi noomima. Kui oma eksitust märkas, oli mul kahju ja ma tahtsin seda viga lahkusega hüvitada. Istusin hotelli ukse kõrvale pingile ja hakkasin nendega sõbralikult vestlema. Nad olid otse hämmingis, et keegi neist hoolib nii palju, et alandub nendega sõbralikult vestlema. Nagu lilled avanevad kevadvihmale, nii avanesid nende poriste, räpaste ja mustusest kärnas laste hinged sõbralikkusele. Kui kolm päeva hiljem Londonist lahkusin, tahtsid nad tulla mind rongkäigus Victoria vaksalisse saatma.

Inimese hing, too kummaline, seletamatu ja mõistmatu habisev puurilind, mis asub meie füüsilise mina puuris, vajab ka toitu. Ärge eksige,

meil pole hinge, vaid me oleme hing ja meil on ihu. Ärge elage siis nii, nagu oleksime ihu, mil pole üldse hinge!

Kogu maailmas pole üldse rahvast või rassi, kel poleks igatsust Jumala järele. Jumala oletatav kuju ja loomus sõltub vastava rassi kultuurilisest arengutasemest, ent kõik tunnevad eksimatult, et peab olema mingi kõrgem olend, kelle poole on vaja tõsta harduses silmad. Millega on siis too kummaline igatsus seletatav? Meil on silmad, sest et on päike, lilled ja kevadloodus meie ümber, mida vaadata. Valgus on need esile kutsunud ja täiuslikuks arendanud. Pimeduses elavail olendeil nad puuduvad. Meil on kõrvad, sest et on olemas lindude laulu, tormide sümfooniate vahutaval rannal ja kevadtuuulte sosinaid kastemärgades lilledes suviseil koidikuil. Need helid, mis Jumal loodusesse pani, kutsusid meie kuulmisnärvide peenused esile. Ja meil on jumalaigatsusi ja jumalatundmist südames, sest et on olemas Jumal, kes meid on loonud oma näo järgi ja meisse hinganud osa oma surematust hingest, mis igatseb jälle tagasi Tema juure.

Piibel on seda tõde mitmel viisil alla kriipsutanud. Kuulge, kuidas inimese hing siin räägib: „Ükspäinis Jumala juures on mu hing vait... tema on mu kalju, mu kõrge varjupaik, ei ma saa kõikuda!“ — „Nagu hirv kisendab veeojade järele, nõnda kisendab mu hing sinu järele. Mu hingel on janu elava Jumala järele!“ — „Jehoova, sinu juure ma kipun!“ See on terve igatsuste sümfoonia, nälgiva, januneva hinge kisa Kellegi järele, kes on allikas, mis kustutab hinge janu. Siin on tegemist reaalse asjadega. Inimene ei ela mitte ükspäinis leivast — ta tahab ka lilli.

Ja ta tahab neid Jumalalt.

* * *

Seda vajadust inimeses ei püütagi inimeste poolt sugugi salata, küll aga seletada. Nii öeldakse, et usk on vaid mingi jäänus ajast, mil primitiivne inimene seisis universumi ja looduse kui mingi müstilise jõu ees ega mõistnud seda kuidagi seletada. Tolle salapärase, hingestatunud loodusega olevat ta katsunud sõbralikke suhteid luua. Ja nii olevat ta sellele ohvreid toonud. Ja nii sündinudki usk. Nüüd pole aga universum meile enam mingi salapärasus ja loodust me juba valitseme. Ning usule on tulnud aeg kaduda.

Selline seletusviis on selleks liiga pealiskaudne, et usu nähtust seletada. Kui sellega tahetakse usule varju heita, et ta juured asetsevad ebausus, siis on see võte ebaõige. Sest millisel moodsel teadusel ei seisa juured niisama madalal! Arstiteadus oli alguses mustkunst. Alles sajand tagasi ei teatud, kus lõppes nõidus ja algas arstiteadus. Tallinnas asub veel tänapäevalgi apteek, kus müüdi ussipäid, konnakarpe ja muid sellesarnaseid vägevaid ravimeid hädalistele. Keemia oli alles hiljuti alkeemia. Astroloogia algas küllaltki naeruväärse astroloogiana. Kuid keegi meist ei tahaks nende teaduste väärtuses kahelda nende mineviku pärast. Miks peaksime siis olema ebaloogilised ja usku ta mineviku pärast naeruvääristama! Ja

kes mõtlekski võrratut vesiroosi halvustada, sest et ta juured asetsevad tiigi porises põhjas. Me imetleme vaid ta õie vormi ja puhtust.

Ent pole üldse õiged katsed seletada usku kui õilistatud ebausku. Jumalateadvus on juba kord iga inimese hinges. Ja see ongi põhjus, miks ka loodusinimene palvetab. Kuid ta asetseb selleks liig madalal arengutasemel, et Jumalat õigesti tunda. Ja oma vaimu hämaruses suundab ta selle härdustunde, mis kuuluks Loojale, ta looduse nähtavaile objektidele: puudele, äikesele, elajaile ja päikesele. Niipea kui inimene juba rohkem areneb, võtab usk ka vaimse ilme ja vabaneb materias. Sellist ülemineku moodust märkame ka juba mitmes idamaises kultuses. Vanadel hebrealastel tõuseb usk Jumala eriliste ilmutuste varal kuni võimsa ainujumala ideeni. Kuid „viimasel ajal on Jumal end vägevasti ilmutanud oma Pojas“. See ürgne tung Jumala järele on ristiusus endale leidnud väärilise lahenduse ja siin pole inimese vahekord Jumalaga orja ja valitseja, vaid isa ja lapse suhe.

Usu vajadus inimeses on nii üldine ja põhjalik, et on tekkinud lause, et kui usk on haigus, siis on ta inikonna parandamatu haigus. Aga ta pole üldse haigus, vaid loomulik nähtus. Niisama hästi võiksime toidu vajadust inimesel nimetada haiguseks. Nagu keha vajab toitu, nii vajab ka meie hing toitu.

Jeesus ütleb, et rikas mees, kes vara kokku kuhjates ütleb oma hinge, et hing söö ja joo, sest sul on vara kokku pandud mitmeks aastaks, on meeletu, sest samal ööl nõutakse ta hing. „Ja mis kasu oleks inimesel sest, kui ta kogu maailma oma kasuks saaks, aga oma hingele kahju teeks!“ Mis kasu on meil sellest, et moodne arstiteadus on kaotanud juba mõned haigusnähtused ja nakkustaudid, mis kord olid lausa mustaks surmaks, kui nüüd oleme vaimuhaigustele ohvriks langemas! Mis kasu on sellest, et keskmise inimese eluiga on tänapäev pikem kui ta oli viiskümmend aastat tagasi, kui ta aga on samal ajal kaotanud oma esiisade elurõõmu! Me hakkasime keha jumaldama ja lõime kehakultuuri, mis mõnel juhtumil on juba pigem kehakultus, kuid me unustame hinge ja see on meile läinud kalliks maksma.

Siiski, täielikult pole me oma hinge vajadusi siiski unustanud. Oleme sellest teadlikud ja arvestame seda. Kuid oleme püüdnud oma hinge odava aseainega toita. Siis kui Saksamaa rannikul oli briti laevastiku blokaad, söödi seal aseaineid ja lapsed kasvasid üles kiduratenä. Nii oleme meiegi oma hinge püüdnud surrogaatidega toita. Inimene, kes astub lihapoodi ja nõuab, et ta saaks esmajärgulist liha, ja kes sama nõudmisega esineb ka toiduainete kaupluses, rahuldub aga samal ajal kriminaalromaaniga, kollase ajakirjandusega, džässmuusikaga ja värvitrukipildiga. Usk on üldse jäänud väljaspoole huvipiirkonda. Mis siis imestada, et hoolimata oma tsivilisatsiooni tõusust elame kultuuri languse perioodis. Jah, kuigi kirjaoskus tõuseb, langeb ometi üldine kultuuritase. Maades aga, kus usk on lausa

Leonardo da Vinci

Пішахтусоімааег

seadusega keelatud, muutub poliitiline maailmavaade usuks ja juhi isik Lunastajaks. Renesanss lõi suurteoseid, sest et siis oli suuri usklikke. Usulagedad ajastud aga jäävad ajaloosse kui kultuurilagedad valged laigud. Ja tuleviku inimene loeb nendest lihtse lause: inimene ei ela mitte üks-päinis leivast!

* * *

Ei saa olla kultuuri renesanssi ilma usulise tõusuajata ja usulist tõusu ilma armuõpetuse kuulutamisetä. See aga omakorda on ainult siis võimalik, kui leidub isikuid, kes on ise midagi Jumalaga läbi elanud. Enne kui julgeme loota mingit tõusu usuelus, peab usk muutuma teadmises elamuseks ja vaateviisist eluviisiks. Küsimus, mis Jeesus esitab Peetrusele pärast ülestõusmist, on: „Siimon Joona poeg, kas sa armastad mind?“ ja see pole mitte prestiiži, vaid esikoha küsimus. Pangem siis väärtused õigesse järjekorda, usk esikohale ja ainelised asjad teisele kohale.

Professor R. C. Cabot oma raamatus „Milles inimesed elavad“ asetab usu inimkonna põhivajaduste hulka. Ilma usuta ei saa inimkond elada. Usk on asendamatu. Pole mitte ainult tähtis, et inimene oleks füüsiliselt tugev, vaid niisama tähtis on ka, et ta oleks vaimselt terve. Sparta rõhutas kehalisi, Ateena vaimseid voorusi, ja mitte Sparta pole too varaait, kust inimkond ammendab kestvalt, vaid Ateena. Terve vaimne kultuur peab aga rajanema tervele vaimsele eeskujule, ja siin on ring täis ning me jõuame jällegi tagasi Naatsareti mehe juurde, kes võis isegi oma vaenlastele hüüda: „Kes teist võib pattu minus tõestada?“ Et Kristus on puhtaim, õilsaim ja suurim isiksus meie ajaloos, seda tunnustavad isegi ristiusu sapiseimad kriitikud. Me ei vaja uusi eeskujusid ja uusi juhte, vaid uut Kristuse tõlgitsemist. Kui usk on meile toodud mõõgaga ja õpetatud piitsaga, siis pole Kristus selles süüdi, vaid need, kes teda selliselt meile tõid. Me pole veel õppinud tundma Kristust ta täielises ilus. Meie loosungiks ei peaks siis mitte olema: „Tagasi Kristuse juure!“ vaid: „Edasi Kristuse juure!“

Mahatma Gandhi elulookirjutaja jutustab meile ta elust liigutava loo. Siis kui ta oli alles noor advokaat, kes kaitsis rõhutat hindu kulisid Lõuna-Aafrikas, tungiti talle ühel ööl pimedas kõrvaluulitsas kallale ja ta pekseti poolsurnuks. Nii leidis ta seal lebamasa kohalik baptisti õpetaja Dokes. Ta viis Gandhi oma majasse ja ravitses teda suure andumusega ja ennastsalgavalt. Kui Gandhil olid rasked kriisid, siis kutsus ta märkide abil õpetaja väikese tütre Oliivia tuppa ja palus teda laulda oma lemmiklaulu:

„Säravaim täht, mu koidutäheke,
mind juhata!
Tee on nii pime, öö sees eksin ma,
mind juhata!
Asjata püüan kaugel' vaadata,
Sest küllalt on, samm haaval astuda.“

Kui Gandhi oli juba suur India rahva juht, külastas ta taas Lõuna-Aafrikat. „Ma tahan teid endaga palverännakule võtta“, ütles ta ühel päeval oma sekretärile ja nad seadsid sammud maja poole, kus teda oli ravitsetud. Nüüd oli jutlustaja Dokes juba surnud ja ta perekondki sealt lahkunud. Gandhi seisatas siiski tükk aega vaiksuses toas, kus kristlik meelusus oli nii selgesti ilmnunud. See oli talle tõesti palverännak.

Säravaim täht! Kas on meilgi teist juhti meie elu keerulistes probleemides. Kas ei tõuse meiegi huulilt sama palve: „Mind juhata!“ Sest ka meie tunneme, et inimene ei ela mitte ükspäinis leivast, vaid igast sõnast, mis Jumala suust lähtub.

Raamatuga niidul

A. Oengo-Juhandi

Mu ümber palju kurekellukesi
siin helisemas õrnalt lillatavaid ...
Käes vana Raamat, tasa, endamisi
loen mõtteid õilsaid nõnda, suuri, üllatavaid ...

Siin iga õis on kaunis muinaslugu,
nii peenelt suure meistri enda kootud ...
Ja igal leheküljel sangarlugu,
uus ikka igakord, — küll juba ammu loetud.

Neid on mul k a k s siin imetella täna:
üks suveloodus ilutsemas üha,
ja teine — koltund-lehtne Raamat vana,
kus iga lugu suur ning iga sõna püha.

Nad võtan vastu nagu kingi suure
ning alistan kõik — tundmused ja tahte.
Nad viivad mõlemad mind Isa juure
küll kumbki iseviisi, ise teed küll kahte.

Tarkade tee

Vaadake tarkasid hommikumaalt,
kuidas nad Issandat otsivad!
Läbi öö ruttavad,
edasi tõttavad;
silmis neil peegeldub vaikne lootus,
kõnedes kajastub igatsus, ootus ...
Issanda otsimistee,
see on tarkade tee! —

Valguses sädeleb taevatelk,
tarkadel teed näitab tähehelk.
Ta särast saadetud,
õigel teel juhitud,
tõttavad targad rõõmsal palgel
eesmärgi poole tähevalgel ...
Õige valgusetee,
see on tarkade tee! —

Petlemma väikeses laudas nüüd,
kõlamas tarkade rõõmuhüüd:
täidetud igatsus,
leitud on õnnistus, —
inimsoo Päästja lapsena sõimes,
südamed täidab neil lõpmatus õnnes ...
Päästja leidmise tee,
see on tarkade tee! —

Kummardes, austades heidavad
targad säääl maha ja kiidavad
ilmade Issandat,
patuste Päästijat;
kannavad ohvriks kallimad anded:
elava usu, lootuse, palved. —
Issandal' andumistee,
see on tarkade tee! —

Tahad sa käia tarkade teed,
Issandat austada nõnda kui need?!
Anduda Temale,
tervelt ja täiesti,
lasta end Tema tahtmisest kanda, —
see tee vaid jäädavat õnne võib anda! —
Õnne ja elu tee,
see on tarkade tee! —

Kuidas ma leian...?

Hugo Oengo.

„Meie oleme Messia leidnud“ Joh. 1:42.

Veendunud kristlasi ei ole sellepärast nii vähe, et ei vajata enam kristlust, vaid sellepärast, et ei leita teed selleni. Kristuse ütlus „Mina olen tee,“ ei ole oma tähtsust kaotanud, kuid Temani jõudmist takistab sageli arvutu rida eelarvamusi.

Käesolev kirjutus ei taha olla retseptiks ega juhiseks mainitud eelarvamuste ületamiseks ja isiklikule kristlusele väljajõudmiseks, vaid püüab esitada mõningaid mõttekäike, mis võiksid vahest teenida teetasandajana kristlusele ja Kristusele lähenemisel.

Olgu arutluse lähtepunktiks ühe minu lootuseta haige sõbra tõsine küsimus: „Ütle minule õiglaselt kui sõber, mis on tõde — olen kuulnud, niipalju erinevaid vaateid, niipalju kahtlusi, et ma ei tea, kuidas või mildest kinni haarata.“

I. Kuidas jõutakse tõdedeni, äratundmiseni.

Teadus viib tõeni — see on viimaste sajandite võimas lipukiri.

Teaduse saavutused on suured, tema meetodid loogilised ja täpsed ning usaldust äratavad, sellepärast on ka tema autoriteet nii kõrge. Kuid teda ei tule ülehinnata, temal on oma piirid. Teadusel on mõndagi veel avastada, seepärast ei saa kõiki tema seisukohti võtta lõplikena. Teadusel on kasutada teatavad vahendid ja nende vahenditega on piiratud ka tema ulatus — ta ei saa tungida kõikjale. Viiks kaugele näidata, kuidas need piirid on mitmel alal teaduse enda poolt tõestatud ja täpselt leitud. Üksik-inimese, rahvaste ning inimkonna eluks läheb enam vaja, kui teadus suudab seda anda.

Kuidas suhtuda kõigele sellele, mida ei ole saavutatud rangete loogiliste meetoditega ega tugine nii ütelda puhtale mõistusele? Ons see vahest vähem vääriline, vähem kultuurne? Ons see vaid kõik „must kunst ja maagia“?

Enamasti hinnatakse loogilise mõtlemise võimet — mõistust — üle kõige. Usaldatakse loogilise mõtlemise käiku, kui midagi on vaja tõestada, midagi seletada või põhjendada, siis on loogiline mõtlemine alati eelistatud. Esialgsel vaatlemisel näib, nagu oleks see õigupoolest ainus tee tõeni. Täpselmal vaatlemisel selgub aga, et palju põhjapanevaid tõdesid ning väärtlikke leiutisi on avastatud mitte loogilise arutluse ja terava mõtlemise tulemusena, vaid intuitsiooni kaudu. Mõnel haruldasel hetkel on teadlase või leiduri sisemine äratundmise võime, võiks ütelda kuues meel, eriti erksaks muutunud; nähakse korraga midagi, selgub korraga midagi, mis on põhjapanevalt uus ja üllatav. Hiljem alles arendab loogiline mõtlemine sellest

uue teooria või töötab välja leiutise üksikasjad, kuid põhiidee tuli nagu kusa-
sagilt ja see haarati sisemiselt intuitsiooni kaudu. Ka tavalises elus ja liht-
samate küsimuste juures teostuvad vaimsed protsessid inimeses sageli sama
skeemi järele. Tüübiline selles mõttes on Bernhard Shaw ütlus Orleani
Neitsi suu läbi, et enne tulevad „hääled“ ja alles siis kuuldule vastav mõis-
tusepärane seletus.

Intuitsioon on inimkonda viinud vahest rohkem edasi uute avastuste
suhtes, kui sellele tavaliselt tunnustust antakse.

Teine vahend, mida inimkond on alati kasutanud nii uute tõdede
avastamisel kui ka loogilise mõistuse ning intuitsiooni kaudu leitud tõdede
ja teooriate kontrollimiseks ning tõestamiseks, on praktiline kogemus. Ko-
gemuste hankimiseks teenivad kaks meetodit, nimelt vaatlus ja katse. Vii-
masel ajal on statistilised meetodid teaduse maailmas erilist usaldust võit-
nud. Süstemaatiliselt teostataud vaatluste või arvukate süstemaatiliste kat-
sete tulemusi hinnatakse sageli rohkem kui mõnd peenusteni ja range loo-
gikaga arendatud teooriat. Selle vaate äärmist, aga kaugele ulatuvat põhi-
mõttelist seisukohta väljendab Prantsuse matemaatik Poincaré, et eksperim-
ent on ainus tõe allikas.

Nii on teaduste teenistuses inimese loogilise mõtlemise võime, mõis-
tus, sisemine äratundmine — intuitsioon ja praktiline kogemus — järeldus
vaatlustest ja katsetest, selleks et avastada tõdesid looduses, avaldada objek-
tiivselt loodusnähtuste vahel valitsevat seaduspärasust.

Samu vahendeid ja meetodeid kasutavad peale teaduse ka teised
inimvaimu tegevusalad, kuid vastavalt nende iseloomule hoopis teiste ees-
märkide taotlemiseks.

Kunsti ei hinnata kultuuri seisukohalt madalamalt kui teadust, kuigi
see ei püüa midagi avastada üldistest looduseseadustest. Kunst on võimas
vahend inimese hinge väljendamiseks ning inimhinge ja selle eluavalduste
mõistmiseks. Kunst ei väljenda mitte ainult teatava ajajärgu palet, vaid ta
mõjustab ka selle kujunemist — on seega võimas kultuuritegur. Samuti
nagu teadus avab inimese silmad teda ümbritseva loodusnähtuste mõist-
miseks, nii avab kunst inimese silmad ilu mõistmiseks ja seega inimhinge
ning elunähtuste ja ümbruse mõistmiseks omast küljest.

Tõde ei ole mitte ainult see, mida teadlane näeb mikroskoobi või
teleskoobi abil või mida tuletatakse keeruliste mõttekäikude varal või mida
valatakse vormelitesse ja skeemidesse, — omakohane tõde on ka see, mida
näeb ning tunneb kunstnik, mida ta haarab intuiitiivselt ja väljendab esteet-
tiliste vahenditega. Viimane tõde ei ole aga enam sedavõrd objektiivne kui
teaduse oma, kuid see ei vähenda tema kultuurilist väärtust ega tema tähen-
dust inimkonna ja üksikinimese teenimises.

Kolmas inimvaimu tegevusala on usk ja usund (religioon); ka temal
on ülesandeks tõdesid avastada ja seletada elunähtusi omast seisukohast.

On olemas arvamine, et usk algab säält, kus teadus lõpeb. Järeldus sellest oleks: mida kaugemale jõuab teadus, seda vähemaks jääb usu tegevusala. See vaade on oma põhiloolult ekslik ja viib ka ekslikule järeldusele. Sellele vaatele toetudes on ennustatud usu kadu, kuid usk ei näitagi kadumist, vaid tuleb ikka uutes ja uutes väljendusvormides vanade, püsima jäänud vormide kõrval, kuid samadel alustel, uuesti nähtavale. Nii nagu teaduse areng kuidagi halvustavalt ei mõjuta kunsti arengut, edu ja tähtsust, nii ei tohiks see mõjutada, ega mõjutagi tegelikult usu olemust ja tähtsust. Nendel on igaühel oma tegevusala, oma maailm ning oma tähtsus inimkonna ja üksikinimese elus ning omad ülesanded tõejanu kui ka praktilise elu teenimiseks.

Kas see, et usu tegevusväli asub väljaspool teaduse ala ja on ka erinev kunstist, teeb teda halvemaks ja vähem tähtsaks eelmainitust? Kui usk suudab haarata tegureid ja jõude, mida ei teadus tunne ega kunst haara, ja saab neid rakendada positiivsete teguritena inimkonna ning üksikinimese tarviduste teenimiseks, siis on temal oma koht inimkonna elus ja kultuuris ning siis on tema poolt kasutatud vahendid ja tema tegevuse meetodid samavõrd kultuursed kui teaduse ning kunsti omad.

On muidugi selge, et usundi all ei tule mõista selle madalamaid ja ebamäärasemaid vorme, mis ei suuda ka eelmainitud ülesannet täita, nii nagu teaduse ja kunsti all tänapäev ei mõisteta arenemata rahvaste algelisi katseid neil aladel.

Võiks kokkuvõtteks tähendada, et on olemas kolm peameetodit inimvaimu tegevuses, millega avastatakse ja põhjendatakse tõdesid ja seletatakse elunähtusi; need on:

loogiline mõtlemine — mõistus,
intuitsioon — sisemine äratundmine,
vaatlus ja katse — kogemus.

Vastavalt tegevuspiirkonnale ja eesmärgile on olemas kolm inimvaimu tegevusala, milles leiavad kasutamist eeltoodud meetodid, nimelt:

teadus,
kunst,
usk.

Kõik need püüavad, igaüks omast kohast, haarata meid ümbritsevaid nähtusi, neid seletada ja võimaluste piirides kasutada inimkonna kui ka üksikinimese hüvangu teenimiseks.

Kõnelda nn. teaduslikust maailmavaatest, mis oli omal ajal ja on paiguti ka praegu veel moes, on ainult ühe inimvaimu tegevusala eelistamine, seega ühekülgne. Terviklik positiivne maailmavaade ühendab kõik jõud, mis on inimkonna kasutada, määrab igaühele vastavalt selle iseloomule oma piirid ja leiab sobivad koostöö-meetodid nende vahel, ilma et püüaks ühte teisega asendada.

II. Kas kristlus?

Kui kõnelda usust — siis missugusest?

Veendunud kristlane ütleb — kui kõnelda usust — usundist, siis ainult kristlusest! Kõik ei jaga aga nii lihtselt seda vaadet, sellepärast tuleb leida teid, kuidas läheneda mainitud küsimusele.

Küsimusele, missugune usk — usund, vastab dogmaatik, et see, mille alused on õigemad. Kuigi see vastus asjasse pühendatud usklikule mõndagi pakub, äratas see kaugemas vaatlajas arvutu rea küsimusi ja kahtlusi.

Palju on igas usus — usundis puht-mõistuslikku, seega mõistuse kaudu ka haaratavat, mis järelikult on ka võrdlusele alluv. Enamais juhtumisel on aga mõistusliku osa lähtepunktiks või õigemini usu — usundi aluseks ilmutus (usuline mõiste intuitsioonist) ,vähemalt nii väidavad asjaosalised. Nende ilmutuste tõepärasuse otsene kontrollimine on võimatu, seega puudub objektiivne alus ühe või teise seesuguse usundi omavaheliseks võrdlemiseks.

Rakendame kolmandat meetodit ja küsime, mis ütleb kogemus. Usk, mis toetub kogemuse kaudu, mida kogemuste najal kontrollida saab ja mille ilmutust kogemused kinnitavad, evib väärtuse ja võib olla õige.

Autor on kaugel püüdmast usku — usundit, praeguses juhtumis kristlust, tõestada — usku tuleb uskuda, kuid tähelepanekud tasandavad selleks teed. Allpool ei püüta asuda üksikute usundite võrdlemisele, vaid küsitakse ainult, kas kristlus evib eelmainitud tunnuseid või ei.

Läheneme küsimusele tänapäeva inimese mõttekäigu kohaselt. Tänapäeva inimese mõttekäik on praktiline. Elu nõudmised on selle niisuguseks kujundatud. Küsimuste kõrval: kas see või teine asi on tõde, kerkib teravalt küsimus: kas see on ka otstarbekohane? Ei ole igakord aega vaadata, kas teatav nähtus on viimse peenuseni seletatud; jätkub sageli sellest, kui saab seda millekski kasutada. Mõtlemise lähtekoht on teatava piirini muutunud; selle asemel ,et otsida asjade viimseid põhjusi juhtumisel, kus neid olemasolevate vahenditega raske, võib-olla isegi võimatu on leida, otsitakse nende tegelikku väärtust ja praktiliselt kasutatavaid vahet. Kas on inimene sellega muutunud rumalamaks ja pealiskaudsemaks? — võiks ütelda, muutudes praktilisemaks, on inimene muutunud mõistlikumaks? Inimene ei usu enam, et kõik küsimused oleks lahendatavad „istudes roheline laua taga“ ja mõeldes. Seal, kus mõtlemine ei vii sihile, seal ei lõpe veel tänapäeva inimese võimete ja võimaluste piir, — seal tuleb abiks praktiline kogemus, vaatlus ja katse. Seal, kus ei saavutata teoreetilist lahendust, lepitakse empiirilise, statistilise tõenäolisusele toetuva lahendusega; eespool tsiteeritud Poincaré ütles oletada, et isegi viimast eelistatakse esimesele.

Mõningaid olbusi (tähelepanekuid), lähtudes küsimusest, mida kristlus suudab tegelikult pakkuda. Enne kui asuda vaatlusele ja järelduste tege-

misele, peame selgitama mõningad puht-metoodilised küsimused. Eksperimenteerija või olbaja (vaatleja), otsides sidet nähtuste vahel, ei lase end eksitada üksikuist kõrvalekaldumustest, kui need ei evi süstemaatilist iseloomu; teatava suurema arvu ühesuguseis tingimusi asetleidnud sündmuste või korraldatud katsete tulemuste vahel püütakse tabada seaduspärasust üldistes suurtes joontes. Seame nõnda eneste ette mõnigad nähtused ja püüame leida üldist seaduspärasust, ilma et laskuksime üksikasjade rägastikku.

Ei ole vahest juhus, et just kristlik maailm on olnud ajaloo viimasel suurel ajajärgul, ja on seda ka praegu, inimkonna juhtival kohal, olles saavutanud kõrgeima kultuurilise edu ja parima elujärje. Edu ja peamiselt just inimeste elutingimuste paremuse mõttes esikohal seisvais maades, nagu Ameerika Ühendriikides, Skandinaavia maades, Šveitsis ja Inglismaal, on kristlik mõte eriti levinud.

Kerkib küsimus, kas võib mõisteid nagu kultuuriline edu ja majanduslik heaolu, siduda kristlusega?

Teatavas mõttes tuleb õigust anda ka kahtlejaile, kuna ajaloost on teada, et kristlik kirik ei ole alati toetanud edu, on isegi paiguti seisnud rahva pimestamise teenistuses. Aga on ka teada, et majanduslik jõukus, millega tavaliselt seotakse heaolu, on sageli nii rahvaste, rahvaklasside kui ka üksikisikute poolt saavutatud kõige ebakristlikumate vahenditega — seega mingit positiivset sidet mõlemate vahel ei ole.

Ei ole mõtet neid vastuväiteid ümber lükata; need on tõed, kuid nad ei suuda ümber lükata suuris joonis peituvat vastuvaidlematut seaduspärasust, kuna vaatlusealused rahvad on nende kõrvaltegurite mõttes teistega üldjoontes asunud samus tingimusi.

Osa kõrvalekaldumusi on otseselt seletatavad. Kõik, mida ette heidetakse kristlikule kirikule, ei taba veel kristlust kui niisugust, kuna kristlik kirik on sageli väga kaugel seisnud kristluse tuumast. Samal ajal võib aga märgata, et mida enam kristlik kirik on seisnud lähedal kristluse tuumale, seda enam on sealt levinud positiivset mõju kõigile elualadele ja isegi kaugele tulevikku.

Lutheri usupuhastus ja sellele järgnevad liikumised ei evinud mitte ainult usulis-dogmaatilist tähtsust; selle tähtsust rahvaharidusele ja muudele aladele tuleb üsna suurelt hinnata.

Ei ole vahest juhus, et Inglise provintsist Põhja-Ameerikas, sai üks maailma juhtivaid riike Ühendriikide näol, kuna selle rajajad olid suure usulise liikumise kandjad, kellel Inglismaal elu kitsaks muutus. Selle riigi võimas ja kiire arenemine on tihedasti seotud suure ja vaba usulise minevikuga.

Ajaloo suured jooned näitavad sidet kristluse ja edu vahel, hoolimata kurvast tõsiasiast, et kristlus vahest kunagi pole laiemas ulatuses olnud esitatud selle mõiste ideelises puhtuses. Viimane asjaolu sunnib seda

enam järel dama, et kristluses peab peituma midagi õige positiivset, mis isegi lahjendatult ja segatult on võimeline olnud avaldama küllalt märgatavat ülesehitavat mõju.

Kas on sama maksev ka üksikinimese kohta? Üksikute inimeste elu objektiivne ja usaldusväärseile andmeile toetuv hindamine oleks raske. Elatakse nii ja teisiti ning saadakse endaga ikkagi toime. Mõnikord püütakse küll tuua andmeid abielulahutuste, enesetapjate, vallasemade jne. kohta seoses kristluse puudumisega asjaosaliste elus. Kohasem on siinkohal siiski loobuda säärasest arutlusest, sest küllalt palju täiesti normaalselt elavaid inimesi on sisemiselt ka kristlusest peaaegu täiesti puutumata.

Üksikinimeste elu kohta võib vaid tuua subjektiivseid olbusi (tähelepanekuid). Olgu toodud vaid mõned lihtsed tõsiasiad elust, mida küll ei püüta esitada kui üldisi nähtusi, kuid mis ometi asjast puudutatuile midagi ütlevad.

Inimese elu tulemus ei olene mitte ainult andeist, võimalustest, võiks ka ütelda õnnest, vaid suurel määral ka inimese iseloomust, sisemisest tasakaalust ja kontsentreerumise võimest. Paljude andekate inimeste elutulemus on osutunud nulliks, sest et just viimased puudusid. On aga teada, et suured kristlased on just neid viimaseid evinud. Julgeks loota, et tõsine kristlus neid omadusi ka keskmistes inimestes arendab.

Inimese sisemise tasakaalu puudust toovad selgesti eisile erilised olukorrad elus. Elu ei ole täiuslik, inimesel tuleb mõndagi kannatada. Eriti rikkalik on inimeste sisemiste kannatuste lehekülg. On olukordi, kus ka tugevaim inimene tunneb vajadust toe järele. Kui paljud on pöördunud siis palves Jumala poole, kuid siis on selgunud kurb tõsiasi, et Jumal on osutunud väga kaugeks. On puudunud igasugune side paluja ja Palutava vahel. Just siis on selgunud, mida tähendab evida küll mingisugust ebamäärast usku jumalusse, kuid mitte evida Kristust, kes tooks Jumala inimesele sedavõrd lähedale, et sellest ka praktilist kasu oleks, siis kui vajatakse tuge.

Raskem kui mööduv häda või kannatus, on inimest eesootav troostitu aeg — vanadus. Sel ajal kui nooruses ja keskeas on elu täis tööd — vahest isegi liiga täis, muutub vanadus tühjaks. Elu mõte kaob, kuna nähakse tema kadumist juba käega katsutavas kauguses; ometi hoitakse elust kramplikult kinni, sest see on ainus, mida veel evitakse. Töö, mida tehakse, ei huvita enam nii nagu varem, kuid seda tehakse, et mitte mõtelda vanadusele. Tuleb aga kord päev, kus enam ei suudeta midagi teha, ja ees seisab vaid hall kurbus — teadmatus. Millist võrratut rikkust toob kristlus vanadusse — just see, mida kõige enam ihaldetakse — elu, elu, mis jätkub õilsamais ja täielikumais tingimuses. Olles kogemuste varal enesele tõestanud, et terve elu kestel kristlikud tõed osutusid paikapidavaiks, ei häiri mingi kahtlus raskele tunnile vastu minekut, sest ollakse kindel, et sealgi kristlik tõde paika peab.

Ei tahaks uskuda, et see tuleks vaid vanaduse nõrkusest, et mitmed, ka nimekad inimesed, isegi need, kes olnud elus osalt kristluse vastased, on pöördunud vanaduses selle poole. Nähtavasti on elamine ilma Kristuseta vahest siiski kergem, kui suremine ilma Temata.

III. Kuidas jõutakse isikliku usuni?

Kui kristlus tõesti on positiivne mõjutegur inimkonna ja üksiku inimese elus, siis tuleb seda pooldada. Kristlus aga ei saa esineda ilma veendunud kristlasteta. Kuidas saadakse veendunud kristlaseks — kas arutluse põhjal, et kristlus on sallitav ning ülesehitav tegur inimühiskonnas? Ei — kristlusele jõutakse isikliku tarviduse ja sisemise sunni mõjul; üldine arutlus tasandab vahest ainult pisut teed ja kõrvaldab ühe osa takistusi ja eelarvamusi, aga kaugeltki mitte kõiki. Sageli arvatakse, et põhimõttelist laadi takistused on suurimad, mis takistavad mõtlejat inimest Kristusele lähemast, kuid tõeliselt on need vaid esimesed takistused, kaugeltki aga mitte suurimad.

Tuleb teravalt vahet teha maailmavaatelise kristluse ja tegeliku kristluse vahel, selleks et aru saada käesolevast arutlusest. Kuna kumbki kujutab endast sisuliselt isesugust mõistet, mis küll pääliskaudsel vaatlemisel näivad väga sarnased, siis ka tee nendeni võib olla erinev.

Mida mõista tegeliku või isikliku kristluse all?

Keegi veendunud kristlane Šveitsis mainis ühes ettekandes järgmist: „Maailmas on mitmeid konfessioone, mitmeid usundeid, võiks koguni ütelda, et on mitmeid religioone, kuid ainult üks usk. Kõik teised on tegelikult kas süsteemid, tõekspidamised, maailmavaated, harrastused, traditsioonid või isegi fanatism, ainult tõsine kristlus on usk.“

On kindel, et kõik ei nõustu selle väitega. Tuleb korrata küsimust, mille Dr. Stanley Jones esitas ühes ettekandes: kas kristlus on üks tee või ainus tee (a way or the way)? Vastus oleneb sellest, missugusest küljest keegi kristlust tunneb; mõnede jaoks on see vaid üks paljudest võimalikest teedest, nimelt neile, kes tunnevad vaid maailmavaatelist kristlust; teistele on kristlus ainus tee, — tee, mis on neid viinud Jumala juure.

Mainitud kõneleja mõtles viimast, s. o. usku, mis ühendab inimese Jumalaga, usku, mis evib maailma äravõitva jõu, usku, mis võib „mägesid kõigutada“ ja inimesi sisemiselt muuta ning uuendada. Eriti selgeks saab käsitletud usu mõiste siis, kui jälgime kõnelejat selle usu olemuse ja tekkimise käsitlemisel. Ta väitis: „Hetkel, mil inimene puutub kokku Kristusega, tekib usk. See on säde, see on vool, mis tekib kontakti hetkel. Seda usku kas evitakse — või teda ei ole üldse, selle järele kas kontakt on olemas või ei. Seda ei saa õppida, harjutada ega süvendada mõtiskelu, arutluse ja uurimusega; see saabub kontakti hetkel ja areneb vaid ühenduse süvenedes.“

Säärase usumõiste piiritlemisega vähenevad takistused, mis on puhtmõistuslikku laadi. Usu omandamine ei ole sel puhul mitte arutluse, loogilise mõtlemise ega maailmavaate kujundamise teoreetiline tulemus, vaid on otsustamise ja tegutsemise tulemus — on eksperiment selle sõna parimas tähenduses. See ei ole ka mingi sihita ja viljatu katsetamine, vaid eksperiment, mis tugineb reaalseile kogemusele, eelteadmistele ja juhustele, kuid mille teostumist juhib sisemine sund ja selgus — intuitsioon.

Viljatud arutlused ja tõestused poolt ja vastu, mis kunagi ei lõpe ja millega ka midagi lõplikult ning objektiivselt ei saa tõestada usu alal, muutuvad seega tarbetuiks. Usk selle sõna sügavamas ning evangeelses tähenduses saabub kontakti hetkel; teooria on muutunud kogemuseks, subjektiivseks ning empiiriliseks tõeks, ent isiklikuks praktiliseks otstarbeks on ju sellest küllalt.

Seega oleme leidnud eksperimentaalse tee ka usu alal. See ei ole sisult võrreldav teaduse vastava meetodiga, mis on objektiivne, kuid teatav sarnasus ei puudu.

Nagu juba tähendatud, sarnleb tõsise kristluse leidmine mitmeti eksperimentidele. Ütlus „Meie oleme Messia leidnud“, ei tähenda kuidagi mingisugust juhuslikku leidmist. Sündmus evangeeliumist, millest on võetud mainitud lause, laseb järeldada mõndagi, kuigi see ei ole otseselt ülekantav praegustesse oludesse.

Kaks meest leidsid Naatsareti puusepas iga uskliku juudi kui ka terve rahva oodatud kuninga ja lunastaja. Naatsareti puuseppa Jeesust ei olnud kellelgi vaja leida. Ta oli vahest mitmele tuntud, kuid ühendada rahva ammune unistus nii lihtse mehega, see nõudis tõelist avastamist.

Neil meestel olid vajalikud eelteadmised Messia kohta olemas. Juutide sajandite-pikkune ootus ja unistus oli nendegi ootus ja unistus. Nad olid asjale lähemal kui tavalised kaasaegsed, sest nad kuulusid Ristija Johannese jüngrite hulka. Viimane asjaolu laseb aimata ka nende isiklikku indu ja tõsist huvi mitte ainult välise Messia, vaid ka tõelise üksikisiku kui ka kogu rahva vabastaja vastu. Hoolimata kõigist soodsaist eeldusist oli tegeliku Messia avastamine sedavõrd üllatav, et üks nende omakseist, nimelt Naatanael, küsis kaheldes „kas Naatsaretist võib midagi head tulla“, kui ta kuulis teistelt nende rõõmsat avastust. Temagi üllatus ei olnud väiksem kui teistel, kui ta hiljem isiklikult oli kokku puutunud Temaga, Naatsareti Jeesusega.

Leides Messia, pidid nad midagi väga olulist ümber hindama, nimelt pidid nad Messia niisugusena vastu võtma, nagu ta tuli, aga mitte niisugusena, nagu nad vahest olid teda kujutelnud. Juutide poolt sajandite jooksul loodud kujutelm Messiast tuli hüljata; see ei olnud kerge. Kuidas suutsid nad seda? Eksperiment „Tule ja vaata“ andis sedavõrd mõjuva kogemuse, et neil ei olnud mingit kahtlust tulemuse kohta.

Ka tänapäev on vaid üks kindel tee isikliku usu omandamiseks ja see kõlab nii nagu evangeeliumi sündmus omal ajal: „Tule ja vaata“; teiste sõnadega, tuleb isiklikult kogeda, tuleb isiklikult Kristusega vaim- selt kokku puutuda.

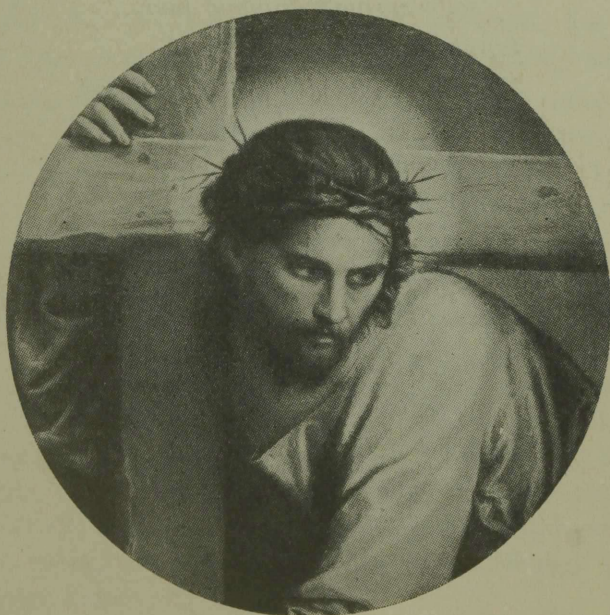
Tarvidus Kristuse ja kristluse järele on paljudes. Sellest kujuneb aga ilma isikliku katseta ja kogemuseta, vaid maailmavaateline kristlus.

Tõsi on, et maailmavaateline kristlus on mitmeti mugavam, sest see ei sega end inimese isiklikku ellu, aga ei anna ka inimesele endale ega ümbrusele loodetud tulu. Järelikult see jääb vaid kristluse varjuks, milles puudub elu. Järelikult see on ühenduseta Kristusega.

Selles mugavuses peitubki suurim ja olulisim takistus, miks paljud ei asu kunagi isiklikule katsele saada tegelikeks kristlasiks. Teine oluline takistus peitub selle tee lihtsuses. Ettekujutus ja kasvatus on loonud eel- arvamise lihtse kristluse vastu — ainult kogemus saab seda ületada.

Väga olulise takistuse moodustab kartus loobumise ees. Ei omandata kunagi midagi põhiliselt uut, ilma et ei tuleks millestki vanast loobuda, seekord aga tuleb äraandmisele midagi üsna lähedast, nimelt egotsentriline eluvaade. Ei saa aga loobuda mõnest eluvaatest, mis on õigupoolest osa inimese isiksusest, ilma seda vääraks tunnistamata. Selle vääraks tunnistamine tähendaks aga vääraks tunnistada terve teatav osa oma elust. See aga oleks enesekriitika, mida väga kardetakse; see oleks enam veel, see oleks oma väärikuse kokkuvarisemine. Aga just neilt varemeilt ja ainult neilt varemeilt võib võrsuda tõeline uus elu — tegelik kristlus.

Zürichis, juunis 1938.

Uus ülesanne

A. Oengo-Juhandi

„Kas sa Isa kutset kuuled? —
Öises palves südant valdab rõõm.
Süsi pühitseb su huuled —
pühalt altarilt ta süütelõõm.

Siin on sulle ülesanne!
Ära küsi, — kas ma olen väärt? —
Anna ustavuse vanne,
suudle Tema palistuse äärt...“

„Siin ma olen, Isa armas!
Olin seni kuulmatu ja kõrk.
Nüüd ma Sinu tööle varmas,
ehk küll alles vilumatu, nõrk.

Ei ma usu oma tarmu, —
— selle surmab esimene hoop, —
tunnustan vaid Isa armu,
küll Sa mulle viimaks võidu tood.

Võidu oma riigi hüveks, —
nüüd mu töö on Sinu riigi töö,
töö, mil Sina võimsaks tüveks,
meie oksi roheline vöö...“

Nõnda Isa kutset kuuldes
öises palves südant valdab rõõm.
Püha leek veel põleb huultes,
see on uue kutse süütelõõm.

Miks Jumalariik pole tännini veel tulnud

O. Etzold

Juba 1900 aastat tagasi ootasid Jeesus ja ta jüngrid Jumala riigi tulekut nii väga elavalt, kuid ometi pole see tännini veel saabunud. Kas on eksinud Uue Testamendi töötus ja lootus? Või ei tulegi viimaks Jumala riik üldse enam?

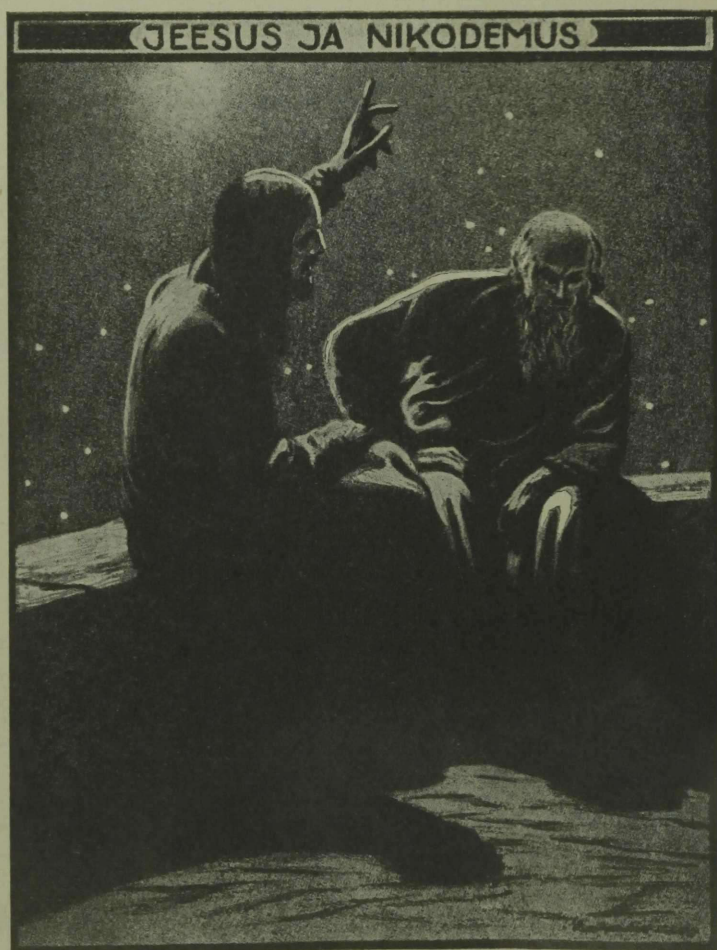
Vaata: tähtaegade kohta, millal üks või teine Jumala kavatsus täitub, ei ole üles märgitud juba varem tehtud ja kindlaks määratud plaani, vaid nad on ühenduses ja elavas vahekorras inimestega. Jumal pole ju maailma liikuma pannud masinaid, mis alati ainult oma ehitaja tahtmist täidavad. Sel juhul poleks olnud pattu langemist ja Jumala õnnis valitsemine oleks kestnud maailma algusest kuni lõpuni igal pool. Ei, Jumal lõi inimesed vabadeks ja andis neile õiguse otsustada, aga ka vastutust kanda. Ta austab inimeste vabadust isegi sääl, kus nad panevad vastu Jumala riigi tulekule. Seepärast on Jumala riigil alati tegemist lonkavate, langevate, patustajate ja vastupanevate inimestega. Jumala riigi teekond maailma ei sarnle siledale ja sirgele raudteele, mil rong liigub täpselt sõiduplaani järgi ja kohale jõuab, vaid see on vaevaline teekond läbi patust rikutud inimkonna mägede ja orgude, ürgmetsade ja kõrbede, padrikute ja rabade. Siiski ülalt vaadates evib kõik kindla koha ja aja Jumala igaveses armuõus ja see teadmine tohib meid kinnitada usus: viimne võit on Jeesuse! — Ometi näeme siin maa peal alatist tõusvat ja langevat võitlust, nii edasi- kui tagasiminekut, paigalpüsimist, lähenemist ja ka eemaldumist Jumalariigi suhtes.

Jumala riigi tulekuga on lugu nii nagu Iisraeli rahvagagi, kes pidi 40 aastat kõrves edasi-tagasi rännates ümber ekslema, enne kui ta leidis tee töötatud maale. Miks pidi see nii olema? Kas siis Jumal, kes neid nii vägevasti ja kindlasti oli juhitanud Siinai mäele, nüüd enam ei osanud juhatada? Ei. Põhjuseks oli ainuüksi rahva patt, ta vastupanu ja uskmatuse. Seepärast pidi peaaegu kogu tookordne põlv kõrves surema ja isegi Mooses — suur jumalamees — tohtis maad ainult kaugelt näha.

On päevselge, et olukord tänapäeval on samasugune. Ristirahva uskmatuse ja vastupanu takistas ja takistab Jumala riigi tulemist. Ühtlasi aga avaldub selles Jumala pikkmeel. Kuigi iga ajajärk kirikuloos — kindlasti ka praegune — Jumala riigi tulemist on vajanud ja otse kisendanud selle järele, siis on see (inimlikult rääkides) kirikule olnud õnneks, et Kristus tänapäevani veel pole tulnud. Veel pole ristirahvas selleks küllalt valminud. Kas poleks Issanda tulemine ta oma kirikulegi pidanud tooma pääsmise asemele hukatust?

Jumala riigi tulemise kiirus suhtub võrdeliselt ristirahva usu ja lootuse, sõnakuulmise ja töö suurusele. Täna see tähendab: kirik tohib valmistuda. Nii kirik kui ka iga üksik kristlane kannab vastutust Jumala riigi tuleku suhtes. See oli Jumala tahe ja nõu, et selles võitluses ka meie usk ja armastus, ka meie palve ja töö ja, mis peaasi, meie misjonitöö peaks omama tähtsuse. See teeb meie vastutuse suureks ja meie töö tähtsaks.

Kuid selleks on tõesti vaja elavat lootust. Kui israeli rahvas oleks ette teadnud, et neil tuleb 40 aastat kõrves rännata ja viimaks sinna surra, nad poleks oma jalgagi tõstnud Egiptusest. Ka algristikogudus ilma oma elava usuta oleks olnud jõuetu ja töövõimetu — nagu me täna enamasti oleme. „Seepärast olge inimeste sarnased, kes oma Issandat ootavad.“

Ühine tunnistus

O. Etzold

Kas saab olema veel kord enne Kristuse tulemist üks kari ja üks karjane? Või läheb ristirahva häda ja killustumine üha suuremaks seda mööda, mida ligemale jõuab ots, kuni lõppeks viimses hädas ilmub Ülemkarjane ise ja viib koju oma laialipillutatud lambad?

Asjata on vaielda selle üle või katsuda tõestada üht või teist väidet isegi Pühakirja sõnadega! See pole teoloogiliste vaidluste, vaid sõnakuulmise ja tegeliku vajaduse küsimus. Kas sõdurid hakkavad kunagi vaidlema, kuidas lõpeb eelseisev lahing, et siis ehk ka otsustada, kas maksab üldse kaasa võidelda või mitte? Ei neil ole selleks aega, sest nad peavad igas asjas alistuma ülemuse käsklusile.

Ka ristirahvale on antud ülemuse poolt selge sõna. Kristus ütleb: „Ja sedasama kuningriigi armuõpetust peab kuulutatama kõiges maailmas tunnistuseks kõigile rahvaile; ja siis tuleb ots“ (Matt. 24, 14).

See sõna kutsub ristirahvast üles misjonitööle. Seega valmistame misjonitööga teed Kristuse jälletulemisele. Sest Issand ei tule enne kui evangeelium on jõudnud kõigi rahvaste juure maailmas.

Kuid ega aita veel maailma väliselt kristlikuks muutmine. Eks ole ju meie nn. „kristlikes“ maades, kus on ristitud ja õpetatud terved rahvad, kus elatakse näilikult kristlike kommete järele, kus igal pühapäeval jutlustatakse tuhandeid kantsleist, — eks ole sääligi küllalt inimesi, kes ei ole veel sugugi kokku puutunud evangeeliumiga. Nad on ehk küllaltki kuulnud evangeeliumi kui jutlust, kui õpetust või kui eetilist süsteemi. Veel aga ei ole nad kuulnud evangeeliumi kui tunnistust. Ja kuigi mõnda üksikut on haaranud ja tabanud see vägev tunnistus, siis on ometi suured hulgad, terved rahvad kui niisugused veel kaugel sellest ära. Eks katsuda, ja veel ilma halva tagamõtteta, isegi kasutada evangeeliumi siin-sää, seda tarbekorral vastavalt moonutades ja oma rahvuslikku või riiklikku tõhe rakendades.

Veel ei ole nad taibanud, et see on tunnistus — muidugi Jumala kohtu ees! —, kus otsustatakse elu ja surma üle.

Mispärast on kristlik kuulutus tänapäev nii jõuetu ja nüri? See oleneb suuresti sellest, et ristirahvas on killustunud mitmesse eriusundisse, konfessiooni ja et tal puudub ühine tunnistus.

Kui kunsti alal hargnetakse mitmesse harusse ja voolu, siis ilmneb selles vaimu ja kunsti rikkus ja mitmekesisus. Kui võistlusel esineb ühel ja samal teemal või motiivil loodud üksteisega koguni vastolus seisvaid kunstitooteid, võivad need kõik olla sellegipoolest väga hääd ja omandada auhinnad.

Tunnistajatega on aga lugu teisiti. Kui nemad erinevad kohtu ees oma tunnistusega ja esitavad üksteisele vasturääkivaid asjaolusid, siis ei kaalu nende tunnistus teatavasti midagi. Ja mida rohkem astub üles sääraseid tunnistajaid ja mida enam erineb nende tunnistus, seda vähem usaldakse nende sõna.

Ka ei ole vabandatav väide: „Pole viga, kui meie kuulutus ei ühti igas küsimuses. Põhitõed on meil samad. (Näit. meil kõigil on sama apostlik usutunnistus.)“ Mispärast aga rõhutatakse siis nii väga seda erinevust pisiasjades!

Võib ju juhtuda, et tunnistajad kohtu ees (mõne õnnetuse või mõrva puhul näiteks) ka kõik üksmeelselt tunnistavad põhifakti. Igaüks aga arvab seda näinud olevat eri kohal, eri kellaajal ja eritingimuses ja püsib vankumata selle juures. Kas ei tee säärane tunnistus kõrvalseisjaile viimaks kogu asja küsitavaks.

Seepärast p e a b ristirahval kommete mitmekesisusele vaatamata olema ü h i n e ja ü k s m e e l n e tunnistus, et tegelikus misjonitöös õieti kuulutada rõõmusõnumit rahvaile. Seni kui seda ei ole kirikuil ja konfessioonel, seni nad halvavad ise oma kuulutust, õõnestavad oma tööd, nüristavad Jumalasõna teravat mõõka. Alles ühine ja kõigi rahvaste kohal seisev Kristuse kirik suudab kõigile võimsalt ligi tuua Tema tunnistuse, nii et see saab kõigile möödapääsmatuks. Alles jüngrite armastus ja üleolek kõigest väiklusest ilmutab maailmale, et Kristus on tõesti Jumalast.

Nii lähtub Kristuse sõnast käsk ristirahvale: saage üheks! Veel enam — selles sõnas peitub ühtlasi töötus: ristirahvas peab üheks saama veel enne Kristuse tagasitulekut, nagu Tema ütles Isale palves: „Ja mina olen annud neile selle au, et nemad kõik oleksid üks, nõnda kui meie.“

Mis on õieti Oksford- Rühmade liikumine

N. Sacharias

Sellest on juba aastaid, kui usuliselt häälestatud haritlasringkonnis Eestis kerkis esile põnev huvi usulisele liikumisele, mis on pärit Lääne-Euroopast ja kannab Oksford-Rühmade nime. See huvi näis vahepeäl muutuvat nii suurelatuslikuks, et ähvardas ajutiseks summutada teised, igapäevased küsimused waimsel alal võrreldes selle ühe sooviga — saavutada põhiolulist selgust uues liikumises, mis töötas näiliselt pakkuda midagi seni nägematut.

Pole kahtlust, et sügav-usklikud inimesed lootsid uues liikumises Jumala väe ilmnemist, mis võimsalt rikastaks nende vaimu uute viljakate kogemustega. Nii mitmedki neist püüdsid tõsiselt ja sügavas usus nende küsimus- ja vastusküllaste aastate kestel rakendada kogu oma südame ja intellekti jõud selleks, et tungida Oksford-liikumise põhiollu, ja igatse-sid näha imesid, mis selle liikumise mõjul võiksid sündida nende omas seltskonnas.

Kõik jahendavad kaalutlused, samuti kui avalik umbusk mõningais meie ringkonnis juba esinevaile „rühmadele“, ei suutnud siiski summutada tõusuvoogu, mis valdas paljusid. Oksford-Rühmad said tükiks ajaks tähelepanu keskuseks ja mõtete valitsejaks.

Tundus, veel samm edasi — ja vaimuelus tõuseb uus loova jõu päike, mille võimsusest ja ilust kõneleb Rühmade sõna ning tegu. Vaid ainus samm edasi...

Mis aga sündis?...

Mispärast viimasel ajal nagu mingi kate on laskunud tulevate imede vaimustatud ootusele?

Oksford-liikumise nimi on küll praegugi veel meie meeles seoses mingi väga tähtsaga inimvaimule, kuid ta on kaotanud oma kutsu v a j õ u. Ta on meile nüüd nagu mingi kirgas nägemus, mis oma pidulikul len-nul puudutas meidki oma kiirgava tiiva otsaga. Siis aga möödus ja jättis meid endiselt mahajäetuina ja rahuldamatuina.

Ja tahtmata kerkib kartus, kas mitte pikk ja viljatu ootamine viimaks ei kutsu esile sellele tavaliselt järgnevat apaatiat, kus on hinnatav vaid isekas rahu.

Ning hinges tõusevad kibedad küsimused: mispärast oksfordlastele ilmutatud tõed libisevad minema meie käest või moonutuvad kajastuse lap-sikuis järeleaimamise katseis. Mispärast meil, õnnistust ihkavail, tuleb lep-pida vaid sellega, et seda antakse kusagil teistele? Ja mispärast kõik meie

püüded meilgi luua midagi samaväärilist meenutavad vaid sõelaga vee kandmise pilti?

Kes on siin süüdi, meie või Oksfordi-Rühmade liikumine?

Mõnel pool kehtib arvamine, nagu oleks Oksford-liikumine midagi hoopis uut, oma põhiolult ainulaadset. See on õige ainult siin esinevate hingeliigutuste v ä l i s t e avalduste suhtes.

Oma sügavaimas sisus on see liikumine niisama vana kui vaimus uuesti sündinud ristiusu kiriku ajalugu ise.

Valdenslased, kveekerid, krahv Zinzendorfi vennastekogudus, Wesley järglased ja viimaks štundism Venemaal, — need kõik on usulised liikumised, mis kahtlemata on vaimliselt sugulased Oksford-Rühmadele, sest nad lähtuvad ju kõik ühisest allikast: igatsusest tunnetada Kristust kui e l a v a t i s i k u t, kes suri mitte ainult maailma patu pärast, vaid m i n u patu pärast. Teisiti väljendatult — üle elada täielikku uuestisündi, kui inimese ainust tõelist, vabatahtlikku vastutulekut Kristuse-lunastaja kutsele.

Oksford-Rühmadele on Jeesuse sõnad: „P a r a n d a g e m e e l t, s e s t t a e v a r i i k o n l i g i t u l n u d!“ igasuguse vaimuelu aluseks. Nad lähtuvad veendumusest, et võimatus on ehitada taevariiki lihaliku inimese lunastamata püüetega. Sest eks ütelnud Kristus ise — „kes ei ole sündinud ülalt, ei saa Jumala riiki näha“ (Joh. 3, 16). Aga uuestisünni tee — see on patukahetsuse tee. See on ülalt antud kõikevõitev arusaamine, kui suur on sinu süü Jumala ees. Ja ainult see annab igaühele erandita võimaluse Kristuse kaudu saada jumaliku sädeme kandjaks. Oksford-Rühmad ei tunnusta neis asjus mingit kompromissi ega erandit. Nende arvates ei eralda inimest Jumalast mitte niivõrd mingi keeruline psühholoogiline protsess, mitte intellektuaalsed raskused, mitte ka huvi puudumine usulisile küsimusile, kui — p a t t, mõiste, mida meie aeg tahaks meeleldi lugeda vananenuks või jälle liiga abstraktseks. Oksford-Rühmadele on patt reaalsus, mida küll sihilikult võib mitte näha, mis aga oma hirmsa ja moonutava pitseri on vajutanud inimese loomusele. Nii et mitte ainult tema (üksiku inimese) isiklik elu ei kannu patu tõbist märki, vaid ka rahvaste vastastikused suhted. Ei suuda mingid ühingud ega Rahvaste Liidud tuua kooskõla üksikute riikide ja rahvaste läbikäimistesse seni, kui iga inimene ei ole võimeline igal juhul ütleva sügavaimast südame põhjast: „Sinu tahtmine sündigu“...

Oksford-Rühmad said oma alguse haritud ringkondades. Siin aga ollakse eriti tundeline igasugustele „kulunud“ ja „šabloonilistele“ ütlustele vaimulikul alal. Seetõttu on oksfordlased meelega jätnud kõrvale oma terminoloogias mitmed klassikalised uustestamentlikud väljendused (mida tõesti küll tarvitati sageli liiga kergelt ja „ilma asjata suhu võeti“) ja asendasid nad uutega. Neil viimastel ei ole nüüdisaja haritlase kujutluses mingit sidet libeda vagatsemisega ja pühalike sõnakõlksudega. „Andumine“, ja „muutumine“ tulid „pöördumise“ ja „ülevaletsündimise“ asemele (mis õigu-

poolest on ju sünonüümid) ja „tahte alistamine“ tuli „patukahjatsuse“ kohale.

Uute sõnade tegeliku sisu suhtes jäid Oksford-Rühmad aga truuks Uue Testamendi vaimule. Sellest annavad tunnistust sajad tuhanded leheküljed nende väljaantud kirjandust, mis on levinud üle maailma kõigis enamvähem haritud rahvaste keeltes.

On suur eksitus väita, nagu viiksid Oksford-Rühmad mingit uut teed kaudu vaimsele uuestisünnile. Ei, see tee on alati sama. See on apostlite ja esimeste usukannatajate tee, kelledele kas elu vaikselt hetkil või kannatuse tormides kostsid kunagi Õnnistegija andestavad sõnad... „Ega minagi mõista sind hukka; mine ja ära tee enam pattu!“

Oksford-Rühmad armastavad võtta endile eeskujuks esimeste ristikoguduste rakukesi, kus liikmed olid liidetud ühte vastastikuse usaldusega. See usaldus põhjenes ühisel alusel: kõik olid saanud tunda uueks-muutvat armastust, mis lähtub mitte ainult ristilöödud, vaid ka ülestõusnud Õnnistegijast.

Tõeline osadus algab alles sääl, kus inimesed jagavad üksteisega mitte ainult oma hinge ilusaid heledaid avaldusi, vaid ka tumedaid, patuseid. Ühenduse tipuni jõutakse alles siis, kui inimene ei häbene avastada mõtteosalisele ka oma võitlust ja langemist, et saada abi ja kaastundmist, aga ka ühiselt maitsta vennasrõõmu saavutatud võidu ja palves leitud andestuse üle.

Oksford-Rühmad on suutnud vältida kiusatust osadust luua inimeste vahel ainult hingeliste elamuste kõrgustippude kaudu. Nad on osanud ära tunda suurt tõe, mis sunnib vennaga jagama **kogu** oma loomust ühiseks õnnistusküllaseks toetamiseks vaimsel alal.

Tunnistada oma pattu, paluda andestust solvatult — eks ole see alandlikkuse ja armastuse vägitegu, eks ole see omaviisi ime, mille on sooritanud Jumal meie südames. Jagada teisega oma võitlust kurja loomusega, eks ole see jumaliku tarkuse sangartöö. Sest jagatud koorem on kergem kanda ja miski ei seo niivõrd inimesi kui vastastikune abistamine ja toetamine.

Selline täielik osadus ja sellest sõltuv piiritu usaldus on võimalik ainult ühiste elamuste olemasolu tõttu. Need võivad olla küll erinevad oma kujult ja sügavuselt, kuid on siiski samad oma loomult.

See elamus on oksfordlastele — täielik andumus Kristusele, valmidus jätta kõik, järgides Temale.

Oksford-Rühmad eitavad sellise vaimu osaduse võimalust kristlike ringkonnis, kus on tundmatu Jumala uuekstegev vägi. Sest ainult see, kes on ära tunnud oma võimetust ja saavutanud andestuse Kristuse väljasirutatud kätest, — see oskab astuda oma venna hinge pühimasse paika ilma pu-

rustamata ja hukka mõistmata. See on valmis armastades kandma teise iket töös ja palves, järgides Õnnistegija venna nõuannet¹ (Jak. 5, 16).

Üheks suurimaks Jeesuse kuulutatud tõdedest, mis kristlaste igapäevases elus on pooleldi unustushõlma langenud, on tõde P ü h a V a i m u juhtimisest. Oksford-Rühmad süütasid tungla selle tõe väravais ja juhtisid tähelepanu selle igavesele tähendusele.

Püha Õhtusöömaaja kõnedes ütles Jeesus: „Trööstija Püha Vaim... peab teile õpetama kõik...“ Ja Oksford-Rühmad usuvad Teda sõna-sõnalt. Nad toetuvad vaimu juhtimisele mitte ainult põhimõtteliselt.

See saab neile igapäevaseks praktiliseks elamuseks. Neile ei ole Püha Vaim mingi „saladuslik“ mõtteline mõiste. See on neile õnnistusrikas reaalsus õpetav Kristusele andunud täitma Jumala tahtmist. Kuulata Tema häält ja järgida Tema näpunäiteid, — see on viljaka vaimuelu alus. Ei ole midagi fataalsemat kui tegutseda „omal“ tunnil, mitte aga Jumalast antud ajal, kus me ei tööta mitte oma iseka impulsi mõjul, vaid täidame ülalt antud käsklusi. Oksford-Rühmad usuvad kindlasti, et teadlikult uskliku inimese elus ei ole „ühthesattumusi“ ega „juhuslikke“ sündmusi; — et kõik, mis sellena näib, on vaid Jumala armastuse ja juhtimise avaldus.

Hommik, uue tundmatu elupäeva algus, on parim aeg nende kõrgemate juhtimiste vastuvõtuks kõigi meie plaanide ja kavatsuste jaoks, mida tahame täita selle päeva jooksul, kui ka ettevalmistuseks teadmatule, mis meid siin ootab. See hommiktund Jumalaga palves ja Tema Sõna juures kannab oksfordlastel „V a i k s e t u n n i“ (Quiet time) nime, kus on vaid kuulda meile Kristuse poolt antud Trööstija häält.

Oksford-Rühmadele on Pühakirja leheküljed tähistuledeks teel. Nad usuvad pühadesse tõdedesse, mis siin on säilinud. Ja Jeesuse lähedal seisnute inimeste vaimukogemused ei ole kaotanud nende suhtes oma kutsuvat jõudu.

Aga miski ei iseloomusta sel määral Oksford-Rühmade uustestamentlikku vaimu kui alatine palav püüe teatada teistele läbielatud südameuuenemise armuimedest, „tunnistada“. Nagu esimesedki kristlased muiste, nii ei varja nemadki oma kiindumust Kristusesse, hardalt mäletades Tema enese sõna jüngreile — „Teie olete minu tunnistajad.“

Usukannatajate veri — see on „kiriku seeme“. Ja kui meenutada, et märter (martyr) tähendab õigupoolest algupäraselt „tunnistajat“, siis on meile selge, millisel alusel seisab tõeline Kristuse kirik. Sellega erinebki kristlus teistest usundeist, nimelt rajades oma jõu sellele „tunnistamisele“. See on tunnistus inimese tõelisest kohtamisest Kristusega, mitte ainult mingist salapärasest teadmisesest või surnud „credo“ omandamisest. See tunnistamine põleb nagu tuli iga Kristuse jüngri huulil, kes hindab inimese juma-

¹Tunnistage üksteisele isekeski oma eksitusi ja tehke palveid üksteise eest, et te terveks saate; õige inimese vägev palve maksab palju.

likku loomust, mis on vaid patust moonutatud. Ja Oksford-Rühmad on uuesti avastanud, niihästi vaimselt uuestisünni vajaduse kui ka tunnistamise ürgjõu ja tähenduse.

Arvamine, nagu oleksid „usulised elamused iga inimese eraasi“, või jällegi liiga „pühad selleks, et neid jagada teistega“, ei pea paika Oksford-Rühmades. Neile näivad niisugused väljendused vaid surnud usulise maailmavaate või seesmise tühjuse tunnuseks. Ütelda, et „usk on liiga püha selleks, et jagada seda teistega“, — on võrdne ütlusega „leib on selleks liiga toitev, et jagada seda näljasega“. Vaimne õnnistus, mille omandasin, ei ole minu eraomandus, see on mulle Jumalast antud talent, ja mu püha kohus on seda paljundada. Kuidas teeksin seda aga peites selle talendi oma südame salaaitadesse?

Ja lõppeks on see meie armastuse proov ligimese vastu ja nimelt, kas me tahame, et ka tema saaks osa igavesest elust ja tõest.

Oksford-Rühmade arusaamise järele on selline elava Kristusega kohtamise jagamine teistega — „alistumine Jumala Vaimu häälele, sest Jumal tahab, et kõik saaksid päästetud“, nii nagu kirjutas apostel Paulus noorele Jeesuse sõbrale Timoteosele. Selline alistumine on iga kristlase rõõmus ja loomulik and, sarnlev kõnelemise andele üldse. Ristiusu kiriku raskeimaks koormaks on alati olnud tummad kristlased.

Selles tunnistamises on Oksford-Rühmade kogu jõud ja vaimustus. Nad ei ole kunagi pretendeerinud võimele kasvatada kristlase iseloomu. Nad kannavad endas iga kristlase elu suurimat alust — õnnist sõnumit päästmisest.

Oksford-Rühmad on Püha Vaimu puhang, mis „puhub, kus ta tahab, ja sa kuuled tema häält, aga sa ei tea mitte, kust ta tuleb ja kuhu ta läheb“ (Joh.3, 8). Geniaalseimgi inimene ei suuda jäljendada Püha Vaimu tööd, mis lähtub Jumala sügavaimast olemusest ja nagu igavese elustava jõu läte valdab inimeste südamed, tõmmates need elava võitja Kristuse juure.

* * *

¹Oksford-Rühmade liikumisega lähemaks tutvumiseks soovitame lugeda järgmisi eesti keeles ilmunud raamatuid: Mart Morats „Oksfordliikumine“; Th. Spoerri „Argipäeva Isand“ (E. Rand'i tõlkes); W. J. Oehler „Viljakas vaikimine“ (E. S. Teppani tõlkes); A. J. Russell „Ainult patustele“. (J. Neggo-Vyssokotsky tõlkes); „Oksfordrühmade liikumisest“ (E. Kr. Üliõpilasühingu toim.)

Jeesusega kahekesi

A. Oengo-Juhandi

Ma sirutan käed Su järele välja,
kui kustunud kodus kõik tuled,
ning juba on teised kõik uinumas ammu.
Nüüd vaikuses tunnen Su puudutust hella.
Suur Sõber, siin ise Sa oled!
Mu juures nii lähedal tunnen Su sammu.

Ma toon Sinu ette kõik tänase päeva,
kõik püüdmised, mure ja pinge,
kõik eksimushetked, mis vääratand jalga,
kõik südamevalu ja varjatud vaeva,
mis häirind ja ahvatlend hinge, —
kõik avaldan Sulle, ei varja, ei salga.

Mul lapsena kõik Sulle kõnelda luba
ja paluda andestust kerge:
Su ees nagu lõuend on lahti mu elu.
Su valgusest täitub mu hämardund tuba,
ja kõik on nii avar ja kõrge,
ja võlub mu hinge Su suurus ja ilu.

Ma sirutan käed, mu Jeesus, Su poole...
Ju kustunud kodus kõik tuled.
Nüüd Sinuga saan mina üksinda olla
ja rõõmule suurele, kiitusehoole
kõik avada ukSED, mis sulet,
ja kütkestet keeled kõik päästa valla.

Armastusest

Konstantin Kokla

Armastus inimhinges on ülim ürgjõud, mis viib hinge kas taevariiki kõigi häduste Isa juure või põrguriiki halbuste vürsti meelevalda. Mõlemalt poolt on vaimud väljas inimhinge püüdnud, oma varanduste armastamisele meelitamas.

Armastuse apostel ja evangelist Johannes annab selge reegli inimesele vahetegemiseks: kes tunnistab Jeesuse Kristuse Jumala Pojaks ja peab Jumala käsusõnad, sellel on Jumala vaim; kes seda ei tee, sellel kurivaim (I. Joh. 4. ja 5. ptk.).

Kurjast vaevatud inimene tunnistab Jeesuse Jumala Pojaks, heitis alanduseks maha ja palus Jeesust; kuid mis kurjad-vaimud olid teinud inimesest ei olnud see Jumala käsusõnade pidamine (Luuk. 8, 28).

Jumala käsusõnad kutsuvad armastusele Jumala ja kõige vastu, mis on Jumala kätetöö. Armastus aga on jõud, mis õhutab teole.

Kui Jumala Poeg mahutas kõik Jumala käsusõnad kaheks: „armasta Jumalat üle kõige ja ligimest kui iseennast“, siis ta armsaim jünger selgitab seda tõendusega, et ligimesearmastuseta on jumalaarmastus võimatu (I. Joh. 4, 20).

Inimesel oma riiki ei ole; tal on Loojast ülesanne ajutiselt looduse kuningas olla, et hiljem maitsta oma tegevuse tagajärgi. On ta maapealne tegevus juhitud armastusest Jumala vastu, siis on see tegevus jumalike käskude täitmine, nende käskude täitmine, mis on kirjutatud elavate tunnetena ta südamesse.

Neid südamekirju püüab kustutada Jumala vastane, juhtides inimese tähelepanu välisele ilule ja lihanaudingule — silmahimule ja lihahimule, milles ta istutab inimhingesse elukõrkust.

Südametunnistust saab ta nõnda lämmatada, et halba hääks ja hää halvaks võidakse pidada.

Jumala armastuse sügavus ja kõikevaldav tarkus lõi oma lapsele abinõud südameuuendamiseks. Kui inimene maost meelitatult kiskus endale kaela surmaahela, siis Looja Isa andis lunastuse töötuse ja hakkas oma käsuseadusega oma eksitatud last kasvatama Lunastaja tundmiseks ja vastuvõtmiseks.

Armastuse avalduse täius teostus Kolgatal. „Isa, anna andeks, nemad ei tea, mis nad teevad“, — see palve võitis käsu ja õiguse. Lunastav arm ja andestamine jäigi maa peale inimeste tarvitada.

Kes ihaldab pääseda surmavallast, põrguriigist (see on ju iga inimhinge iha), see tunnistab Jumala Poja oma Lunastajaks ja Kuningaks ja armastuses püüab hoiduda tema armuseadustes, mis sisaldavad kõiki ta

Isa armastuse kätte. See on talle kui toit, mille tarvitamist keegi endale teeneks ei pea.

Väga selgesti kujutab meile seda meie Hingepeigmees oma tähendussõnas viimsest kohtust. Kõik on säälsklikud, kuid hinge poolest on mõlemal poolel suur vahe: ühed ei mäleta oma armastuse tegusid; see oli maailmas nende hinge tarvidus Jeesuse vähemaid vendi (minu isikliku arvamise järele esmajoones usutööle valitud ja pühitsetud töötajad) armastuses avitada vabalt, sundimatult, kuna teised tegid seda just kui käsu peale, just kui tasu tahtes, just kui end Kohtumõistajaga õiguslikku vahekorda seades.

Looja Isa armastus lepitas Poja armuga jumaliku õiguse ja jagab seda maailma otsani oma lastele Püha Vaimu osaduses.

Armastus Jumala vastu on inimhinge vajadus, samuti kui hinge päästmine vastase võrkudest on Jumala vajadus. Armastus ei lepi armsama hukkumisega.

Armastus Jumala vastu liidab kõik jumalaarmastajad üheks Koguks, Koguduseks, Kirikuks, mis on Kristuse Ihu, ei mitte üksnes tänapäeva usklikke, vaid kõigi aegade usklikke olevikus, minevikus ja tulevikus.

Vaimud, kes seda liitu lõhuvad, on kurjast, kuigi nad ka valguse tegudega oleksid ehitud. Sest Kristus on üks ja sama eile ja täna ja igavesti.

Kui Jumala Poeg inimesena maa peal elas ja oma mitmenäeliseid valituid ikka ja jälle lepitas ning liitis, sedasama teeb ta ka oma Kiriku läbi, mis on üle aegade, maade ja inimlikkuse, kõigi oma usklikkudega, esinegu nad isiklikult või seltsidesse, usuliitusesse ja inimlikesse kirikuisse koondatult.

„Minu Isa teeb tööd tänini ja mina teen tööd,“ ütleb Jumala Poeg.

Meie aga peame armastusega ta tunnistust: Looja Isa armastus, Poja arm töötavad tänini; meie armastus kohustab üht keelt otsima, et võltshelid ühise südame laulu ei rikuks ega teeks Püha Vaimu valelikuks ja lõhkujaks. —

Tartus 12. VII 1938.

Et me täismeheks saaksime

O. Etzold

Majas oli kolm last: tütar — viieaastane, poisid — kolme- ja poolteist-aastased.

Kui pärast lõunasööki väikseim pidi magama ja ka täiskasvanud pisut tahtsid puhata, siis pandi suuremad lapsed kumbki eri tuppa, anti kannid kätte ning kästi paar tundi endamisi mängida. Nii toimus ka ilma täiskasvanute valveta hästi ja rahu oli majas. Jäeti aga lapsed mängima ühte tuppa, oli varsti kisa ja kära lahti. Seepärast olime oma leiutatud meetodiga väga rahul ja väga tänulikud, et vana kirikla evis pak-sud müürid ja palju tube.

Nii on lugu ka igasuguste konfessioonide ja usulahkudega. Taevane Isa on oma tarkuses paigutanud oma lapsed mitmeisse tubadesse, neid eraldades paksemate või õhemate müüridega. Olgem tänulikud selle eest ja ärgem kiskugem maha enneaegu ja kergemeelselt seda, mis on tekkinud kirikuloos mitte ilma põhjusega.

Kui tänapäev korraga ühendada vägisi kõik kristlikud konfessi-oonid, küll sellest tuleks siis aga kisa ja kära!

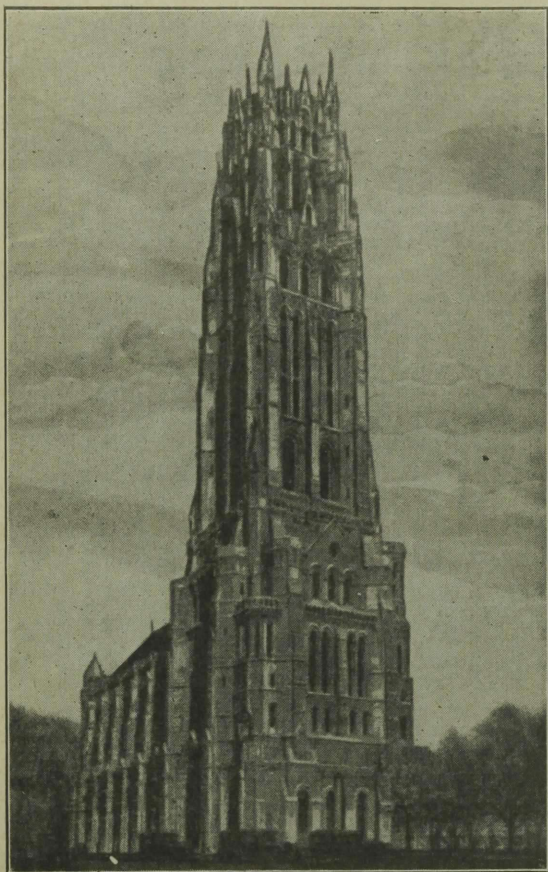
Sest meie kristlased püsime tõesti enamikus alles lapseas ja meie kogudused on nagu alaealiste kristlaste ühingud. Lapsi peab vahel üks-teisest eraldama, kuna täiskasvanutega pole tarvis nõnda toimida.

Jumal aga ei taha, et jääksime lapsiks neis asjus (I. Kor. 14, 20). Kindlasti tahaks Tema, et ületaksime kord väetimate kristlaste astme. Tema tahab „pühasid valmistada ja Kristuse ihu üles ehitada, seni kui me kõik ühesuguse usu ja Jumala Poja tundmise saavutame ja täismeheks saame Kristuse täisea mõõtu mööda, et me ei pea enam olema väetimid lapsed“ (Ev. 4, 12—14).

Ristirahva killustatud olek, ehk küll Jumalast ette nähtud, ei ole kunagi olnud Jumalast tahetud. See on lihalikkuse tulemus, nagu apostel ütleb: „Sest kui keegi ütleb: mina olen Pauluse poolt, aga teine: mina olen Apolluse poolt, eks te siis ole lihalikud?“ Või tahame vahest ehk väita, et see, mis oli keelatud Paulusele, Apollusele ja Peetrusele (nimelt usulahkude asutamine), et see oleks küll lubatud ja soovitatud Lutherile, Calvinile või Wesley'le?

Konfessioonide rohkus oleneb meie südamekangusest. Kiriku loomise algusest (nelipühist) ei põlvne see igatahes mitte. Siis oli vaid üks püha kristlik apostlite kogudus.

Ning käesoleva ajastu lõpul peab jällegi olema sama — üks püha kristlik kirik ja kogudus.

Nähtav ja nägematu kirik

O. Etzold

Ristirahva killustatud olek ki-
sendab taeva poole. Kui aga
juhitakse sellele tähelepanu,
siis vastatakse teatavate ki-
rikuringkondade poolt: „Kristuse

kirik on ju nägematu. Inimeste nõtruse tõttu ei ole välditavad konfessi-
oonid ja usulahud nagu vale ja pattki. Nähtav kirik on vaid ehituskrunt
tellingutega, mis jälle võivad kaduda, koht, kus vedeleb laaste ja prahti.
Kuid — inimlikele silmle küll nägematu, ainult ususilmadele nähtav, ker-
kib neist ehitustellinguist jumalik hoone. Kui puhtast kristallist ehitust näeb
usk seda aulikku katedraali, veata ja plekita. See on „nägematu kirik“,
mida usume ja tunnistame.“

Õpetus nägematust kirikust seati omal ajal reformaatorite poolt ilm-
liku võimu ja suurusega varustatud kirikule vastaseks. Ja seda õigusega.
Siin on see õpetus õigel kohal. Kui seda õpetust aga tarvitatakse kiriku
killustatud oleku kaitseks ja vabanduseks, ristirahva pettuseks ta äärmi-
selt tõsise seisukorra suhtes, siis on see õpetus hingevaenlasest!

Et niisugune õpetus siin õigel kohal ei ole, seda tunnistab Issanda
palve: „Isa, ma palun nende pärast, kes minusse usuvad, et nemad kõik
üks oleksid, nõnda kui sina, Isa, minu sees ja mina sinu sees, et nemad ka
meie sees üks oleksid, et maailm usuks, et sa mind oled lāki-
tanud... Et nemad täiesti ühes oleksid, et maailm tunneks, et
sa mind oled lākitanud“ (Joh. 17).

Sellest tervikust, mille moodustavad usklikud, nende üks-olemisest peab maailm tundma Jeesust kui Jumala Poega. Nõnda tahab Jumal. Kui nüüd see üks-olemine peaks olema nähtamatu, nagu seletatakse, kuidas võiks siis maailm sellest midagi tunda? Maailmal pole ju ususilmi, et nendega näha nähtamatut kirikut. Tal on vaid kõige harilikumad ihusilmad, ja mida ta nendega ei näe, seda ta ei võigi tunda. Nii peab siis usklike üks-olemine ka harilike silmadega näha olema (Joh. 13, 35). Ärgu julgegu keegi seda Issanda püha tahet ja palvet moonutada! On selge, et Jeesus ei tahtnud mõnd nähtamatut, vaid selgesti nähtavat kristlaste osasaamist. Samuti on selge, et see üks-olek on viljaka misjonitöö eeltingimuseks.

Tekib küsimus, kuidas seda üks-olemist saavutada. Kindlasti mitte ilma uue armu ja andeksandmiseta ülalt. Ka mitte ilma võitluse ja vaeva, ohvrite ja higita, samuti mitte ilma paljude pettumuste ja langemisteta. On kindel, et ka see kirik on koht, kus ehitatakse, kus tehakse rasket tööd. Ja kui juba ükski inimlik hoone ei kerki vaevata ja palgehigita, kuidas peaks siis nendeta tõusma hoone Jumalale siin nii vaenulises ja patuses maailmas?

Seetõttu on meil alati küllalt juhtumeid, kus me vajame õpetust nähtamatust kirikust, kus me selleta läbi ei saa. Kuid: nähtamatu kirik jääb ikka ainult *usklike* kirikuks, ainult nende tarvis, usu kinnituseks raskeis võitluses. Usuta maailm vajab aga nähtavat kirikut. Seda üks-olemist oleme aga maailmale võlgu, vastasel korral paneme talle, Issanda sõnade järele, tee usule kinni.

Iga võlvi ehitamiseks kulub julgust. Kõige enam julgust nõuab kiriku võlvi, s. t. selle ühe kiriku ehitamine, mille võlvid laotuksid kõigi Jumala laste üle. Võlvi ehitamisel kerkivad esmalt seinad ja sambad, kuna võlvi ennast veel ei näe. Küll näeb aga ehitaja ise vaimusilmaga võlvi ja ainult selle tõttu võibki ta seinu ja sambaid väljaspool nende raskuspunkti ehitada üksteise poole. Vastasel korral oleks ju niisugune ehitamine lubamatu rumalus, kui ei ehitata lootuses, et sambad ükskord moodustavad ühinedes murdumatu ja kindla võlvi. Vaata: *selleks* on olemas nähtamatu kiriku õpetus. Ta on see tulevane võlv, milleta ei saa ehitada nähtavat kirikut. Ja kuigi usk kirikusse kipub ristirahva vastastikuse arusaamatuse ja vastupanu tõttu kaduma, kui silm rusude ja kildude tõttu nagu ei suudaks enam seda tõusvat hoonet näha — ometi jääb meile usu kinnituseks teadmine: viimne võit on Jeesuse, Tema kui nähtamatu ehitusmeister ehitab siiski, hoolimata kristlaste patust ja sõnakuulmatusest, isekusest ja jonnist, oma kirikut ega jäta seda kunagi pooleli.

Kuid see teadmine pole selleks, et me ehituskohal, käed taskus, seisaksime, vundamendi osi, alatud müüritükke, tellinguid ja laaste vaatleksime ja ütleksime: pole viga, niisuguseks see peabki jääma, see on juba valmis, küll mitte silme ees, vaid meile nähtamatu — Jumala juures.

Ma tean, mis mina usun...

Sel õhtul oli palju vaieldud usu üle. Koosolijate hulgas oli suuresti arenenud inimesi, kõrge teadusliku astme omanikke, väärikate ametite pidajaid. Ja üle laua oli lennanud süüa-sinna vaimukusest sädelevaid lauseid, piiblisalme, aforisme, piltlikke võrdlusi, selgitavaid paraboole, julgeid paradokse.

Keegi noor andekas usuteadlane oli väitnud, et ei olegi usku kui üht kindlat mõistet, mis oleks omane kõigile aegadele, kõigile rahvastele. Usk olevat sõltuv kultuuri ajajärgudest, kliimast, keelest jne. Ei olevat ka üht ristiusku. Sõna „Jeesus“ kõlavat juba igas Euroopa keeles nii hoopis erinevalt. Aafrika neeger kujutleb Jeesust kindlasti mustana, soomlane aga annab Talle soomlase välimuse. Igal usulahul on oma Jeesus. Igal haridusastmel esineb Ta eri kujul.

Aga kuidas suudab säärane kõigest olenev usk inimest päästa? Kuidas säärane inimese enda loomusest sõltuv kuju suudab olla ta lunastajaks? Kuidas on võimalik minna vastu surmale säärase usuga, kuigi oleks ehk mõeldav, et leidub veelgi inimesi, kellele nende usk on nii kallis, et nad on valmis kaitsma seda elu ohverdades? —

Igaüks sureb omal viisil, nagu ta isemoodi elab — vastatakse teiselt poolt..

Ja kui usk on sõltuv kultuuri tasemest, kuidas seletada siis nähtust, kus kõrgesti haritud usuteadlane korraga ärkab elavale usule ja hakkab säälpäälle külastama lihtsete inimeste palvetunde talutaredes, tundes end sääl omasemana kui oma seniste kaaslaste hulgas?

Atavismiga! vastatakse vastaspooles. Millega muuga saab seletada säärast oma tasemest alla vajumist!

Aga Piibel — see on kirjutatud ju hoopis teises kultuuri-ajajärgus, õigupoolest m i t m e s ajajärgus. Ja on läbi elanud juba mitu ajajärku. Kuidas on see seni püsinud? Ja püsib meil praegugi pühana?

Sellepärast et sõnad ei tähenda iialgi absoluutset; igale sõnale võib igaüks, iga ajajärk, iga rahvus anda oma sisu. Vana heebrea-keelset teksti ei saa ju päris täpselt tõlkida ühtegi keele. Näiteks tuuakse Piiblis esinev tervitus „R a h u o l g u t e i e g a!“, mis algupärandis ei evi sugugi seda kaunist tähendust, mis ristiusulised on sellele annud. Samuti on väga raske tõlkida Piibli kreekakeelse algupärandi osa, eriti meie keele, kuna selle keele varjundirikkuses esineb sõnu, mida me ei suuda katta eesti-keelsetega. Nii on ju need kolm Piibli tõlget, mis praegu on liikumas meie rahva keskel, kõik ebatäpsed, olgugi et neid võib võrdlemisi „häädeks“ nimetada. Teie aga ütlete, Piiblis on iga täht püha!

Meil on Eestis juba oma u s u l i n e k e e l, tähendab keegi.

Kas meil on ka oma usk?

Uskki on meile toodud väljaspoolt. See on ju sakslaste (venelaste, inglaste) usk. Kas see on juba ümber rahvustunud? Oleme tõmmanud selga võõra kuue. Ons see juba veninud meie turja järele? Milline tuleviku-perspektiiv on usul Eestis? Oleme väljasurev rahvas. Kas suudame veel enne surma midagi luua? Jaataval korral võiks see ehk olla „rahvusvaheline ristiusk“? Leiutame ehk kõigi aegade ja rahvuste Kristuse?

Nende mõtete ümber käib sõnalahing. Väidete uudus kisub kaasa mitmeid, kes on seni olnud usust hoopis teisel arvamisel. On aga ka „usukaitsjaid“, kes suure ägedusega püüavad seista seniste seisukohtade pühaduse ja puutumatuse eest.

Näib kujunevat üks neid lõpmatuid vaidlusi, kus kumbki pool iialgi ei anna järele, — kus ei soovita nihkuda üksteisele lähemale karvavõrdki, — mis jätab pöördkuulajaisse rusuva segaduse — kummal siis nüüd õieti on õigus!

Siis lakkab hetkeks äge vaidlus. Kõikide vaimu on sähvanud korraga selgus. Ja kui viimaks keegi selle sõnastab, näib igauhele sääli-olijaist, et ta seda on juba ammu teadnud. Nii lihtne, nii endastmõistetav see on.

See, mis meie usus on INIMESTE LOODUD, see on muidugi sõltuv kultuurajajärgkudest. Küll see veelgi areneb ja omandab kauneima või labasema kuju sedamööda, kas inimkonna tee osutab tõusu või mõõna. Sellele annab oma ilme troopika ja põhjajää, ida ja lääs.

See aga, mis meie usus on JUMALIK, see on igavene. Ei see sõltu millestki. Ei saa me seda üles ehitada, kaunistada ega edendada. Ei vaja see meie piikide murdmist ega meie kaitset. Ei alistu see meie loodud seadusepärasusele ega teaduslikule käsitusele. Meile mõistmatul viisil läheb see surematuse ja võidukäiku. Me võime seda vaid vastu võtta kalli kingitusena ning samana edasi anda suust suhu, linnast linna, maalt maale, rahvalt rahvale, põlvest põlveni — kui igavesti uut ja igavesti muutmatut.

Järgmistena tulevad koostamisele
sama aate alusel raamatud:

ÜLIM RÕÕM

Joh. 14:7—10; Joh. 14:23,28; Joh.
15:11; Joh. 16:22, 27; Joh. 17:13;
L. 103; L. 92:5, 6; L. 96:11, 12.

ÜLIM ÜLESANNE

Joh. 13:34, 35; Luuk. 22:25—27;
Room. 15:1—7; Joh. 13:20; Kal. 5:14;
1. Kor. 13:4—8.

Kaastöö asjus palume pöörduda
toimetaja poole A. Oengo-Juhandi,
Tallinnas, Tartu mnt. 44.

Kirjastus „Kristlik Kaitsja“

Hind Kr. 1.50